

Тотем

Степан Процюк

Переважно ми кокетуємо з коханням. Але ця брехня насправді є тугою. А крамарські забавки — реакцією на неповноту життя, звільненого від пристрасті. Наше випещування дрібненьких подряпин, які ми вперто називаємо любов'ю, є, вочевидь, нічим іншим, як мимовільним намаганням доторку до езотеричної і недосяжної величі.

І ми граємося із коханням, як діти у "класики", видаємо бажане за дійсне з маніакальною наполегливістю екстатика-шамана під час занять культовими практиками. Ми, сліпенькі і безпорадні кошенята, не підозрюємо, як одного разу під ногами може розверзнутися хлань...

Бо майже всі підсвідомо прагнуть пристрастей, але у привабливій обгортці і з безпечним вмістом. Ми, виявляється, незрозуміло тужимо довгими нудними вечорами, забуваючи про те, що єємо напів-паралізованими на здатність виокремити її або його із хаосу випадкових спілкувань і мерехтливого плетива чоловічих та жіночих доль.

Ми тужимо, але нічого не відбувається. Ми таємно чекаємо, що воно ось-ось прийде, плекаючи цей моторошнувато-привабливий процес. Але нічого не відбувається — і ми каправіємо та маразматіємо, так і не розпізнавши кольору та смаку нашої довгоочікуваної найінтимнішої таємниці...

2

Віктор жив із матір'ю (себто перебував під одним дахом, вважає за необхідне додатково пояснити автор для категорії читача з післямодерною свідомістю; жодних кровозмішань, едіпівських комплексів та інших стародавніх фрейдівських штучок). Вони отримали цю квартиру, коли хлопця ще називали хлопчиком. І він туманно пам'ятав метушливий переїзд із робітничої малосімейки, згадував навіть батька — нервового пристрасного курця, що керував перевезенням їхніх нехитрих надбань, жмутків і реліквій, припалюючи цигарку від цигарки.

Бо кожна сім'ю в'яже не лише спільний досвід, а й набуті речі, котрі з плином часу стають безпотріб'ям і мотлохом. Бо що може значити для сусіда чи перехожих засушений підсніжник, подарований колись Вікторовим батьком Вікторівій матері, подарований тоді, коли їх ще так ніхто не називав. Що значить для інших горщик, на якому Віктор (що означає "переможець") вчився какати? Цей допотопний пристрій, зрештою, викликав щем лише у хлопцевої матері; асоціації із синовим дитинством, власною материнською молодістю, яка є найзворушливішою, на відміну від материнської зрілості чи старості, гемороїв і склерозів. Але є ще одна химерна особливість сімейних речових реліквій — вони дарують fata morgana вічної юності, ілюзію часової застигlosti і оманливе відчуття увіковічнення, адже дитячий горщик для какання завжди нагадував Марії про те, що тоді їй було двадцять шість... Дивно, той самий засушений підсніжник, той же, лише трохи потьмянілий горщик, а зараз до неї підступними лапами наближається сорокалітній ювілей, що завжди є приводом для

суму, а не радощів, адже молодість залишається на тих часових позначках, коли ювілей святкувати не прийнято...

Отже, Віктор пам'ятає батьківські цигарки, що згорали із такою потроєною швидкістю, мовби ненюк хотів вписати своє ім'я до відділу саморуйнівників-камікадзе всім відомої гіннесівської книги переважно безглузвих рекордів.

Коли переїхали, батька часто не було вдома, а якщо і був, то дратувався від усього: зле звареного борщу, наляканого погляду сина, синіх прожилок на руках дружини. Здавалося, що вітця дратує саме повітря власного дому, себто відділка дев'ятиповерхового мурашника на п'ятій мурашиній зупинці. Він кричав на Віктора, що той носить некрасиву... зачіску (зовнішність сина, котра є подразником для батька — прекрасний матеріал для психіатрії сімейних відносин), багато і жадібно їсть (коли нас бісять звуки при поглинанні їжі кимось із близьких, вважаймо, що ми приїхали у глухий кут, з якого існують лише радикально-насильницькі шляхи виходу), дивиться на батька неправильним поглядом (недавно Віктор десь вичитав, що, мовляв, батьківська любов до сина є лише фікцією, і... заплакав; але сльози були скупими і короткочасними).

Віктор пригадує, як, прокинувшись однієї ночі, почув здушений материн плач і безладні примовляння: "Ну то йди до неї, не мордуй нас, бо зробиш каліку з дитини; йди собі, йди!.." Батько шипів, вставляючи якісь зловісні репліки, мати плакала. Такі шипіння і примовляння, примовляння і шипіння як істинний вінець тендерних стосунків і найголіша правда всіх, у хлопчиковому розумінні, чоловіків та жінок, тягнулися ще близько року. Батько (хлопчик не міг покликати його інтимнішим "тато"), щоправда, ніколи не бив ні Віктора, ні матір, а для багатьох сімей це вже залізний аргумент об тім, що треба жити далі, мовляв, нема рукоприкладства, значить, нема ніякої біди, ось послушайте, що твориться у тих-то чи таких-то. І називались якісь імена, і розповідалося про якісь страхітливі випадки патріархальної тиранії; кровозмішувань і кровопускань, прищемлювань дитячих пальців до дверних кутів, мученицьких стоянь годинами на колінах, ненависті і крові, деспотичні сімейні культи якихось слюсарів чи інженерів, наляканих і запобігливих на роботі зі всіма, окрім найближчих, на яких виливалась огидна каламуть слабого агресивного серця...

Але Віктор добре пам'ятає цей жах батьківського приходу з роботи, цей порожньо-ненависний погляд, що може спопелити. Які казки? Які прогулянки? Іноді, щоправда, батько пробував поговорити з Віктором, але, натикаючись на залякані очі звірка, котрий чекає неминучого лиха, махав рукою і зачинявся у своїй кімнаті — роботи, мовляв, багато, ніколи панькатися з цим ненормальним хлопцем ("ну то йди до неї, не мордуй нас, бо зробиш каліку з дитини, йди собі, йди!.."). Але ця робота зводилася до ненастанного нищення цигарок; облиште мене, я думаю. Мати постійно плакала, пригортаючи хлопця. Віктор декілька разів бачив, як мама крадькома розглядала засушений підсніжник, і завжди її восковими щоками, які начебто не дихали, котилися мимовільні сльози. Що ж, сльози далекі від інстинкту і вносять у людське життя краплину трагічної величі...

Батько почав приходити щораз рідше, а одного разу (хлопець тямить, що за вікном

бував той особливий сорт безнадійної мжички, котрий сповняє сумом навіть найоптимістичніші серця), почав пакувати у три гіпертрофовано-велетенські клунки якісь речі. Мати плакала — та що там плакала? — голосила. "Завиваєш, як стара сучка", — кинув ненько їй на прощання, намагаючись не дивитися на Віктора. Мати кинулася йому до ніг... впала на коліна... хлопця щось закололо у скроні, неначе хтось вгвинчував туди товстелезну шевську голку... батько врешті метнув на нього очима, як розпеченими вугликами...

Що насправді означав той пронизливий погляд?.. Може, тліючу і дивну любов? Спалах останнього каяття? Реактивний жаль? Байдужість під маскою прощальної істерії? Шизоїдну ненависть? А може, той погляд не означав нічого, бо так само батько (за кілька хвилин він перестане ним бути, адже фізична участь у дітонародженні — лише дешифрація вміщеного у цьому слові) міг би глянути на Вікторів дитячий горщик чи на засушений підсніжник, подарований ним колись сентиментальній дівчині Марії.

Двері зачинилися. Мати із лицем, потворним від страждання і жалю, впала на поламаний диван, на якому колись, хлопче, ти був зачатий. Віктор зловив себе на спонтанному відчутті неприязні до матері, що зараз виглядала такою розпатляною та негарною і так некрасиво плакала ("завиваєш, як стара сучка").

Сталося. Батько ніколи більше не переступив їхнього порогу, наче захворів локальною втратою пам'яті на розміщення будинку, де жили його найрідніші (найненависніші? найбайдужіші?) люди — дружина і син...

3

Ще малий Віктор почав відтоді забагато думати. Як це так, пішов батько, чому; невже ніколи не згадує про нас; мамо, а куди пішов тато (тепер вголос він називав свого найближчого родича лише так)? "До іншої жінки," — одного разу відповіла мати, вмить повосковівши. "А чому, чому?" — безперестанку чомучкав хлопець. "Бо він її любить". "А чому не любить тебе?" "Бо... бо... я не знаю," — набирало землистості материнське обличчя.

Бо багато людей, хлопче, живуть, наче апітаї: йдуть від одної жінки до іншої, змінюють чоловіків, плачуть на похоронах, а потім ґрунтовно забувають померлих, поточених цвинтарними хробаками; говорять високі слова, водночас маючи десь мовлене. І не рятує від сліпого гедоністичного танцю ані освіченість, ні інтелект; осипаються рум'яна і білила виховання перед ликом основного інстинкту. І триває варварський танок на кістках облізлої безпорадної етики, аякже, нам завжди вистачить сили духу перенести нещастя ближніх, саркастично медитував один із сонму великих. А потім люди-animal забувають прив'язаності попередні і наступні; все тлінне і змінне, і залишається лише їдка стареча мізантропія, болячки і ненастанний жах смерті...

Мільярди особистих доль замикаються на двох датах — народження і відходу, все брунькується і цвіте, щоб відмирати, і немає на те ради, хоч бігай голим велелюдним приміщенням, займайся спіритизмом чи садомазо або згодовуй власну кров бродячим собачим рушенням. І твій батько, хлопче, такий же, як і більшість біомаси, теж має якісь свої недолугі принципи, тупі правила і вошиві переконання, які існують лише

нате, аби хоч раз на кілька років відмиватися від їхнього ортодоксального бруду. Влаштувати жорсткий гарячий душ для власних випещених переконань — далеко не найдурніше заняття...

Віктор забагато думав, вдома обмаль їжі і грошей, чужі дядьки до них не приходять, бо мама — порядна і чесна жінка (лише для чого вона береже свою порядність: для випадків клімактеричної істерії, жіночих сексуальних розладів чи для випещування болючого мазохізму покинутої?..) Ходить до школи, почав ненавидіти некрасивих сірих педагогічок, хоча невідомо, звідки у хлопця, чие ім'я означає "переможець", зринають приступи фізіономійного расизму. Себто: неприязні до пенсіонерів обох статей із потворними поморщеними лицами, така собі геронтофобія, атакож випадки ненависті до м'ясистих носів однокласників і смішної хлоп'ячої клаповухості, огиди до розповнілих, наче гора холодцю на сільському весіллі, вчительок. Але найтяжче хлопцеві спостерігати за тим, коли батьки — не матері! — забирають власних чад зі школи, іноді беруть за руку, іноді сварять, але ж... вони є, ці батьки, їх можна помацати, навіть вщипнути. Однокласники знають, що Віктор безбатченко, але цей факт не викликає у їхніх телячих мізках жодного співчуття, лише кпини і насмішки.

А думка, Вікторе — не цукерок-смоктунчик. Думки залишають сліди, які іноді стають для людини непосильними. Ти не підозрюєш, скільки пацієнтів психіатричних могильників починали шлях до душевного інферно із важких і поганих, нав'язливих та проклятих думок. Це вже потім виринули манії переслідування та всілякі там шизоїдні психози... А спочатку були думки, котрі мучили, душа була лінивою або запрограмованою на деструкцію. А безневинні начебто думки накопичували сердечну клоаку до тієї межі, за якою починається розпад свідомості. І що тоді всі вердикти психоескулапів про генетичну схильність чи важке дитинство, травматичну залежність або особливості характеру...

Адже ми намагаємося не думати про скописька збожеволілих, колись трагічних, а потім уже насправду вільних людей. А їх тьма-тьмуца, фальшиво-благопристойне суспільство ховає за ґратовані вікна всіх квазігеніїв, тому що вони не витримали жорстоких перегонів за виживання, бо їхня душа тріснула, поринувши у молекулярний біологічний хаос, страшний дикою первісною довільністю. І цим душам уже байдужі тотеми і табу, правила і норми, бо вони заплатили всім за випадання у випадкові молекулярні зчеплення власних візій, що мають здатність до моторошного зациклення і жаскої сублімації.

Одного разу Віктор побачив свого вітця, родака, ненька; як завгодно можна визначати цю кровну приналежність батька до сина, котра починається лише із насолоди сім'явиверження у лоно і не містить материнської муки дітовиношення і дітонародження... Хотілося би описати якусь екстремальну ситуацію чи батьківське страждання, але все відбулося напрочуд банально: батько не впізнав сина.

Йшов із жінкою і дівчинкою, Вікторові очі пропекли його наскрізь, але неньо був не з надчутливих представників класу людини. Байдужий ковзаючий позирок, жоден м'яз не зворухнувся на заґрубілому лику того, хто подарував Вікторові життя завдяки

викиду власних генітальних секретій одного прекрасного дня чи не менш чудової ночі. Пара із дівчинкою ("Боже, майже моя ровесниця!") віддалялася, у їхній ході було щось приземкувато-вulgарне, ґрунтовно закорінене у плоть землі. Спочатку хлопцеві нестримно захотілося зблюнути, аж похитнувся від такого цупкого оволодіння низьким рефлексом. Потім поклик блювати (поклик крові?) випарувався. Натомість хруснуло у голові, мовби там відбувалася тотальна мозково-нейронна революція. Віктор осів на землю, опанований реактивним, майже нутряним, плачем.

4

Людина закайданена тотемами. Вони хапають homo sapiens і homo (не)sapiens наодинці і на багатолюдді, нав'язуючи свої привабливі і авторитарні, жахливі і радісні сутності. Людська історія є лише безперервною зміною тотемів.

Але не варто плекати "веселкові" надії на — уявимо таке диво! — тотемічне звільнення... Адже ми надто слабкі, аби не мати потреби кумирізації, поповзу до ідолопоклоніння. І ця ілюзорна безтотемна свобода насправді могла би обернутися у жаско-технократичний різновид кам'яного віку. І виквітали би у наших крихких серцях доісторичні інстинкти і хижо шкірилися би стадні бажання, звільнені від косметичної пудри стриманості та правил, які теж підсуває тотем. Можливо, (навіть найвигадливіші) тотемічні культи є здебільшого рятунком для людини і єдиною стіною, що відокремлює її від псевдочарівної галявини.

А на тій галявині неприродньо-красиві діви ведуть танок, що прославляє виродження. Там малотілесні і гнучкі акробати виконують піруети-оди глобалізації інстинкту. А на тій поляні юні розбещені жриці вказують перстами на вхід до острова свободи. Той, хто ступає на цю стежу, западається в отверзле бездоння, летить сторчголов у містичну прірву. Бо випещування епікурівського культу тілесних радощів є (о банальна пастко!..) лише однією із сотень (тисяч) різновидностей жорстокого тотему.

Великому Потворищу є байдужими і бунти, і гниття сердець, і волосяниця аскези, і сильце гедоністичного шаленства. І зирить полікультурний тотемічний молох на нікчемне копошіння людських пристрастей (із додатнім чи від'ємним резусом), і осяває його непроникний лик страшний сардонічний осміх...

5

Але *simplicitas* — Віктор помилився. Батько впізнав його. Але — ні слова нинішній дружині, жодного спеціального знаку для сина.

Бо люди сходяться і розходяться, думав лікар-офтальмолог, обпікаючи пальці черговою сигаретою, і це нормально. Найпалкіше кохання стає пустелею, колишні друзі — ненависниками. А що таке інститут сім'ї, як не квола химерична уява правильних міщан? Хто поспівчуває мені, коли скажу, що колись одна не надто красива дівчина заманила до ліжка, я був молодим і недосвідченим, не проминув і місяць, як вона радісно повідомила, що вагітна. Я — шокований, роби аборт, Маріє, ні — це гріх, я не стану дітовбивцею. Пам'ятаю той пафос, очі її палали, сама така худенька й ідейна, а я ніколи не любив надто худих жінок, адже мене не збуджувала їхня сухозадість і

сухогрудість, бо до яких ще частин жіночого тіла чоловіків тягне магнітом, окрім грудей і дупці? Вони є прологом до основного. А очі, вії, чорні брови чи руса коса до пояса є лише приємним або неприємним доповненням до випуклостей, що сприяють нашій ерекції, адже така природа, і цим усе сказано... Худенька, мов очеретина, та ідейна, наче Зоя Космодем'янська, але таким магнетизмом віяло від неї тоді, такою жіночою рішучістю (до речі, це я її зробив жінкою), що я відступив.

Почали ми жити у малосімейній мишоловці, допомогли її батьки, бо малосімейного житлового щастя також непросто добитися у цій країні. Маріїн живіт розростався, аж було дивно, що така вутла жіночка може мати такий величезний живіт, напевне, повинен народитися Геркулес, жартував я, вже змирившись із одруженням. Я був надто темпераментний, і спав з Марією аж до народження дитини. Та що там спав, я замордовував її своїм бажанням, тоді я був би, здається, затрахав кількох жінок одночасно, і через кілька годин хотілося ще і ще, Маріїні форми трішки заокруглилися, що надавало мені шаленої охоти володіти нею кілька разів на день. Пізніше не раз дорікала, що, мовляв, я міг порушити правильний розвиток дитини, адже був як звір і думав лише про себе...

А про кого, скажіть-но, думати чоловіку, якому лише двадцять п'ять? Хіба я любив Марію? Та і що таке кохання для хлопця, переповненого гормонами, вродливого і не напханого шкідливими гуманістичними заворотами і наворотами? Яку трахаєте, ту і кохаєте... Але лише у той момент, шановні, адже майже всі молоді жінки по-своєму привабливі, особливо у ліжку, навіть їхнє обличчя набирає тоді інших відтінків. Кажу як дипломований лікар: чоловік — самець, а жінка — самка; вподобання і залицяння — це лише прояви великого природного відбору. Кохання видумали ті, що страждають комплексом неповноцінності або пришиблені гуманісти. Крапка.

Звичайно, зараз, коли мені більше сорока, можу визнати, що існує чоловіча вдячність і своєрідна чоловіча ніжність. Але переважна більшість нас, маскулінів, готова, принаймні у думках, гнатися за кожною привабливою молодого спідницею, пардон, за тим, що під нею на споді. Зупиняє багатьох лише страх невідомості і фальшиві моральні накрутки, а також страх відмови, особливо від значно молодших.

Бо якось, даруйте, не зовсім тягне до ровесниць, більшість яких стали безнадійними бабегамі — не слідкують за собою, прикриваються цинічною маскою, а потім удома, на самоті ревуть у подушку. Ні, дорогенькі, що личить Юпітеру, не личить бику. Ті жорсткі кокетства, які ви могли дозволити із чоловіками у двадцять років, не проходять, коли вам уже удвічі більше. Тепер вам треба, бо все повертається на круги своя, вламувати, упрощувати і затягати у ліжко класних мужиків. Звичайно, не йдеться про вальтонутих чи zdegradovanih. Тепер вам треба бути супертерплячими і гіперніжними, якщо хочете, щоб чоловіки вашого віку розсували вам ноги із непідробною (чи хоч якоюсь там) пристрасстю. Інакше шукайте тих, кому за п'ятдесят, не журіться, на кожен товар є свій купець, так-так, не переживайте, ви ще молоді і привабливі, принаймні, вам завжди слід це казати.. А жінка бальзаківського віку уже на правду вміє цінувати такі компліменти, всіма силами своєї молодогої душі (адже у

людини старіє лише тіло, і нема ради цьому найжорстокішому фізіологічному парадоксу) намагаючись у них вірити... Отже, чоловіки, даруйте жінкам-постбальзаківкам безкоштовне хвилове щастя!

Бо ми, маскуліни, теж старіємо, і наш дорогоцінний інструмент колись почне відмовляти у найпікантніші хвилини. І будуть умови, приваблива партнерка, гроші, навіть романтичні аксесуари, над якими ми глузували молодими (всілякі там свічки, затемнені дорогі штори, легка музика, вино і теде), але прийдеться подумувати про медичні стимулятори. Бо коли пролітає муха, а він падає, вважай, чоловіче, що ти вже своє "від'їздив"... Найпристрасніші із нас хотітимуть сексу ще психологічно, але доведеться лише заслинюватися від порожньої хіті, і обмацувати жіночі приваби, обмацувати і заслинюватися... І буде пекти сором, і жінці буде важко і гидко, якщо вона не законна, котра пройшла з вами пліч-о-пліч так званий подружній шлях, їй буде все одно, бо вона знала вас інакшим, невтомним коханцем. І такими знали вас багато жінок, але де вони зараз? А та, молода, побачить зас лише у ролі слинявого обмацувальника... Жінки, будьте поблажливішими до старих казанов і дон-жуанів!..

Хоча, як досвідчений ловелас, знаю, наскільки це слабка втіха. Адже стосунки між статями можуть бути дуже жорстокими; жінка зневажає невдачу у ліжку, бо її не вдовільниш розмовами про колишні подвиги...

Отже, про Марію. Хіба я любив її? Але хай розповім про це пізніше, бо щойно відчув, як втомився від власного секс-пафосу...

6

Одного разу Вікторові (уже старшокласнику, вчиться добре, але чомусь не тішать книги і розмови, дівчата і футбол) приснилося страховисько із застиглим, але.. .неймовірно прекрасним обличчям гермафродита. Це безстатеве лице було облямоване сотнями тоненьких і до маніакальності акуратно заплетених кісок. Ох, цей страхітливо-вродливий рот здатен до копрофагії і антропофагії. Ці ясні, неначе холодний місяць, зуби розшматовують твій нещасний мозок. Ці холодні, мов у по-нелюдському вродливої стародавньої цариці Нефертіті, очі байдуже спостерігають за кривавим молохом із крові та кісток опісля насильницьких ритуалів.

І ти шалено боїшся цієї пансадистської краси, наче звихнутого і несправжнього місяця. Ти тремтиш від холоду його променів, ти трясешся безгучним плачем від інтимізованого марева спілкування із цим моторошним чудовиськом. Твоя запалена душа ще може плакати. Значить, на ній ще є, хоч і пошрамовані та понищені, але живі місця. Бо лише холоднеча пустки просякнута безнадією, а ти ще не пуста! Ти ще можеш заповнити біоматеріалом утворення нейролептичних мікропорожнеч мозку і зцілити покриті блискучою паволокою власні очі! Ти ще здатен плакати, але не диким завиванням відреченого, не розпачливим зойком безуму, не перегорілою сльозою одержимого. Із твого плачу ще просочується жива кров болю...

Так хочеться жити повноцінно, не відчуваючи ні страху любові, ні страху краси, ні страху радості. Адже існує, десь поза тобою, велика радість серця і царське умиротворення, просвітлений буддистський спокій чи легкість християнської гармонії.

Кожна людина має власний градусник муки і власну шкалу больового шоку.

Яка ганебна дурість — шукати страждань, упиватися розпачем чи роздряпувати власний цупкий корсет трагії. Не приймаймо філософії садомазохістичних копірсань, науки етичного самогарапникування! Лише веселощі чистої совісті, бенкет таланту й інтелекту, а не оскал придуркізму. Лише спокійна і просвітлена церемоніальна усмішка мудреця, котрому вдалося вберегти власні духовні терези від драматичних перехнябів і коливань. Лише просвітлені очі мудреця, де відбита гармонія, а не епікурівський дисбаланс, лише аскетичні зіниці мудреця, які спізнали і перемогли пристрасті, себто їхню розтлінно-хворобливу іпостась, лише спокійне обличчя мудреця, не схильне до надмірних хвилювань, бо бачило гидоту падінь і злетів, відносність тріумфів і драм...

І дивиться із якогось вікна твоєї душі мудрець-надлюдина, і закликає хоча би наважитися ступити услід його виснажливого шляху, де немає місця сміховинності занадто людських емоцій.

7

Я познайомився з Марією дуже молодим. Вона приїхала до нас із села.

Селяни за останні кілька десятків років спричинили до справжньої демографічної революції, заповонивши міста. У гонитві за чим? Санвузлом у квартирі, щоб не виходити вночі до вітру на пересик? Ілюзією підвищення власної значимості і причетності до "цивілізаційних здобутків"? Втечею від паралізуючого монстра-висмоктувача — землі?

Звичайно, без деяких обдарованих особин місто би щось утратило. Але ж самі вчорашні селяни є найбільшими селоненависниками. Адже пройшов розпад лубкового народницького міфу про "калинове" і "рідне" село яко твердиню національного духу і п'ємонт тяглості та ще всілякої там незнищенності. Адже основу міфу складав страх "природньої" людини перед монструозним урбаністичним страховиськом, помножений на втрату апологетами міфу бажання спізнати на власній шкурі усі приваби сільської пасторальної ідилії. Страх і бажання міста, ностальгійний щем за малоцікавим селом, із якого повтікали усі речники селоцентризму, і яке жорстоко, мов Прокруст, обрубє будь-які мрії про перспективу чи реалізацію, окрім, пардон, тих випадків, коли особистість мріє бути землеробом і землеміром (землемором?), землекопом і землелюбом, землезнавцем і землекратом (зем-лекротом?) та інші, розумієте, привабливі і зворушливі телуричні концепції, котрі особливо добре пишуться при санвузлах і телефонах, цих "прокляттях" урбаністики.

І наступає на крихкі села, де (чого там лукавити?), на думку багатьох, позалишалися суцільні невдахи і маргінали, залізна п'ята урбанного термінатора, впроваджуючи рекламу кока-коли та прокладок. І опиняється село у трагікомічній ситуації, адже із нього викачують первісну зворушливість і щирість, труючи нехитрі сентиментальні душі видовом переваг урбаністики...

Марія приїхала із села, була така перелякана і закомплексована (пізніше селюки позбуваються цієї облудливої квазіщирості і псевдопоступливості, якими при початках нового досвіду лише прикривають власні фобії). Я ж корінний міщанин, може, не зовсім

"корінний", але у третьому чи четвертому коліні — це факт. І мені приємно було хизуватися перед нею власним родоводом і причетністю.

Байдуже, що той "родовід" могли складати плебейські сини і дочки (вдамося до сумнівних лексем, якщо вже заговорили про міський садизм і сільський мазохізм чи про георасизм), що ціле життя горбатили на заводах чи займалися вологим прибиранням помешкань. Але ж є перед ким похизуватися, бо такі вже сумні парадокси людської психіки — нам завжди хочеться сублімувати на "слабших" власну неповноцінність, прищепити нещаснішим власні приватні фобії, нагородити ще невдатніших рідними комплексами. А такі прояви є лише підсвідомими намаганнями підлакувати і прикрасити власну персону, вдосконалюючи її коштом слабшого. Адже здебільшого (пам'ятаємо і про винятки!) ми буваємо далекими від шляхетності і толерантності, бо не місіонерська педагогіка переймає нас, коли ми говоримо про чистоту походження і древній міський рід, а зневага. Бо істинна аристократія, князенки та інфанти, навіть расові дворяни чи шляхтичі, як правило, вільні від кольок в очі та поза очі "низьким" походженням. Це не стовідсоткові блакитнокрові, а всілякі мулати і метиси стосовно "місто" і "село" чваняться древніми коренями. Але, якщо знаходиться цікавий, щоб дослідити генеалогічне дерево чваньковитих, то, виявляється, що там стільки всього намішано, мамо рідна...

Отже, Марія мені сподобалася, але, помилуйте, хлопцеві тодішнього мого віку не подобаються хіба дівчата із фізичними вадами. А кожна стандартна пухкенька дупця, що звабливо крутиться при ходьбі, всякі стандартні груденята, що при тому ж русі підстрибують, наче рвуться на свободу із кайданів ліфчика, викликають захоплення. І ми, юні самці, переповнені тестостероном, не думаємо про жіночу особистість чи душу; тіла, виключно їхнього тіла нам хочеться! Це не конче мусить бути барокова пишнота плоті, бенкет жіночої тілесності — такі варіанти починають притягувати чоловіків після тридцяти. Найважливіше — банальне, але бажано з ознаками вроди обличчя і щоб не шкодувала нам свого лона. А потім, коли ми вже заковтуємо перші враження і переходячи до других, намагаємося думати про десерт, бажано з іншою, починаються житейські пастки, всілякі там прив'язаності та вагітності, шантажі і звички... Рада би душа до раю, але гріхи не пускають; ми уже готові до зворушливого прощання із першою партнеркою, першим серйозним досвідом. Багатьом такий фінт вдається (і пізніше така категорія чоловіків схильна до дон-жуанізму), а багатьом — ні (майбутні "зразкові" батьки сімейства, гарування за десятьох, приховані бажання і неврози, незрідка побутовий алкоголізм і велике пивне черево).

Я потрапив до другої категорії— невдах, обплутаних матримоніальною павутиною. Марія завагітніла. І розпочалася інша історія... Малосімейна мишоловка (для отримання якої мої інтелігентні батьки-міщухи не поворухнули і пальцем), повзунки, дитячі верески, —хлопець народився дуже неспокійним і нервовим — дефіцити, суспільні катаклізми, до яких мені ніколи не було діла. Марія жила нашим хлопчиком, я вже працював лікарем-офтальмологом. Симпатюльки-медсестри. Пам'ятаю, що лише було трохи важко, коли вперше зрадив дружину. Це сталося у сестринській, вже і не

згадаю подробиць, лише розпашіле лице Аньки-медсестри, таке було у неї не вперше, адже розлучена і старша від мене на декілька років. Потім боявся йти додому, думав — моя вже усе знає, на злодієві шапка горить. Але вдома — як завжди: верески і пелюшки, скарги і перевтома... Світ не перевернувся, а я наче випив двісті грам якісного алкоголю, навіть Марії більше хотілося мені у той вечір; адже, згодьтеся, що можна знайти окрушину фізіологічної цікавості у любощах із двома жінками впродовж однієї доби... Різна поведінка, різні тіла і всілякі там інші прибабаси.

Чоловіки, котрі скачуть у гречку, зрозуміють мене. З Анькою флірт тривав недовго, якщо можна так назвати покvapливі злягання у стерильній чи ординаторській. Швидко вона мені набридла, зрештою, у мене тоді вже з'явилася інша жінка...

8

Але ж, Микито, але ж дурню! (не треба боятися цього слова, бо кожна людина у певному сенсі є обмеженим невігласом, принаймні верховним і небожителем, себто сильним (?) світу цього слід кожного ранку нагадувати про обмеженість людських зусиль). Накачування біцепсів та інтелекту є лише маленьким кроком на великому шляху. Коли дримає душа, марні усі книги і м'язи світу. Бо душа потребує іншого, а на людину чигає п'їтма випадковостей і неладностей, супроти лому катма прийому. А гармонійної нїрвани не досягнеш як і кумедним гибінням над манускриптами, так і потом атлетичного залу.

Блажен той, хто нічого не знає і не розуміє. Але ця зворушлива обмеженість є гидотною. Людські пам'ять і досвід, можливо, є лише безглуздими сізіфовими жертвами. І тиран Калігула, намагаючи пустирище свободи, захотів приручити місяць, як доказ могутності, бо влада давала їй лише гомеопатичними порціями.

Людина не здатна винести тягару свободи. Принаймні, примітивні ті, котрі уявляють свободу як можливість чорного вітру вседозволеності і чорного анархістського надсердечного прапора. Можливо, свобода — це аскеза християнського стратотерпця чи світлий стоїцизм монаха-буддиста?

Ніхто не бачив обличчя пані Свободи: ані зашмарканий першоклашко, ні геронтократ-мільярдер, ні старець-стовпник, ні елітарій-філософ. Бо смертній людині наказано піднести погляд до її жахливого віртуального лику. Бо заборонене знання приносить смерть. А блаженне невідання дарує світляки ілюзорного спокою. Бо многоликий Сфінкс свободи відмірює краплинками царські дари для вибраних, адже передозування є отрутою. А неспокушені парфумами великої Пані довше живуть...

І ти шепочеш, Микито, найінтимнішу сагу свободи, наче велику молитву передвеликодньої аскези. І не маєш ти ані кумира, ані ідола, ані фетишу, окрім підступних покликів власного серця.

І ти бачиш білу пустелю, біле сонце і біле сяєво місяця. І тобі стає дивно і лячно, бо ці транс-квиління нагадують шаманські ініціації із ритуальним каліцтвом і тортурами, всілякими відсіканнями пальців чи трепанаціями нутрощів. Але ж ти невдатний до перенесення жорстокості тубільних посвячень. І навіть якби ти мав певний пояс карате і ступінь доктора філософії, був причетним до таємного чоловічого товариства і знався

на практиках духовних просвітлень, навряд чи сподобила би тебе прихильного погляду ця жорстока жінка, наречена Свободою і наречена щастя.

Йди спати, чоловіче, а ранок принесе тобі приземленіші і мудріші розмисли...

9

Зранку ліпше не стало. Ми завжди тупо і по-дитячому сподіваємося на майбутні просвітління, дива й оази щастя. Але ж так зване щастя потребує довготривалих зусиль, яких не вимагає гріх. Бо ми можемо пірнати в алкогольні запливи (прощай, розуме, зустрінемося завтра) чи сексуальні оргії (потрібна лише ерекція чи вологе лоно, решта все прикладеться), в озеро нечистої совісті чи у море порушених Господніх заповідей. Чому ж ще ніхто не став щасливим опісля нечистих купелей? Звертаються до психіатрів ті, котрі практикували стабільне заняття груповим сексом, бо не сила втекти від щупалець тотального спустошення. Алкогольні деміурги знайомляться із фантазмагоріями власного мозку (як-от, табун чорних коней, що поїдає власні і людські нутроші та екскременти; бородата і десятирука жінка, яка прагне задушити шовковим шнуром; всілякі промокуїтетні сцени, де кастровані і недокастровані жебраки схрещуються із тваринами-потворами, і т.д., і т.д; це нецікаво продовжувати).

Нечисті на руку і темні душею кожної ночі прокидаються. Цвіте випліддя потьмянілої аури, і гуляє суїцидний бенкет. Найчастіше вішаються, застрелюються, отруюються пігулками чи стрибають наввипередки транспорту або з багатоповерхівок. Хоча є і оригінальніші способи саморуйнації: один чоловік добровільно віддав себе маньяку для кастрації та канібальського акту. Зрештою, всі ми знаємо за превалювання тривіальних способів суїциду, проте кожен може пригадати, поколупавшись у файлах пам'яті, низку оригінальних.

Але ніхто із занечищених не вважає себе щасливим. Бо Таїс Александрійська раділа у пустелі горнятку води, а витончено-інтелектуальний багатій-меценат Сава Морозов застрелився. Бо занадто людський чи світський успіх змалює душу, а покора та смирення нарощує. Буває і навпаки. Але насправді ми, люди, нічого не тямимо, як сліпі кошенята, на вибоїстих і небезпечних шляхах пошуку таких невинувато-пафосних абстракцій, як щастя, таких підозріло-недолугих формулювань, як спокій, таких наївно-небезпечних понять, як гармонія...

Напевно, Микито, набридли тобі ці квазі (?) філософствування, ці прісно-нафталінні сентенції із запахом минулотижневого борщу, ці підозрілі етичні максимуми та мінімуми, котрі нічого не означають, окрім конкретного фонемо-морфемного наповнення. Маючи тридцять п'ять років, ти, виявляється, знаєш про життя не більше, ніж п'ятирічний.

Тебе розтерзують і зневолюють інстинкти. Загалом, що було б із людиною, якби не стримувало її, хоч трошки та іноді, житіє Розіп'ятого?

Запущеними вулицями здичавілих міст ходили би леправі та сифілітики. Содом і Гоморра оселились би у кожному серці. Людські очі позаростали би стародавніми папоротями із солодково-дурманним запахом тліну і тлі. Із уніфікованих очниць випромінювало би лише чимдуж слабнуче бажання безсилої сладострастя, а навколо

смерділи би, випаровуючись у паралізований ефір, безформні куписька чоловічо-жіночих екскрементів. Новітні елої і мерлоки, знесилені хворобами розбуялої плоті, падали би, помираючи на смердючих вулицях. І ця велика антинебесна імперія деградації не втомлювалася би забирати щедрю кожноденну подать, аж доки би все довкілля не заросло клоновано-звихнутою ростинністю, чекаючи, коли перестане тужити маєстатичний деміург, оплакуючи власну поразку, адже дозволив Ношо sapiens розкіш волевиявлення...

10

У Микити часто бували світлі ранкові покріплення духу, але іноді щось млоїло і підточувало спокій того місця, де, як запевняють ескулапи, знаходиться серце.

...Він — п'ятирічний, відкрив дитячу книжку і бігає з нею кімнатою. Йому так нудно, а батьки думають, що дитина уже спить. У їхній кімнаті злегка відчинені двері. Малий тихо підкрадається, пустощі і самотність, і бачить... Те, що він побачив, відклалося у пам'яті назавше: голі мама і тато...що вони роблять? Мама стоїть навкарачки, а тато над нею у натричверть вертикальному положенні розмахує власним та материним тілом... такі дивні і безглузді рухи...

Микита втік на своє ліжечко. Весь трясся. Тілом ширяв страх і сором невідомого походження... Не пам'ятає, скільки пробігло часу... його знову тягне, так солодко і страшно дивитися на щось огидно-жаске і незрозуміле.

Знову привідчинені двері. Малий тихо, як підступний тать, завмирає за цією дерев'яною ширмою до батьківської кімнати... Батьки уже лежать, зовсім не подібні до томупівгодинних (годинних?) себе... Сперечаються про якісь гроші...("що ж воно таке, гроші? Ті папірці, які вони інколи перераховують, помітно пожвавившись, коли батько приходить додому?") Раптом заговорили про нього. Микита чує, як його молода і вродлива мама-білявка каже, що у нашого малого, мовляв, дуже маленький пісюн, напевно, недорозвинутий... Батько сміється і щось відповідає, але малий уже нічого не чує, перед очима знову проноситься попередня картина: мамина попа, яка трясеться і підстрибує у батькових руках і на батьківському цьому самому, тільки величезному і твердому, якісь стогони і млість... Пам'ятає, як дико і протяжно зверескнув...нажахані обличчя батьків; "ти бачив?", — нервово спитала мати; бачив! бачив! Той ляпас мами (чи вродливої білявки?) він пам'ятатиме до скону... Тієї ночі мама не сказала йому добраніч і не поцілувала в голову... Він довго не міг заснути, чуючи якісь здавлені голоси і навіть вереск матері-білявки; ось вона — дволикість материнства. Снилися жахіття. Начебто над ним схиляється голомозий лікар у білому халаті із червоними — по лікті! — руками і каже: "У тебе дуже маленький пісюн, може, він недорозвинутий, він недорозвинутий, недорозвинутий".

Відтоді щось надламалось і водночас загостило хлопчичове сприйняття. Батьки прилаштували до дверей своєї кімнати добротний (і такий холодний, непривітний) замок, що зачинявся ключами зсередини. Ні вони, ні Микита більше і словом не проходилися за ту горобину ніч. Але (жодної банальщини із дитячої психіатрії і фрейдівських сексуальних травм) хлопчик далі любив їх (бо кого йому було ще любити;

братика чи сестрички він ніколи не мав). Але іноді, коли мама його обнімала, він згадував її наготу, солодку і страшну. Батько не пестив і не гладив ніколи, проте намагався і не кричати.

Але хлопчиків голомозий і приватний йозеф менгеле, що безпардонно оселився біля його серця, не забував нагадувати про "маленького та недорозвинутого", також загострюючи увагу на тому, коли мама (особливо) чи батько ходили до туалету. Микита іноді чув дзюрчання сечі або, забігаючи одразу після того у відхоже місце, специфічно-свіжий сморід фекалій. Потім той "запах" випаровувався і з ним випаровувалися найчистіші Микитині думки. 1 коли він питав маму (тата — ніколи), чому вона ходить до туалету, і мама із награною веселістю париувала, мовляв, щоб какати і пісяти, як кожна людина, то хлопчикові чомусь ставало млосно. Він іноді перепитував, чи є люди, котрі не какають і не пісяють, і коли мама, думаючи про своє, жіноче, заперечливо і машинально хитала головою, чомусь ставало так сумно і відразливо — значить, люди випорожнюються як тварини; як, наприклад, сусідський песик, що мочиться і накладає невеличку купу лайна там, де стоїть. Тільки є одна різниця — бо люди мають для цього спеціальні кімнати, від яких часто смердить. Яке зло — випорожнення, воно принижує мою маму і якби так було, щоб я міг їсти, а не ходити до туалету, як всі-всі знайомі і незнайомі мої і батьків! Якби я був чистим, як квітка...

А голомозий і приватний йозеф менгеле посилав поноси і запори, болі в животі (це ж не шляхетний біль голови) і нижче, мовби всілякою ціною заповзявся довести хлопчикові, що його організм є незмірно далеким від квіткового, із маточкою і тичинками, пелюстками та стеблом...

11

Вікторова мати плакала... Сльози далекі від інстинкту і додають людині краплину величі, хоча не варто надто ошляхетнювати цей хімічний продукт, який, кажуть, рятує від депресії, — адже тварини також плачуть.

Завтра Марії виповнюється сорок років. А ця дата майже завжди сіє сум'яття у жіночі душі. Коли Марії було вісімнадцять і на неї втелюшувалися перехожі чоловіки, випадкові самці, вульгарні незнайомці (знаємо, що вони хочуть, незалежно від віку та кольору волосся), вона дратувалася і болісно сприймала знаки чоловічої уваги. У двадцять п'ять це було приємно, але Марію тоді гріло велике і чисте кохання (начебто це саме кохання, коли насправді відповідає власному значенню, може бути брудним чи занечищеним, наче свиня для правовірних). Коли стукнуло тридцять (тридцять два? тридцять чотири?), то жінка раптом зауважила, що позирки вульгарних незнайомців (випадкових самців) стають абстрактнішими і малоенергетичними. "Де ж поділися справжні чоловіки?", — іноді впадала Марія у специфічну депресію власної статі; навколо якісь чахлики невмирущі або вайлуваті свинопаси, яким, вочевидь, ліпше запивати пивом горілку, аніж плекати інтерес до жіночої плоті. "Жінка чи горілка?" — для них це питання стоїть на третій стадії.

Бо перша-для юнака, переповненого тестостероном, котрий однозначно відповідає: "Жінка". Коли гормони трохи зношуються, виходить на кін друга стадія — "і жінка, і

горілка". А коли більше успіхів стосується останнього поняття, то наступає третя — переважно горілчана. Тоді особливо багато говориться про жінок, що викликає підозри в імітації. Ось такі чахлики невмирущі або вайлуваті свинопаси ковзають малоенергетичними очима та й зазвичай всім іншим, бо Марія вже нецікава для чоловіків, що перебувають не лише у першій, а навіть другій стадії (про четверту, коли ні жінки, ні горілки, промовчимо, адже не всі чоловіки, будьмо справедливими, допускають себе до тотального відквітання). Подейкують, що великому Мао — володарю комуністичної піднебесної імперії — клали до постелі цнотливих дів, щоб маразматичний геронтократ міг, обмацуючи їх холодними нежиттєвими руками, відновлювати оспалі енергетичні згустки і чакри.

Марія не може робити недвозначних (які вже там двозначні чи тризначні?) натяків, котрі безпристрасно сигналізують про сутінки жіночих чарів. Не дозволяє виховання? Страх? Сором? Любов до того, із ким давно розлучена?

Завтра зійдуться найближчі подруги. Але хіба у неї є подруги? Жіноча дружба чи сестринство — лише феміністичний міф. Та у їхньому швейному ательє, хай буде, фірмі, це модніше слово, за останніх десять років, відколи вона працює там, всі вже безліч разів пересварилися і попередружувалися. Сприятливий момент — і відразу кожна готова втопити іншу, як кажуть, у ложці води. У всіх подібні проблеми з нестачею грошей, неслухняністю (в однієї — відсутністю) дітей та пияцтвом (у двох — подружніми зрадами; при чому в одній з них чоловік взагалі не п'є, будучи спеціалістом із практичного казановознавства, а у іншої — п'є і гуляє водночас) чоловіків.

А у Марії якби той чоловік був, то, здається, купала би його в любистку і м'яті, ох, якби я мужа мала, я би його шанувала, медом-вином напувала; стелилася би, як безправна полонянка, найменше побажання би випереджувала; але я ж була такою зі своїм колишнім і... не допомогло. Іноді забредають у голову думки про те, що до них, чоловіків, не можна так запопадливо ставитися, жертвуючи собою. Але ж я любила і люблю його дотепер, ніхто не знає про цю мою найстрашнішу таємницю, що я дотепер його люблю. За що? Чому не можу нічого із собою вдіяти? Я навіть не спала ні з ким, відколи мене покинув. Погляди їхні, хтиві чи напівбайдужі, приємні, але щоб спати... аж мороз іде шкірою... ні, не змогла би... Все чекала, може, він покине свою молоду сучку і повернеться до мене... Син-безбатченко і хворий. Боже, я починаю розуміти, що він хворий. Що робити? Як завтра жартувати чи принаймні бути спокійною на власному сорокаріччі? Адже це крах усіх виревлених і повіданих подушці сподівань і наївних очікувань... А якщо я завтра зомлію, коли вітатимуть мене нещирі подруженьки? Їх прийде з десятків, більше половини одружені і молодші від мене... Хоч стіною дряпайся від розпачу, хоч зроби собі... Але ні, у мене син, заради Віктора свого нещасного і живу... витримаю день народження... все витримаю... не треба мені щастя жіночого... та й не буде його ніколи.

До Віктора приходять у гості і осідають у мозку лише темні, безнадійні думки. Всі речі довкіль причепурилися жалобними відтінками.

Траур витав над його країною. Містом літали чорні стрічки і чорні сорочки. Обличчя деяких перехожих нагадували катафалки. Мозок синтезував цю отруту із маніакальною методичністю, розщеплюючи ("чорна кров, чорна кров") біос.

Як у лихоманці, Віктор, чие ім'я означає "переможець", нишпорив у гаманці за рятівними, псевдопривабливого кольору, пігулками, які вони, безумці зі здорового світу, чомусь називають психотропними. Таж ці тропи продовжують його існування. Він би давно-предавно загнувся перед наступом найчорніших депресій, продукованих черепком.

Що вони знають про страждання? Заболів палець, бачите, нема грошей чи покинула коханка. Що вони знають за прірву найлютішого відчаю, коли серце розрізає бензопила, а сни є химерним продовженням денних жахів? І лише бліді, як поганки, і різнокольорові, наче мухомори, пігулки звільняють його від полону мертвих вод.

І на короткий час стає легко. І не мариться у кожному кутку рука розпачу, і не простягають йому із-за кожного повороту таці, наповнені зрадою, і не звисають з його стелі закривавлені мотузки покинутості, і не причаюються над його ліжком ерінії насильницької помсти...

Віктор скреготів зубами. Волосся переплуталося, нагадуючи зачіску нехарапутного їжака. Очі блищали, відбиваючи безодню психотропного раю. На часинку ставало добре, і він умів цінувати ці миттєвості, купуючи їх у магазині психodelійного марева...

Раптом шалено захотілося жерти. Будучи вічно голодним, ти обожнював їжу. Але не хліб і воду, цибулину і супчик. Тобі завжди забагалось гурманських наїдків: всіляких свинин, начинених чорносливиом чи рагу із молоденької антилопи. Ти нишпорив у низькому ретрохолодильнику, доки у найтемнішому захаращеному закапелку не відшукав літровий слоїк телячого м'яса. Від нетерпіння трусилися руки, ти, ледь не зламавши тупого ножа, відкрив кришку. Лице перекривилося подобиною усмішки, і, наче беручи участь в акті тотемного жертвопринесення, ти накинувся на вміст слоїка, навіть не маючи сил викласти телятину на тарілку.

Ритуальна черевопотіха розпочалася, будучи для тебе короточасним спасінням. Адже, коли жадібним нервовим ротом мимовільно тече слина і рот зашмарований окрушинами телятини, що методично зникає у твоєму черевному просторі, відпочиває мозок. Ти викрадаєш для нього огризки тваринного спокою і окрушини радощів пожирання. Ти нічого — яке благо! — не відчуваєш у хвилини знищення телятини, окрім фізіології натопту присохлого живота неживим м'ясом. Можливо, це телятко колись плакало від нещастя народитися і почуватися animal. Але твоє анти-вегетаріанське шаленство, що виробляє патьоки жадібної слини, є далеким від гуманних мисленневих викрутасів.

Бо ти би зжер усі їстівні припаси світу, змішуючи у тілесній хтонічності власного шлунку сіль та варення, рибу і шоколад. Ти став би булімійним безумцем, напихаючи череву до незудержних приступів блювотини. Потім ти би довго повертав унітазові незасвоєну біомасу, аби знову звільнити місце у — на жаль! — не гумовому шлунку, і далі жерти, поглинати, перетрошуючи залізними зубами ребра і кістки. Ти напхався би

на п'ятдесят років уперед, а мозок весь цей час міг би відпочивати, не продукуючи мученицьких химерій...

Телятина закінчилася. Якби не було страшно, ти міг би з'їсти і скляний слоїк. Ти міг би з'їсти всіх телят на скотобійні. Адже дитиною ти так любив лагідні телячі очі, ти гладив і пестив сумирних істоток, перебуваючи у бабусиному селі. Ти плакав, коли телята сльозоточили, керовані тваринною розпукою. А зараз би жер і слинив, слинив і жер, блював і безупинно продовжував би акт нищення.

13

Не минуло і кількох днів, коли В іктора, вже не школяра, а безробітного, знову мордував випадок нав'язливого психозу. Ось приходить до нього канібал, що пожирає розчленовані людські нутрощі і починає душити... женеться прокажена ексібіціоністка, що має чоловічу силу. Вона примушує Віктора дивитися на її випивання власної смердючої сечі і поглинання власних екскрементів...

Мимо нагого хлопця проходить десяток голих повій і кожна — по черзі! — плює на його статевий орган. Потім повії, взявши Віктора в коло, змушують проковтувати їхні, удесятикрат розрослі, менструальні секреції. Кожна із венеричних потаскух промовляє: "Це за те, що ти їв теляче м'ясо, їв теляче м'ясо, теляче м'ясо-о-о..."

Він спостерігає за бісексуальною оргією. Цей бенкет біології обагрений венозною кров'ю самовбивці, доценту спустошеного груповими зляганнями. Сифілітичні содоміти і лесбіянки кличуть його до гурту. Він хапає автомата калашникова і пускає чергу, скошуючи содом і гоморру...

...Далі Віктор бачить якихось заслинених євнухів, що качаються долівкою, обмазані донорською спермою... Бачить голову, що літає побіля революційної гільйотини і ніяк не може впасти на землю, нехтуючи законом тяжіння... Бачить клонованих дітей і матерів, клоновану Україну, зацвяховані дошками вхідні двері пологових будинків...

Чума психіатрії і збоченства, лилики із людськими головами і багаторукі коні, а також конаючі руки, що проростають із землі замість квітів; тисячокілограмові люди, бунт вивільнених псевдогормонів і товстеленна десятиметрова чорна троянда...

Залишилася тільки одна пігулка. Ковтє! Де взяти гроші, щоб надалі купити короткочасного розфасованого спокою, де? Грабувати? Нищити?

Вікторів реактивний психоз поволі переходив у стан відреченої протрації.

14

Кохання вибухнуло, коли Микита найменше його чекав.

Що вони знають про любов? Це не прогулянки у вишневому садочку і не розбещене лизання клітора, хоча і перше, і друге також.

Кохати — це помінятися душами, це чоловічо-жіноче окреслене коло, безсоромне і сентиментально-крихке. Що вони знають про кохання, ці естетичні душевні недоробки? Любити — це не ревнувати і не клопотатися оргазмами, бо заміна душ виключає поняття вдалого чи невдалого сексу. Що вони знають про дурманно-божевільний запах всього її волосся? Що вони тямлять у цьому, череваті кар'єристи, котрі прагнуть закінчувати від міньєтів ротом шльондри, бо їм навіть ліньки чи лячно трахатися? Хіба

вони розуміють, що таке цнотливо-розбещена жіноча нагота? Хіба вони це відчували, поношені донжуани, котрі хвастаються володінням сотнями жіночих тіл? Коли і мали, що теж сумнівно, ці сотні, то ні однієї жінки не любили. Отже, вони радше є розтлінними...дівичами. Бо тільки той пройшов чоловічу ініціацію, хто насправді, а не театралью, любив жінку.

Що вони знають про кохання, ці невротичні старі діви, котрі ніколи не просили когось, щоби брав їхнє тіло жорстко і ніжно? Адже любити — це принижуватися, не відчуючи приниження.

А що знають про кохання зношені повії, які сприймають світ як фалічний символ і ненавидять фалос професійною ненавистю (можливо, апофеоз професіоналізму — це ненависть до обраного фаху, котра межує із ідолопоклонною любов'ю). Адже любити для тих, із поміняними душами, означає відторгнення сотень чужорідних тіл і можливостей. Бо інакше сотні нових можливостей узагалі позбавлять душі, залишаючи лише ерегований фалос або розкрити для всіх розкішницю.

Що вони знають і тямлять у коханні, ті, що ніколи не задихалися від смертельної небезпеки, зачасної у великій любові?

15

Любовна постіль напахчена опієм тілесних святощів. Її наркотичні очі, котрі, здається, ввібрали досвід сотень історій кохання, її декадентське волосся, що покірно стелилося під ноги завойовникам, але спромоглося, наче волосся Юдіф, перетворити їх на завойованих. Її грішні руки, що спізнавали в минулих перевтіленнях практику кастрації і рекастрації, її жагучі руки, здатні зробити дитиною короля. Її чутливий язик, котрий піднімав навіть оспалу і протрухлявілу чоловічу плоть, її безсоромний язик, що ігнорує теоріями довкола орального сексу. Її напівдитячі груди; здається, саме такі, а не півметрове вим'я, повинні бути у спокусниці; її сором'язливі груди, наготу котрих вона несвідомо закривала рукою під час першого інтиму... Її звабливо-витончена, її беззахисно-граційна дупця, від безсоромної краси якої іноді стає незатишно. Її ніжне лоно, яке боїшся мимовільно зранити власним чоловічим шалом, її хтонічне лоно, здатне засмоктати твій безхитрісний фалос.

Ох, ці чари любовної постелі, цей опій тілесності кохання, що витоншує душу більше, ніж усі види мистецтва чи арсенал світової імперії насолод...

16

Микитині батьки жили в одному із тих галицьких міст, де ще існувала українська мова і її носії не почували лінгвістичної або й латентно-психічної неповноцінності, користуючись цим надивовижу м'яким і якимось аж беззахисним, із численними пестливими суфіксами, варіантом засобу людського спілкування. У цьому місті ще пам'ятали старих і дивакуватих гімназійних професорів — різновид галицького освітянського дон-кіхотизму. Тут ще незримо був присутній, незважаючи на комуністичні аберації, дух монархії, провінційного задвірка цісаризму і широго захоплення якої-небудь бабусі, що молодого бачила Франца Йосифа. Але це кумиропоклоніння інтелігентному монарху було встократ чистішим та елегійнішим від

дебількуватих татуювань на червоноармійських грудях, мовляв, я відел Леніна.

Дух пастельної туги за цивілізованою монархією, культ родинних свят і родинних гробівців, а також пізнішого польського наївно-бундючного блакит-нокрів'я, ошмаття релігійності і оцупки євроетикету робили цих людей інопланетянами у радянському скопиську народів.

Микита чудово пам'ятав пишні застілля, котрі організовували його батьки і на які сходилися десятки родичів, підродичів і недородичів, адже сливе усі вони були корінними жителями цього стратегічно важливого міста. Шляхетні вуйки й елегантні цьоці, яким сутінковий вік лише додавав того особливого драматизму зовнішності, за котрою прочитуються добре приховувані родинні таємниці і родинні трагікомедії.

Здається, нічого особливого і не відбувалося на тих частих поштивих застіллях, де хлопчик ніколи не бачив п'яних, а лише звеселілих. Але там витав дух призабутої належності до спільноти, до тимчасово недосяжного європейського світу.

Комуністичну владу там сприймалося якось несерйозно і напівжартівливо, як екзему на тілі, що мусить зникнути опісля порядного лікування у свого порядного доктора. Там не велося напівістеричних і напівкумедних, як жаби в акваріумі, політичних дискусій. Радше активно обговорювалися закрутки на зиму і останні містечкові трафунки. І цим відламкам старого консерватизму були байдужі читані з папірця промови бровастого радянського ідола чи політика холодної війни. Стоїчне здорове міщанство жило, народжувало дітей і помирало, майже не діткнуте гідрою пропаганди і, ніде правди подіти, надривними процесами спротиву системі, що нуртували у серці та венах геронто-кратичної і геронтофільської імперії. Микита слухав нехитрі ліричні ромansi, наспівувані звеселілими цьоцями і стрийнами, стрийками та вуйками.

...Оксано, Оксано, я чую твій голос,
що вітер мені з України приніс...
Я чую, як шепче надірваний колос,
я бачу ті очі, наповнені сліз...

І хлопчикові уявлялася шляхетна і лагідна русоволоска, що вміла не лише обіймати судженого, але і, при потребі, вистрелити у ворожу червону пашеку. Він уявляв чорновусого і блілого чоловіка, котрий по-сократівськи витримує заслання і табори, щоб потім знову з'єднатися зі своїм споконвічним родом, народити у шлюбі з Оксаною кількох дітей, ходити на великі сімейні зібрання і обговорювати там найсвіжіші новини і трафунки.

...Оксано, Оксано, давно ми стрічались,
та вірю, що ти не забула мене.
Коханою була, кохана зосталась,
Оксано, ти щастя моє чарівне...

Ця простенька пісня означала для Микити квінтесенцію якогось не зовсім зрозумілого спротиву і справжнього життя: з родинними зборами і таємницями, пристрастями і спокусами.

Микита пам'ятає весілля і похорони, дні народження і дні ангела численної родини Крещуків. У тому первісному прізвищі появлялися розгалуження і модифікації, всілякі там Петрівн (але не Петр-ови) й Іванчукевичі, але його батько Петро Крещук і мати Оксана Крещук (у дівочтві Палащук) були монументальним втіленням того родинного магнетизму прізвища наук, котре абсорбувало за великим і золотим родинним столом пізніших Петрівих та Іванчукевичів, мовби втілюючи осердя великого роду.

17

Про любовну історію батьків Микита дізнався вже старшокласником.

Петро Крещук ще парубком захоплювався романтикою руху опору: табельна зброя і мазепинки, тризубці на лацкані уніформи і юнаки-камікадзе, які підривали себе гранатами, щоб не здатися у більшовицький полон, юнки-зв'язкові, придатні до поцілунків і героїки. Закінчивши вуз, Петро був звинувачений у антирадянській агітації, засуджений і відправлений у мордовські табори. З Оксаною він познайомився ще студентом, через родичів як сьома вода на киселі. Петро любив дівчат, але ця дивна Оксана, що виростала без батька ("Хіба ж закохуються через те, що вона напівсирота, дурню?" — шепотів пізніше Микиті приватний йозеф менгеле), скосила і підточила його. Відправка етапом, блатні і кримінальники, вимушене спілкування з якими викликало у хлопця опір, шестирічний термін позбавлення волі. І Оксанині листи, без яких міг би надламатися ("Може, вони вже давно спали разом, і твоя майбутня мати не бачила іншого виходу, окрім анахоретського шестирічного чекання? Не забувай про фальш і тогочасну недорозвинену сексуальну етику, романтичний наївняку", — завжди давав знати про себе сторукий і стоголовий менгеле).

Майбутній батько познайомився з когортою радянських дисидентів; лицарство і шовінізм, неврози і стійкість смертників. Оксана кілька разів приїжджала на побачення. Наївна дівчина сколисла поїздами півімперії; приниження і масні натяки, ставлення як до неповноцінної, на кого, мовляв, вона чекає, адже така красуня гідна одружитися навіть із кадебістським генералом ("А твій майбутній батько у тюрмі займався рукоблудством, і не розповідай мені казочок про маєстатичність чину, котра умертвлювала молоду плоть, бо інстинкти всевладні, дурноверхий хлопче", — тішилося і бешкетувало у Микитиному мозку чорне медичне світило).

Огрубілий від тюремних і навіть карцерних (за непокору начальству, бандеровское отродье, на місяць до карцеру, ать-два, щурі, хліб і вода, там посумирнішаєш, їд्री твою в корінь, ать-два!) пестоців, Петро не клюнув на погрози і улесливі просьби стати стукачем. Мучила ностальгія і тахікардія, радикуліт і голод, і якби не їлисти... ("тут маємо випадок не стільки романтичної love story, скільки відомої у медицині звичайнісінької сублимації," — був змушений відступати лікар-пустун). Краще не знати ніякого і ніколи тюремного досвіду ("Таганка, я твій бессменний арестант, пагіблї юность і талант в твоїх стінах," — кишеньковий і зловісний йозеф виявився знавцем зеківських пісень), який накладає печать на всі відміряні людині роки...

І не раз Оксана крадькома плакала ("що ж ти робиш, дитино, такі гарні хлопці сватаються, ати чекаєш-чекаєш, і не вагітна, а добровільно заточилась у дівочу келію; а

якщо він не повернеться або не одружиться з тобою?"), але щось сильніше і вище (ангели-хоронителі майбутнього крещуківського роду?) втримувало її від банальної і такої по-людському зрозумілої зради.

Коли Петро, вийшовши на волю, мав приїхати до неї, не могла спати кілька ночей. Дрімала.. якісь марення... Кадебістський генерал (а може, сам йозеф менґеле) нашіптував до дівочого вуха: "Відішь, дурочка, как ти мучаєшься, а раді чєво, спрашїваєца? раді ванючого зека, а, дурочка? Да брось ти єво, виході за меня — і как заживьом..."

Він прийшов якось тихо, сливе безшелесно, літнім світанком... Худий і зарослий, лише великий голений череп, а не пишне волосся красеня ("мамо рідна... який він... інший... якийсь насторожено-чужий, не такий, як у листах," — востаннє прошелестіли сумніви під покровительством їхнього сімейного менґеле). Такий нервовий і підозріливий, мовби спізнав на дотик поцілунок Параної. Хоча чому "мовби"?

Тижні звання, місяці пошуків роботи, роки забування тюремного досвіду (хоча про нього ніколи не давали забути невиразні тридцяти-сорокарічні люди у сірих плащах, котрі не раз запрошували Петра до велетенського сірого будинку: "З ким зустрічаєтесь, громадянине Крещук? Чи ведете антирадянські бесіди? Як ставитеся до останніх партійних рішень?) і десятиліття, століття життя крещуківського роду, що мав багато таємниць і драм, затемнень і просвітлень, схованих від стороннього чи злого ока...

18

— Ви ще не забули про лікаря-офтальмолога, сиріч Вікторового батька? Напевне, я вам не сподобався як людина? Звісно, самовпевнений і цинічний раб (пан?) жіночої плоті. Так, слід визнати, що жіноче тіло є моєю найбільшою пристрастю. Зараз я ще більше не сподобаюсь вам. Знаєте, якби мені доводилося втинати кожній жінці, із якою я спав (байдуже, раз чи сто), пасмо волосся на пам'ять — як символ оволодіння її плоттю — то у мене вже би назбиралися — ні, ні, які там десятки? — сотні різнокольорових пасем-свідчень своїх вікторій. І я не зміг би розрізнити їх, не зумів би розповісти про кожну історію зокрема, окрім найекстравагантніших. Я забув три чверті їхніх імен, половину їхніх облич, одну чверть всіх загалом обставин нашого сексу, наче це було не зі мною.

Скажу відверто, мене іноді лякає така протиприродня сексуальна амнезія. Може, коли я буду гидким старим квазідонжуаном, то до мене вернеться пам'ять про ті всі тіла і звички, уявні пасма волосся і техніку любощів? Бо зараз я лише доповнюю свої реєстри, на жаль, вже не так часто, як до тридцяти п'яти, адже тоді я пережив апофеоз власного знетямлення.

Може, ви спитаєте, для чого це роблю, адже двічі одружений і двічі "одітений"? Ха-ха-ха! Можливо, ви гадаєте, що я сексуально стурбований? Ще раз сміюся, але вже тихіше, бо кожен бабій і спідничник, женофіл чи любитель кунілінґусу має приховану статеву вразливість, проблему із ідентифікацією особистості, сублімативні втечі (коли адюльтери є заміником алкоголю чи наркотиків, екстремальних видів спорту або

війни чи її імітації, бо кожен маскулінус дуріє по-своєму) чи сексуальні неврози. Але я не теоретик-казановознавець, а скромний практик. Для мене не існує таких понять як чоловіча солідарність чи дружба, адже Калігула міг вибирати собі будь-яку дружину чи наречену патриція або плебея, байдуже, що насильно, і... Далі без коментувань, адже ви вже дорослі хлопчики і дівчатка. Багато залежить лише від мене і ще трохи від них, моїх дорогих жінок, адже я належу їм усім і нікому зокрема...

Чи бувало, що мені відмовляли в інтимі? Звісно, траплялися ідейні, навіть отримав кілька ляпасів, але коли зі ста спроб вдаються сімдесят, а з двісті — сто сорок дві, це не так уже і погано, мої милі, правда? Ні-ні, я не альфонс і не геронтофіл, із будь-якою не спатиму, проте підозрюю — та що вже там! знаю! — що надалі моє поле боротьби буде мати тенденцію до звуження, хоча цій своїй скромній пристрасі я підпорядковував увесь спосіб життя. Але найважливіше, мої дорогі, те, що я відчуваю жіночу душу. Скільки прекраснополовинних закохувалося у мене (я позіхаю, бо дехто із вас вже припечатав мені діагноз — еротоманія чи якїтам...), а я, якщо чесно, не любив жодної і не знаю, що таке кохання. Та й це саме, як його, кохання лише би заважало мені... Ні-ні, я не бездушний автомат, були короточасні прив'язаності і навіть жаль розлуки, але конвеєр вимагає чіткості руху до мети, а не емоційних відхилень. Я відчуваю, що ви вже мене зненавиділи (хоча, як знати?), то трішки відпочиньте, а я ще вам багато цікавого розкажу, зринаючи де-не-де у плетиві цієї довгої оповіді...

19

Він скрізь і завжди з тобою, цей великий параноїк і чорний магістр ритуальних кровопролитів. Його щупальця, які заказано бачити, не відпускають твою свідомість на ложі любовців і в унітазі, на лекторській кафедрі й інтимному святі. Цей всемогутній практик девіацій та аберацій, негармонії та неспокою не зважає на освіченість чи дебілізм, стать чи національність, заможність чи бідність. Іноді він причаюється і ми — о, наївні! — гадаємо, що цей монструозний шаман і канібал зник. Але згодом чуємо, обливаючись липким потом, чийсь глузливий демонічний регіт...

Він — всюди і ніде, у мозкові і правій нирці, під нігтями і віями. Він — шибеник і пустун, упир-порфірист і знесилений нарцис. Він, людино, є твоїми сумнівами і страхом, неврозами і психозами, твій приватний, твій кишеньковий йожеф менґеле...

Але з тобою, скрізь і завжди, як охоронна грамота, твій Маленький Білий Хлопчик. Навіть коли ми зчорніли і прогнали наскрізь, його траурна білість ще дає шанс для відродження. І коли кажуть, а майже кожен чув таке про себе, що ти народився в сорочці, не вір у власне особливе везіння, адже за кожним твоїм порухом стежать ієратичні очі Маленького Білого Хлопчика. Він безсилий відвернути усю підлоту, нашу і стосовно нас, адже приватні йожефи менґеле, яких мордує вічне безсоння, наче сізіфове прокляття, теж є неабиякими чорними майстрами. Але наші покріплення духу і радість, спокій і щастя (правда, якими банальними і нецікавими здаються — галюциногенні свічада менґеле... — ці шляхетні слова?) залежать від золоторунного хлопчиковаго хітону і маленьких білих крил...

Ми рідко думаємо про хлопчика — значно частіше він про нас. І немає значення —

віримо чи не віримо ми в ірреальне, бо наші переконання, викохувані і випещувані як надцінна ідея, насправді до смішного плиткі, кривобокі і одноплщинні. Але чиста душа Маленького Білого Хлопчика шляхетно прощає нашу сліпоту і глухоту: діти незлопам'ятні.

Ми буваємо гидко-самозакоханими, але хлопчик не зважає на нашу гординю. Ми завжди неадекватно сприймаємо світ, проте він шляхетно не помічає наших занадто людських слабкостей.

Не покидай нас, безпорадних сліпих кошенят, Маленький Білий Хлопчику, бо твоя дитинність є досконалою, бо твоє серце — це Боже серце, а твоя любов зцілююча!

20

Твоє ім'я Віктор, себто переможець. Частенько ім'я насміхається над власником: скільки нудить світом понуро-депресивних василів, у яких від царського і достойного хіба що присмеркове сяєво імені, чи слізливих невдах-петрів, що компрометують стоїчне наймення. І несть числа мартирологу змарнованих і занечищених імен, котрі не в силі підігрівати своїм первісним світлом дрібненьку мету і куці помисли їхніх носіїв.

І ти іноді ловиш себе на приступі ненависті не лише до свого імені, котре постійно занечищуєш брудом поразки, а і до всього свого ества, позбавленого волі. Бо твоє тіло, вимордуване нічними химериками, зранку закуте панцирем абутії та енурезом духу. І ти не можеш підняти з ліжка цей мішок мізантропійної апатії, ти лежиш, як сомнамбула, не вдатний до найпростіших побутових обов'язків. Ти, щоб не знала мати, займаєшся випрохуванням грошей у родичів — однією з найогидніших форм дрібного жебрацтва. Добріших із них ти тероризуєш власним станом психотропної залежності. Ти ненавидиш тих, що не дають грошей, бо вони нечуттеві скотинюки. Ти ненавидиш і тих, що дають, бо тобі мало, постійно мало! Ти відмовляєшся навіть від найпростішої роботи, воліючи гнити у прокуреному кімнатному чотирикутнику. Якби не забороняла мати, ти клав би купи і мочився у ліжку, нехай смороди твоїх екскрементів отруїли би життя усім сусідам. Таким чином ти помстився би їхній нормальності.

Бо вони, суки, не страждають, ще і гидують тобою, не співчують і дають мало грошей. А хіба твої депресії не є центром Всесвіту? Тобі до фені усе інше, навіть телевизор ти уже не хочеш дивитися; за книжку нема і мови. Ти би радів, якби це місто скосила морова язва, бубонна чума, середньовічна холера, бо це була би їм усім покара за нормальність... Ти не можеш навіть уявити, що у інших людей також можуть бути клопоти чи біди. Їхнє існування видається тобі не лише обтяжливим, але і недоцільним. Адже вони, сволоти, не влаштовують зранку черги під дверима твоєї квартири! Для чого, питаєте? Щоб давати тобі гроші і продукти — тільки свіжі! — а також із непідробним хвилюванням у голосі! — перепитувати, як ти себе почуваєш. Вони не формують жалібного оркестру і не виють під твоїми вікнами: "Ох, дорогий Вікторе! Як почувається прищик, що вискочив позавчора на лівому боці вашої високородної задниці?" Вони не пропонують тобі — навперебій і з глибокими лакейськими поклонами — путівок у дорогі санаторії. Дочки цих маразматиків не стоять навкарачки

у твоєму кімнатному коридорі з надією, що, можливо, ти звернеш увагу на їхні привабливі голі дупці. Сини цих збоченців і божевільних (бо усі з'їхали з глузду, окрім тебе) не горбатять з ранку до ночі на неосяжних плантаціях, щоб заробити тобі початковий капітал. Навіть ці старечі мармизи могли би принести тобі користь, але ж не пропонують ані вологе прибирання у квартирі, ані приготування тобі смачної їжі (за їхній рахунок), яку ти би нищив самотніми вечорами, щоб потім вивергати в унітаз, відтак знову нищити, бо все повертається на круги своя.

Вони усі повинні жити заради твого благополуччя, применшення твоїх арійських і виїмкових страждань. І сенс такого їхнього існування ти, можливо, ще би назвав доцільним.

Але немає ні ранкових, ні полуденних (навіть вечірніх немає) черг потенційних слуг та служниць, одалісок і лакеїв попід твоїми дверима. Ідіотичні мамині родичі не розуміють трагізму твого становища, бо вони, гадюки, нормальні. Навіть діти тебе незмірно дратують, бо як можна заливчасто сміятися, коли ти — сам ти! — страждаєш за немитими вікнами п'ятого прольоту банальної дев'ятиповерхівки.

І ти зціплюєш зуби і кулаки, твої очі блищать чорним огнем. Зі свого балкону ти відкривав би вогонь автоматом Калашникова, ти нищив би нормальних і щасливих, ти прищеплював би їм психічні віруси і кидав би, наче революціонер-чародій, згустки полум'я у їхні тупі вікна.

Але тебе зупиняють приступи паралізуючого страху. Бо ти сміливий і нещадний бунтар проти нормальності лише у фантазіях, а насправді боїшся навіть шурхоту миші двома поверхами вище. У нічних мріях ти запліднював би весь їхній жіночий рід, а насправді забився би у найдавший куток від липкого переляку при вигляді оголених жіночих грудей. У хіміко-медикаментозних фантазіях ти бив і карав би усю їхню нормальну маскуліну рать, а позавчора кілька годин гидко тремтів опісля жорсткого сусідського зауваження щодо ввімкнутої у твоїй квартирі занадто гучної (дебільної, як він сказав) музики.

Інколи після прийому пігулок-мухоморів чи нейролептиків-поганок ти хочеш вибігати на вулицю, падати на коліна і просити у перехожих прощення, цілючи їхні відчужені руки. Але коли мозок усмокче останню краплю звихнутої психоделіки, ти здатен (у ліпшому разі) на добротну тотальну апатію, або (у гіршому) — на шалену, поза рамками, ненависть...

21

Микита ставився до прекрасної половини (яка заяложена словосполука, придумана чоловіками! Складається враження, що із цього означення мала би методично скапувати хіть і сперма...) стримано та поблажливо. Йому було чужим бачення жінки як посудини для задоволення, квітки для насолоди, тіла для ерекції.

Між "інь" та "янь" (ох, вже ці насильно пересаджувані на ґрунт слов'янщини східні поняття...) стосунки повинні базуватися на врахуванні того, що справжня жінка має завжди лише мінімум чоловічих рис, і навпаки. Микита дещо презирливо усміхався, слухаючи баєчки про високе і чисте (хіба воно, коли це на правду, може бути брудним

або нечестивим?) кохання. Надривні незреалізовані романтики, параноїдальні мрійники прикрасили банальні чоловічо-жіночі love story, намагаючись фантазмами заповнити власний вакуум.

Зрештою, хіба можна чекати від так званих митців появи гармонійної картини світу — у слові, пензлі чи звукові? Ще й носиться дехто з ними, як із писаними драними торбами... Чому, скажіть, я повинен їм допомагати у якихось малоцікавих маргінальних пошуках, котрі ні наскілечки не зворушують мене — людину начебто освічену і неглуху до краси? Чому вони, всіляко маскуючись, нав'язують соціуму власний комплекс духовної "вищості" чи, принаймні, інакшості? Їй-бо, іноді це безсоромне нав'язування власного гонорейно-танатичного мистецтва нагадує знаний медициною синдром сифілітика, коли хворий, принаймні, підсвідомо, не лише заздрить здоровому чи ненавидить його, а ще і хоче заразити, прищепивши повноцінній клітині свою болість.

Я звів би національне мистецтво лише до ужиткового рівня. Якщо живопис — то портрети або пейзажі на замовлення бажаючих. Якщо поезія — то оди або антипанегірики, залежно від совісті, нинішнім олімпійцям. Проза? Біографічні романи про великих бізнесменів-будівничих. Скульптура? Зображення замовницьких голів і торсів! Музика? Розважальні легкі мелодії для розслабухи! Про якісь мистецькі абстракції навіть не хочу чути, хіба для одного відсотку пересичених багатіїв. Елітарне мистецтво? На фіг! При бажанні я сам міг би бути таким же сповненим псевдозначимості таємничим і малозрозумілим елітарієм...

Але Бог із ними... Я ж начебто недурний чоловік, звідки така небайдужість у формі неприязні? Невже всередині мене, наче у якогось шилькгрубера або джугашвілі, помер митець? Зрештою, любив поезію Нерон. Але, кажуть, що це не заважало йому страчувати віршарів опісля поетичних турнірів, якщо вірші не сподобалися... І поети, ха-ха-ха, під пресом страху смерті або силкувалися перестрибнути власний скромний хист, або не признавалися нікому, що страждають збоченням до віршарства, ха-ха-ха!

22

— Але до дупи мені ці рефлексії, якщо бути відвертим. Цікавить інше — уже тиждень відчуваю довкола себе якісь малозрозумілі флюїди...

Чекай, чекай... Саме стільки часу працює у нашій фірмі Христина... Ми з нею в одному секторі. І одразу майже посварилися. Вона (із притиском) сказала, мовляв, багато чоловіків намагаються видавати себе суперменами, а насправді є недолугими биками. Натяк? Але чому мені і так образливо? А потім ще додала, вдавано спокійно і між іншим, що чоловіки, як правило, нічого не тямлять у психології жінки ("на біса мені твоя психологія, ще одна, розумієш, блакитнокровна інфанта"). Я спитав, уже зачеплений, чи є такі, що тямлять; звичайно, але вони переважно женоподібні і... відразливі своїм копірسانням та розумінням жіночої душі; іноді, мовляв, не варто надто копірситися... Як це розуміти? Я глянув на Христину. І в ту мить між нами спалахнув якийсь шквал дивної солодкої неприязні. Хотілося сказати цій приємній русоволосій панянці щось образливе, до прикладу, що жінка не думає про недолугість чоловіків, коли її муж, далеко не витончений інтелігент із "перепрошую" через

речення, після чергового адюльтеру тягає її за коси. Адже ввічливість і делікатність із окремим психотипом жінок викликає у них темний спротив, така їхня природа, мовляв, і що тут вдієш.

Але Микита змовчав, подумавши: "А якщо вона після цих слів дасть мені ляпаса? Що робити тоді? Відповісти? Гидко. Піти геть? Не знаю. Звільнитися з роботи? Сказати лайливу універсальну фразу? Але... для чого ці фантазії? Я і вона нічого не зробили, Микито, ти хворий чи дурний?"

Микита вже встиг розлучитися, але автор ще встигне описати цей банальний (з екзистенційної чи психологічної точки зору стороннього) випадок. Але кожен розлучений чоловік має приховані образи і претензії до протилежної статі, і навпаки. Егоїзм статі, чоловічий і жіночий шовінізм. І ніякі тендерні студії чи найрадикальніші теорії не справляться з цим прокляттям статевого герметизму!

Бо що тобі до феміністичних фоліантів чи маскулінного скепсису, коли ти проводиш і довгі, і безсонні ночі наодинці? І ніяка дружба, жодна найзворушливіша чоловіча солідарність не замінить тобі жіночого поцілунку. Вже не йдеться про хвиловий рай пестоців коханої. Навіть нелюба жінка (окрім повії) звільняє тебе від надмірної гормональної шизы. Бо для певного штибу чоловіків схрещування за бартером (піська=гроші) гірше мастурбації, бо тоді до них мимоволі підкрадаються думки про якусь неповноцінність, коли насправду не любить жодна жінка. Краще вже володіти гумовою лялькою із секс-магазину...

І що для марій чи наталь "сестринські" розмови на кухні; ох, які вони всі сволоти, ті мужики, які тварюки, тільки б засунути і сприснути. Звідси буває недалеко і до псевдолесбійства як сатисфакції від потреби дарувати власну ніжність (яка проста іноді причина гомосексу...). Адже посестри (подруги, колежанки) почешуть язиками і підуть, а ти залишаєшся у самотинності чотирьох стін, хоча твої руки так хочуть голубити його, втіленого із мрії у плоть...

І ти боїшся цих двоногих самців, і твої, зафіксовані підступним мозком, травматичні реакції на чоловіків посилюють зачакловане коло невдач. Адже ти колюча і неприємна з ними. Ти говориш не те, що думаєш насправді, і хто, окрім психоаналітика (за відповідну суму, а де її взяти?) вникатиме у твою порушену гармонію сприйняття протилежної статі?

Отже, що мали би означати її, начебто мимохіть кинуті слова, не варто, мовляв, надміру копірситися чи філософствувати?

Я спитав, скільки їй років; двадцять три, спокійно відповіла Христина, без кокетливого сюсюкання чи вдаваних образ, мовляв, а як ви думаєте, чи виховані чоловіки питають жінок про вік?

Мені сподобалася ця незалежна прямолінійність, адже жінка її віку, котра вже приховує кількість власних днів народжень, по-своєму невпевнена і залежить від зовнішніх подразників, сподіватися на які є хисткою і сумнівною привілецією... Чомусь подумав, що мені тридцять п'ять, дванадцятирічна різниця у віці, інше покоління, хоча після двадцяти такі вікові розбіжності трохи вирівнюються.

Але ж я — не геронтофіл чи фанатик власних ровесниць, частині яких уже пасує жорстке — як символ перекреслених жіночих надій — слово "баба". Жінки (і навіть не в сексі чи у квітучому тілі тут заковика), кохаючись зі старшими менами, випромінюють і віддають їм невловимі флюїди молодості. Направду, чоловіки, одружені із значно молодшими, тримаються і зазвичай виглядають підтягнутими і юнакоподібними. Напевно, спрацьовує підсвідома потреба омолодження, ілюзія продовження юності, міраж регенерації плоті. Хоча великий закон старіння пізніше розраховується із юнакоподібними за всіма вексями, але хто би про це думав, обнімаючи і пестячи молодість? Зате жінки, закохані у старших чоловіків, швидше в'януть, бо великий закон не терпить порожнин. Але хто би із них про це думав, обіймаючи і пестячи власний ідеал, індивідуальний для кожної, адже прихильницям вікових мезальянсів (коли відкинути нецікаві історії, зв'язані із чітким матеріальним розрахунком) зазвичай нудно із плиткими та ординарними ровесниками — без чоловічого шарму, запаморочливого запаху одеколону, становища і тієї особливої ніжності, на яку спроможні представники верхньої вікової межі мезальянсу. Адже ровесниці цинічніші, ображеніші і втомленіші, а так хочеться циклічного кола повернення весен кохання...

Ще своєрідніший секс-мезальянс (не кажучи вже про одруження), коли добряче старше жінка. Ох, ці перевтомлені гейші і куртизанки, котрі навчають азів кохання ще нерозтлінених дівчів, ці шикарні і владолюбні бізнес-леді, що можуть із потрохами купувати альфонсів. Але найчастіше вони закохуються у хлопців, котрі лише мають альфонсівський потенціал. І молодики ламають комедію, їхня кар'єра росте, а хитроцинічні бізнес-леді розуміють усе, окрім того, що вони є невдахами-акторками у трагіфарсі для двох (зрештою, завжди існують напівтіні і чвертьтони). Великий закон старіння милостивіший до чоловіків, їхній мезальянс соціально виправдовується, а причини такої диспропорції заховані у патріархальному менталітеті...

23 і 35, 35 і 23. Але чому, чому я про це думаю? Службові романи завжди небажані. Твоя тимчасова самотність, Микито, може доповзти до позначки: "сорокоградусна еротоманія"; а тоді візити до психотерапевта, сеанси, бр-бр! як гидко!

Все. Жодної уваги до цієї самовпевненої молодухи. Бо саме такі упириці висмоктують здорову чоловічу кров.

У мене начебто із нервами усе гаразд? Значить, прохолодні ввічливі відповіді (при крайній потребі) і до побачення!

23

...твої співвітчизники дуже хочуть, щоб про Україну знали у світі. Менше хотітимуть — більше знатимуть, бо мазохістична кривогогеографія прийнятна лише окремим гурманам...

...твої співвітчизники живуть у країні, яка нагадує кротячу нору, поволі затоплювану жменькою кротоненависників...

...майже всі вдатні лише до фальшивого вереску, ще фальшивішого і, врешті, найфальшивішого...

...поеднання комплексу неповноцінності із хуторянською манією величі, перший

компонент, щоправда, випадково переважає...

...але віра не відповідає за церкву, а батьківщина за державу...

...тут є у десятки разів більше підстав для шибениці, ніж для найпоміркованішого оптимізму...

...тут майже не мають сенсу ні найодіозніші антисупільні піруети, ні найжаскіший крик, ні найчорніша соціальна іронія, ні найчистіше пасіонарне самозгорання, бо все тоне і зникає у цьому королівстві найвитонченішого безглуздя і криводзеркалля фатальної історії...

24

Микита іноді спостерігав за перед— і післявиборними теледебатами. Яка непримиренність опонентів! Кожен готовий лягти кістками за motherland і patria. І байдуже, чи він праворадикал, чи центрист у дорогому піджаку, чи лівозаскочений власними акціями і фірмами. Національні інтереси понад усе! Кожен із вельмишановних випромінював на політичному телеекрані впевненість і прорахований оптимізм, жодних сумнівів щодо правильності партійного путівця ні у правозакручених, ні у центральнозавислих, ні у лівопокладених. Микиту не покидало відчуття найвитонченішої несправжності, тотальної гри з народом-м'ячиком.

Ви здихайте, здихайте, здихайте від голоду, любі і милі електоральні посполиті, і не заважайте нам — лівопофігістам і крутоцентристам — розбудовувати неньку. Ваші політично недоцільні і екзистенційно недолугі стогони вже давно-предавно ніхто не чує і не хоче чути... Яка прекрасна була би вітчизна, обмежена чимось на кшталт ватиканської площі, маємо на увазі стіни парламенту, міністерств та уряду. А на цій площі немає негативних емоцій, бо ми всі лише займаємося тотальною грою у державне будівництво. Сто імітаційних ходів — один вдалий, двісті тридцять вісім маніпулювань — ще один крок назустріч посполитим. Звісно, у нас є декілька нездатних до елітарної гри для дорослих, але вони не витримують власної біловоронячості і обов'язково стануть перед альтернативою:

- 1) або залишатися серед істеблішменту гравців біля пісочниці "Україна";
- 2) або поповнити неосязну сіризу рядів рідного електорату.

Наші мізки золоті, а наші уста медоточиві. Ми ніколи не кажемо "ніколи" для посполитих. Наші руки закільцьовані швейцарськими годинниками, а серця покриті кількашаровим броньованим панцирем.

Ми — різні, але ми однакові. Хто потрапляє до нашого золотого товариства, поклавши величезні зусилля на вівтар здатності опинитися осьдечки, тут і зараз стає таким же непримиренним у теледебатах, мусячи вірити у власну сектантсько-партійну правду.

Ми — різні, різні, різні. І єдине кожен із нас не може пробачити: деякі виродки із електорату вважають нас (яка чорна невдячність і яке дебільне нерозуміння складних державотворчих процесів!) однаковими...

25

Одного разу Віктор пішов у гості до колишнього однокласника Олега. Вони не були

друзями (таких суб'єктів переможець, звісно, не мав). Як можна мати друзів, коли вони всі такі підлі і так ненавидять чи зневажають його, Віктора, Вікторау квадраті і Віктора в енному ступені?

Олег, із вдачею меланхолійного інтраверта, не сахався жодного спілкування. Був напівсиротою, важко заробляв для себе і матері підручним на будовах, ще і вчився в екологічному технікумі. Якусь чи то жалість, чи то інтерес викликав Віктор у свого колишнього однокласника. Останній іноді навіть давав людині, чиє ім'я означає "переможець", грошей на цигарки.

Ми забули сказати, що Віктор був магістром нікотинового ритуалу, викурюючи близько трьох пачок низькоякісних цигарок за добу. Курити, як батько, безперестанку курити, розчинитися у цьому наркотичному димі, який підтримує його існування, перетворити у дим ліву руку і ліве серце, праву ногу і праву печінку і самому стати суцільним димом...

Вікторові труди і дні складалися із доволі одноманітної роботи: підйом об одинадцятій — першій дня, вживання пігулок, смаління цигарок, слухання, даруйте, музики (у його розумінні) і безперервних рефлексій: "Віктор і місто, де він проживає", "Віктор та інші люди на Землі", обов'язково — "Віктор і психотропи", "Віктор і жінки". Здається, все. З кожним (хотілося сказати "роком") місяцем коло зовнішніх рефлексій полегеньку звужувалося, стаючи ще одноманітнішим...

Коли Віктор зайшов на кухню однокласникової квартири, чулися якісь голоси. Хлопець отетерів — поруч з Олегом сиділо дві дівчини. Віктор одразу почервонів (це ж реальні типи, а не голі жінки-фантоми, над якими він проводить секс-експерименти) і вже хотів позадкувати, мовляв, прийду іншим разом, але розвеселілий від пива Олег так активно закликав до столу, що Віктор не знайшов сили відмовитись погомоніти з гостями. Хоча він на дух не переносить знайомитися, це заняття містить якусь важковловиму небезпеку, наче дріб'язковий поріз на руці, що пізніше обростає смердючим інфекційним гноєм від патологічної мікрофлори у рані.

Високу і чорняву звали Владиславою ("яке дебільне ім'я," — подумав Віктор, паралельно до ніяковості та незручності), а трохи нижчу і світловолосу — Галею ("а це ім'я тупе і потерте, бо кожен лох називає дочку як не галею, то Оксаною чи якою-небудь Світланою").

Олег запрошує випити пива; сьогодні, виявляється, день народження у його подруги Галі ("ніколи мені не розповідав, мудило, про своє особисте життя, вочевидь, вважаючи, що я недостойний розмов на таку тему", — легко переходив у думках межу від самовозвеличення до самопоганьблення), а Галя, тіпа, прийшла ще з однією подружкою ("а може, вони влаштували тут мені якийсь капкан, щоб заманити і соромити, обзивати хлопцем-целкою чи мастурбатором?"), короче, Вітя, сідай і тягни пиво ("не радий мені, одоробло, хоч і пиво запрошує пити, а мені ж не можна, бо алкоголь несумісний із тропами; що робити?"). Дівчата теж запрошують сідати і прикладатися до пива. Віктор знову червоніє, неначе кумачевий стягу піонерській кімнаті колишнього СРСР, але ноги самі всаджують його за стілець, а руки самі несуть

до рота важку двістіграмову пивну склянку...

Така неприродня жвавість, кудись пропадає сором. Ця Владислава, а якщо перекласти, байдуже, що різними мовами, ця — *kratos i gloria*; мені ніхто ще так не перекладав імені, а що означає твоє? Як цікаво...

Підпила Владислава трохи заінтригована. Віктор утримується від улюблених розмов про види і сорти психотропів, атакож відтінки і масті всіляких астенічних синдромів та шизоїдних психозів.

Галя з Олегом відокремилися у кімнаті. Владислава знай щебече, мені би було так нудно, якби ти не прийшов, бо я випадково тут опинилася; я теж, в унісон завершує Віктор.

Хоча насправді випадковостей не існує. Кожна випадкова зустріч підлягає строгій траєкторії, накресленій деміургійними ангелами. І те, що видається нам темною грою випадку, хаотичним молекулярним зчепленням (адже людина — це велика молекула), насправді ієрархізовано і систематизовано творцем у великій космічній роботні. А коли деміург перебуває у космічній опочивальні, тоді вже трапляються довільні відхилення, творені людьми. Бо космос пронизаний сяєвом ієрархічності і строгими сходинками ієрархократії. Інакше уже давно заросла би Земля гібридами Генетично збожеволілої ростинності, і не допомогли би припинити ошаліле буяння ані всесвітня павутина, ані найновіші досягнення із нашого клонування...

Віктор витончено-пожвавлений. Він відчуває інтерес до життя і до цієї симпатичної дівчини, що приїхала сюди вчитися чи то із села, чи із богозакинутого повітового центру. Хлопцеві навіть на часинку здається, що він ніколи не вживав психотропних і антидепресантів, транквілізаторів і стимуляторів. Наївна Владислава (хоча, коли ми юні, наївність не дратує і не виглядає відразливою, навіть по-своєму прикрашаючи людину і нагадуючи за нашу незіпсутість до первородного гріха) не помічає, як сіпаються Вікторові повіки, не зауважує дивних звукових перепадів у його голосі, її нічого не насторожує і не відштовхує, бо повітова юнка ніколи не чула про душевні відхилення і аномальні страждання.

Вони роблять "па-па" Олегу і Галі і поринають у довгу прогулянку вулицями перевтомленого міста.

26

— Привіт! Я обіцяв вам, мої дорогі, що розповім ще немало цікавого. І навіть якщо ви зненавиділи лікаря-офтальмолога, сиріч Вікторового батька, то напротязі цієї тахікардичної оповіді встигли забути про це, чи не так?

Вчора мене впізнала одна дівчина, бо я кілька разів гостював (ви знаєте, з якою метою, мої дорослі хлопчики і дівчатка) у її матері. Але тоді не звертав уваги на прищувате безгруде дівчисько, бо я не німфеткоман, а вони всі такі негарні в отроцькому віці — періоді великого переходу від іпостасі дитини до іпостасі жінки, у цьому ембріональному женонародженні...

Її матір уже не пригадую, окрім одного епізоду. Я був п'яним (а такий стан є радше винятком у моєму житті), і мій скарб був поганоеректованим; то матінка сієї отрочиці

за моїм настійним проханням-вимогою спізнала свій перший оральний досвід. Через якийсь час я перестав до неї ходити, бо набридла. Здається, вона ще кілька разів телефонувала, навіть плакала.

Але ти відволікся, старий збитошнику... Так от, вчора мене впізнала її доня, красива така, дев'ятнадцятилітня, бо я без комплексів спитав, скільки їй років (чого мені, майже сорокарічному, соромитися перед тією, що годиться мені в дочки). Я зауважив і округлі, вже жіночі форми, привабливі ще тією юною незайманістю, котра може омолодити навіть старця, і характерний багатообіцяючий блиск очей.

Багатообіцяючий, але не для тебе, старий кретине, подумав я. Бо вже інші, молодші, донжуани підніматимуть цю спідницю. А тобі залишається лише витирання хтивої слини на хтивих губах... Бо вже молодші пройдисвіти-натурали (у наші часи, мої любі, останнє уточнення є дуже важливим) будуть випробовувати із цим дівчиськом красу камасутри, а тобі, підстаркуватий бевзю, залишатимуться лише філософські медитації об тім, що знов молодість не буде, і візити до вірних подруг, амплітуда віку яких не надто відрізняється від твого.

Ох, ця отрута біології, ці кровожерливі роки-циклопи, ця невідворотність зношення і немочі, котрій не в силі був запобігти навіть великий Джакомо Казанова... А більшість молодих і зрілих є прихованими геронтофобами, адже, кажіть, що хочете, надривно і гуманно протестуйте, але зовнішність людини є вагомим фактором успіху чи невдачі. І, якщо ми не маємо привабливої мармизи чи більш-менш пропорційних форм тіла, наші шанси на внутрішню гармонію значно менші. Адже ми любимо чи ненавидимо красивих і успішних, але, як правило, небайдужі до них. І це стосується навіть діточок. Кожен із нас був свідком неймовірної нетактовності дорослих, коли одну дитину хвалять за привабливе личко, наче це її власна заслуга, а іншу, у ліпшому випадку, ележно підбадьорюють, нічого, мовляв, нічого. І западає ця хвала чи відразу у дитячі серця руйнівними кавалками нарцисизму або мазохізму. Але хто би переймався такими дурничками?

А про старців і казати нічого. Наша прихована геронтофобія — це заборонена правда. Жаскі вибрики біології особливо нещадні до жіноцтва. Хоча дратує і безпомічний неврівноважений старець, що заледве справляється із найпримітивнішими фізіологічними процесами, полишаючи після них наштанні плями. Але особливо потворними виглядають багато бабусь, можливо (чи переважно?), колишніх красунь. І долинають до нас окрайці реготу короля анатомічних вибриків, маестро найвитонченіших вівісекцій, генія найцинічніших метаморфоз, нашого домашнього йожефа менгеле...

Микиту ще замолоду завжди хвилювала дика диспропорція тіла і духу у багатьох людей, яких він шанував. Навіть політик, що носить черево, не може бути успішним, адже надлишкова вага серед простолюддя завжди пов'язується не зі стресами чи хворобою, а із надмірним достатком, що викликає жовчну заздрість. Отже, політики, якщо хочете мати хоч дешицю ілюзії любові посполитих, тримайтеся у допустимих

межах фізичної форми! Бо майже ніхто із харизматичних диктаторів, улюблених вождів чи богорівних лідерів не страждав ожирінням.

Але відсутність зайвої ваги також переконливо не вставляє, бо часто схильність до худобизни — зовсім не заслуга індивіда, а радше наявність генетичного коду, запрограмованого на неогрядність. Бо сухоребра напівдистрофія також далека від тілесної краси. Тіло слід будувати методично. Наука, що іменується тілобудуванням, теорія тілознавства чи практика тілометаморфоз доступна лише сильним.

І недарма японський письменник Місіма ставав знаменитим пропорційно до фанатичної розбудови власної хирлявої фіз.-оболонки, яку зумів дивовижно перекроїти. Хоча і тут, як завжди, присутня інша сторона медалі, бо така педантична, без відхилень графіку, тілозміна, засвідчувала ще і трагедію душевної одержимості, що не могла зупинитися на жодній філософемі чи концепції і лише втікала від підсвідомого жаху існування... Адже назвати Місіму патріотом-монархістом можна лише недосвідченому людинознавцю. Культовий японець просто втомився жити, відродивши для ефектної смерті-театру кодекс самурая, а не наркомана-декадента. Якби під рукою не існувало монархізму і самурайства, цей жонглер екзистенційними масками придумав би щось інше, не менш ефектно-шокує.

Гіпертрофована м'язова тілесність, міркував молодий Микита, також уже не містить краси, особливо коли розвивається паралельно інтелектуальній деградації. Проте якщо відкинути глузливі стереотипи, видумані людьми для прикриття власної тілесної поразки, і розплющити очі, то можна знайти філософів-каратистів, психологів, котрі володіють бойовим гопаком чи офіцерів-спортсменів, що зугарні скласти і заспівати щемливу пісню. Тіло і дух повинні розвиватися паралельно, а не перпендикулярно! Бо хіба не принизливо бути високоосвіченим і постійно переживати, щоби будь-який голомозий відморозок не скинув елітарних окулярів і не надавав їхньому власникові кілька порцій банальних щиглів, просто так, для підтвердження своєї голомозої правди тупого і сильного?

Людська природа відбігла недалеко від джунглів. І хоч з'явилися нашарування культури і правил поведінки, але знизу наших сердець буяють дарвіністські інстинкти. Найпідставовіший із них — боротьба за виживання. Звісно, його майже ніде проявити благополучним, до прикладу, швейцарцям. Але якби, волею якогось міжконтинентального йोजефа менгеле, вони опинилися б на рік у країні третього світу, скажімо, у після-колгоспному південноукраїнському селі, то через тиждень (найдалі) летіла би вся цивілізаційна пудра і етичні рум'яна коту під хвіст. Адже мусив би спрацювати найпідставовіший дарвіністський інстинкт...

Але ця найсправжніша правда причаєно, як рись, куняє у високотехнічних суспільствах, пост-індустріальних державних корпораціях, оазах успішних народів із щасливою історією. Ця найправдивіша правда буяє розквітлимими гонами і рабовласницькою люттю найперше на території азійських деспотій чи якогось феодального африканського князівства та й, ніде правди подіти, у нещасливій постчорнобильській Східній Європі... Але, панове! Ця диспропорція насправді є вельми умовною. Бо

достатньо граминки великої чи посередньої небезпеки — і підставовий інстинкт боротьби за виживання моментально перекинеться скаженою пантерою чи пораним левом — і почне бродити, жадаючи жертвовної крові, вулицями Лондона і Токіо, Нью-Йорку і Риму...

28

До Вікторового мозку постукала ргетіег атоиг. Кожен із нас переносить цю випробу по-своєму. Якби на місці kratos і gloria була параска чи інга, хлопець полюбив би і цю інгопараску.

Кожній людині відміряно порцію любові, а у нерідких випадках — і друге, і третє, і десерт(и), даруйте гастрономічне порівняння. І ця порція — як безжальний пучок рентгенівського світла — оголює нашу неприкрашену суть.

Коли Віктор повернувся після тієї першої прогулянки (із гидотним пиво-цигарковим запахом не лише із ротової порожнини, здавалось, цей запах йшов від його рук і ніг, наче хлопець був символом дешевої алкогольно-колгоспної реклами), мати бігала квартирою, наче зачинена у клітку лебедиця, не знаючи, що і думати, адже зазвичай навіть подарунком сина було і важко заманити на вулицю.

На Маріїне зауваження (а якщо адекватніше, то напівістеричний зойк) Віктор зреагував блискавично-вдарив матір кулаком в обличчя.

Не впали на чорну землю зорі, не перевернулися будинки, не метнув святий Ілля у святотатську голову блискавкою. Тиша.

Містка доісторична тиша зависла у кімнаті. Віктор на хвилю злякався, а потім почав кричати, мовляв, не пхайся своїми лапами у моє особисте життя, ти хочеш, щоб я був вічно нещасливим, ти зробила мене таким! Ти, ти, ти, текла піна із Вікторових уст, у всьому винна, не чіпай мене, а я тебе не буду зачіпати, живи власним життям, поняла, поняла?!

Піна із Вікторових уст витікала, поволі зсихаючись. Мати, закриваючи руками обличчя, мовчки пішла до своєї кімнати. А Віктор занецищеним ротом ковтав пігулки, запиваючи їх водою із крану.

29

Микита закінчив політехнічний інститут, себто вуз широкого негуманітарного профілю, де вчили всьому і нічому. Але, крім певних професійних навиків, хлопець збагнув важливу істину — порятунок тих, котрі тонуть, залежить виключно від них.

Ця нехитра істина може бути незрозумілою європейцю, захищеному столітніми нашаруваннями розумного суспільного ладу. Але події нашої оповіді відбуваються на Україні, яку іноді плутають з Угандою чи Коста-Ріка, щоправда, знаючи, що там, на Укроріці чи Укроганді, мафія і корупція, Чорнобиль і порох закінчення історії. Напевно, Україна знаходиться у такому часовому поясі, де в десятки разів пришвидшується дія підставових інстинктів і людина залишена на поталу хроносу, котрий застосовує на цій території збоченські експерименти. А перверсійні випробування, відбиті у блазенському свічаді, кидають на цю місцину ще більше моторошних відсвітів химерної м'язової жестикуляції Велетня, який облюбував це місце закінчення історії та

середохрестя географії виключно для перверсійного променаду. Отака заплутана horror-казочка про царівну-жабу, байочка із замкнутим колом, котре з усіх геометричних фігур найбільш схильне до мінімуму свободи...

Микита, безперечно, не думав ні про гримаси вуйка Хроноса, ні про коло як символ несвободи, позаяк про такі речі можуть міркувати забезпечені англійські чи німецькі інтелектуали.

Але хлопець бачив, як ненаситна пащека українського різновиду Хроносу (коли припустити, що існує триста братів-хроносів, то той із них, що відповідає за Микитину батьківщину, напевне, найбільший пустун-пост-модерніст) ковтає тих, хто любив і вірив, думаючи, що життя може схрумати все, лише не їх. Але пустун-постмодерніст нищив їхні мрії і таланти, даючи взамін зомбовану алкогольну порожнечу чи депресивну байдужість майже до всього на світі.

Зрештою, резонно міркував Микита, що означає наше життя, як не поступовий відхід від дитячої справжності? Питання лише одне: наскільки довго ми можемо протистояти розтлінному впливові дорослого світу? Адже діти завжди розумніші від батьків. Бо вони знають про любов щось надзвичайно важливе. А дорослі відрізняються від дітей тим, що хворіють повною або частковою амнезією на ту сокровенну дитячу правду.

Отже, Микита вибрав приховану дитинність. Але не безпорадність інфантіла, не розсіяність і неуважність поверхового гастролера життям. Мою дитинність, мріяв хлопець, буде неможливо помітити. Він не віддасть свою казку на закляння збоченському українському хроносові чи приватному йोजефові менгеле, яким наділений кожен із нас, незалежно від національності чи місця проживання.

Але спочатку слід зайнятися перебудовою власного тіла, перегруповуванням м'язів і переакцентацією бажань.

Микита довго не міг знайти роботи, котра давала хоча би крихку матеріальну стабільність, а уповання на допомогу батьків свідчило би про калічну, а не здорову, дитинність.

Величезні обійми годин хлопець проводив у атлетичному залі. Спочатку здавалося, що гімнастика заліза і музика тренажерів виключно для інших, пішов не до тих дверей; ровесники розважаються, а він до знемоги пітніє над снарядами. М'язи напружувалися до тієї межі, за якою розрив і каліцтво. Голова крутилася, тіло боліло, неначе побите шпідрутенами. Одного разу Микита навіть вирішив відступити, нехай уже інші будуть піонерами перебудови тіла... Але через кілька днів м'язи затужили за штангою і гантелями, накачуванням пресу живота і ніг. Тіло виявилось мудрішим від людини, адже противилося нездарному марнуванню так важко набутої хисткої гармонії краси і сили. І хлопець, зціпивши зуби і нейтралізувавши незримі бацили, здатні поточити волю, знову повернувся до улюбленого місця, де лише жвавий стукіт начебто бездушних снарядів і тиша атлетичного менталітету.

І холодні шматки металу визнали Микиту. Бо всякі речі мають розум і пам'ять, бо насправді ніхто не знає достеменно, хто і що є живішим на цій землі — істоти чи

неістоти.

У той день, коли Микита збільшив м'язеве навантаження, він знову чекав того специфічного болю, котрий дає вироблення молочної кислоти.

Але кислота спасувала. Болю не було.

30

Я приїхала сюди з невеличкого містечка, де всі всіх знають, де закостенів час і можна сміливо планувати роботу на рік чи п'ять наперед, де навіть моє ім'я — Владислава — багатьом краянам видавалося непристойним.

Це містечко — як сім'я, де усі пересварені і перемирені. Тут рутини виїдає любов. Багато дрібної побутової неприязні, бо лише дехто із моїх земляків здатен до справжньої ненависті. Тут каміння живе довше від людини, а небо сумними вечорами відлискує темною і зловісною старовинністю. У цьому містечку можна зненавидіти такі порожні і начебто високі слова як "тяглість" чи "духовність". Їх використовують, як дві копійки, всі вчительки (чоловіків-учителів не залишилося: на заробітках) двох місцевих шкіл, давно не роздумуючи над значенням цих неточних високочолих фраз. Пам'ятаю, як при черговому вживанні однією Параскою Дмитрівною сполучення "тяглість традиції" мені нестримно хотілося позіхати, а коли десятки разів за шкільний день на уроках гостювала "висока духовність", то мене, м'яко кажучи, боліла голова. Було нудно, нецікаво і сумно. Вчительки розхвалювали (самі не читаючи їх) книжки, котрі видавалися мені несмачними, а про авторів, котрих читала я, вони і не чули...

Батьки із задоволенням відпустили мене вступати на гуманітарний факультетуніверу, і я пройшла, уявіть собі, незважаючи на постійні розмови про хабарництво під час вступних іспитів.

Розпочалося навчання. Все-таки це цікавіше, ніж вечором десять разів перемірювати ногами центрально-патріархальну вулицю мого містечка, де із потрухлявлених віконниць на тебе вилупляються неприязні очі когось із "членів" єдиної інцестуальної збірноти, дорогої, так би мовити, земляцької родини, сентиментально-ненависної спільноти моїх краян.

Паралельно із навчанням у мене крутилася любов з одним аспірантом. Вже все закінчилося, але я по-своєму вдячна цьому вузівському донжуану за досвід. Здається, незважаючи на солодкуватість, як у багатьох оперних співаків, чоловічу вроду, я ніколи не любила його. А може, і любила, не знаю, але, якщо чесно, то він мене покинув.

Але ми любимо і через те, що люблять нас. І ніхто достеменно не знає — ошуканий він чи ошуканець, бо закоханість не зважиш на терезах. Якби хтось винайшов коханометр, що безпомилково визначав би ступінь пристрасті, то це був би найбільший данайський подарунок втомленому людству...

Тепер ця пригода з Віктором... Ох, я чудово розумію, що він мені не пара: неперспективний щодо одруження через якісь дивні (я не можу їх ще до кінця збагнути) риси власного характеру, недосвідчений і занадто нервовий, щоби бути добрим коханцем, небагатий і напівсирота. Але... Я не розумію себе, наче насипав хтось мені під подушку при світлі повного місяця чорної знахарської солі, бо тягне мене

до нього. Невже я... неville вперше закохалася? Але хіба таким некрасивим буває кохання?

Ніхто насправді не відає, якою має бути любов. Бо всі ми бачили вродливі пари, у яких — це завжди інтуїтивно відчувається —розладнана любовна гармонія. Але також всі ми бачили закоханих щасливих людей, котрі, на перший погляд, є вражаюче невідповідними і за вродою, і за віком, і за характером. Можна, звісно, говорити про дурман наркотичної беладонни, отруту із печінки чорного лебедя чи пасмо із чорного кінського хвоста і ложечку чорної води, але коли ці пари щасливі роками і десятиліттями, то вже не сприймається базікання довкола любовних відворотів чи приворотів...

31

Микита розлучився через одну із найбанальніших і найдеструктивніших причин. Він дізнався, що є рогоносцем.

Перша дружина Микити була річчю у собі. Потайна і маломовна, вона наче стовідсотково ілюструвала тезу, що жінки є балакучими, з точністю до навпаки. Микита познайомився з нею на вечірці у друзів, якщо так можемо називати людей, із якими ми іноді проводимо свій так званий вільний час.

Вони прожили два роки, не надбавши дітей. Малята цементують сім'ю, вносячи своєрідне виправдання у хаотичні подружні альянси. А може, і розхитують, хтозна? Проте деякі люди кажуть, що бездітне сімейне співжиття не відрізняється від стосунків, за якими приходять до всіляких жовтих будинків і на всілякі вулиці червоних ліхтарів. Ті, котрі не можуть мати дітей, — окрема тема, адже з-за кожного кутка тоді визирають маски з античної трагедії.

На вечірці у тих же друзів Микита випадково підслухав, як пошепки з'ясовувала стосунки його законна із коханцем. Були впевнені, що ніхто їх не бачить, не чує — і захопилися.

Микита дотепер не знає, чи пережив він тоді внутрішній стрес, чи навіть був...радим, адже до рук прийшла вагома причина розбігтися, бо завжди відчував, що дружина, делікатно кажучи, не той психотип, із яким би хотілося пліч-о-пліч розплутувати всі життєві переплетіння, як на кубу Рубика.

Лише здивувався, зрозумівши, із ким вона коротала свої адюльтерівські труди і дні. Її коханець належав до так званого кола друзів, іноді приплітався до них у гості зі своєю дружиною та дочкою. Незрідка Микита виходив із ним на балкон перекинутися кільканадцятьма фразами. Той курил, Микита пам'ятає, ще казав йому, типу, лікарю, зцілися сам, але гість віджартовувався, мовляв, він не нарколог, а лише офтальмолог, отже, має моральне право бути цигаркопсувачем. Микита знав, що в ескулапа друга дружина, до речі, про своє минуле сімейний лікар, друг, товариш і брат не розповідав ніколи. Загалом був маломовним, а більше балакав про футбол і політику, як і всі лікарі. Він видавався Микиті не надто цікавим, був старшим від нього на певну копицю років, зрештою, вони не так зчаста зустрічалися; нічого підозріливого не помітив, повне алібі на коханологію із його дружиною, як таке могло трапитися?

Насправді ми дуже мало знаємо про інших, навіть близьких нам тілом чи душею. Є сотні причин для цього руйнівного і рятівного незнання, хто би хотів їх перелічувати? І ходимо одне повз одного, як оболонки і привиди, вперто ховаючись за ілюзію, що знаємо ці маски, які називаються обличчями наших рідних і друзів, і хижо осміхається нам чарівний йожефко менгельчик...

Микита підчас цієї цікавої вечірки зненацька зайшов до кімнати, даруйте, мовляв, що не стукаю. І спокійно, майже по-діловому, виклав їм суть підслуханого про випадкові запізнення і менструальні затримки, а також взаємозапевнення у взаємолюбові. "Злягання у вас, а не любов", — лише раз взяли верх емоції. Лікар щез.

Процедура розлучення забрала місяць. Валентина кілька разів намагалася його вмовити не робити, за її словами, радикальних кроків, навіть плакала. І хоча сльози далекі від інстинкту, але Микита не відчував жалю до цього крокодилячого сиропу, що точився із очей ще чужішої, ніж колись, жінки.

Бо ми злучаємося і розлучаємося, міняємо друзів і жінок, переконання і колір волосся — і цей броунівський рух є таким же гидотно-тупиковим, як і обтяжлива міщанська псевдостабільність. Люди як шкарпетки, стосунки як презервативи, любов наче десерт опісля їжі. Ха-ха!

Пізніше він не цікавився, як склалося життя Валентини. Здається, коханець її покинув, аякже, йому було цікаво перепихатися із заکیلцьованою, а не розлученою. Недавно хтось казав, що Валентина таки вийшла вдруге заміж. І добре!

Микита кілька разів бачив її на вулиці, але завжди лише згірдливо кивав головою, не зупиняючись.

32

Якби ви знали, як я хочу і боюся інтиму із Владиславою, чого мені коштує розмовляти з нею про все на світі, окрім психотропів і мого страждання, мого страждання і психотропів. Мені зараз трохи важче і трохи легше. Важче, бо на мої звичні думки ще наклалися думки про неї, її жести і репліки. Я обдумую, чи правильно зреагував на те чи інше її речення. Але водночас мені — чесно, чому ви мені не вірите?! — трохи легше, бо менше думаю про способи дозування і періодичність вживання пігулок, трохи забуваю про їхні побічні ефекти. Звісно, коли йду до Владислави, то мушу прийняти пігулку-другу, бо інакше навіть із нею світ мені був би немилим.

Я, до речі, після школи вчився у технікумі, навіть не пам'ятаю доладу, що там вивчали. Після першого семестру, падли, відчислили за неуспішність. Хто би міг таке витримати: кожен день ходити на пари, вставати о 7:30, коли я не можу зранку встати, мушу лежати до полудня, зате вночі не годен заснути. Мені було зовсім нецікаве навчання, я навіть не міг встати, щоб прийти зранку на іспит. Ну і як їм, племінним бугаям і свиноматкам, пояснити, що я не можу зранку встати, а коли читаю їхні бичачі і коров'ячі посібники, ні фіга не запам'ятовую...

Недавно Владислава прийшла до мене в гості, мати — на роботі, я був, як завжди, вільним від тупих обов'язків, нехай відморозки їх мають. Ми сіли на дивані, я щось

розповідав їй про російську попсу, мою улюблену, потім під голос, ха-ха, Пилипа Киркоріва почали цілуватися.

Я, розумієте, теоретично знав, що коли нікого немає в кімнаті, окрім дівчини і хлопця, то треба скидати з неї одяг, а потім... Киркорів співає, так жалібно і солодко, як Буланова; може і не жалібно, але мені, знаєте, все на світі сприймається у траурних кольорах.

І тут перша несподіванка: вона сама роздягнулася.

От повія, подумав я, каже, що мене любить, а насправді, коли сама роздягається і її не треба вламувати, значить, спала із повним складом солдатської роти. І я відчув перший приступ солодкої, змішаної з любов'ю, ненависті.

Але я дуже сильний, я нічого тоді не сказав, мовляв, моя кохана блядюшко, скільки самців тебе відтрахало?

Вона роздягнулася. Голою ще вродливіша, ніж в одязі, і взагалі, чому жінки носять ті шмотки, що іноді замінюють їм саме життя? Я сильний, але ліпше було би для пожвавлення випити транквілізатор.

Запала довга пауза. Я теж роздягнувся, став навпроти Владислави і дивлюся. Вона почервоніла — і я почервонів. Чого ти соромишся, повіє (подумав), якщо роздягнулася?

Віктора било дрижаками. На тілі виступила гусяча шкіра, хоча у кімнаті було нехолодно. Його пронизувало єдине бажання — втекти, забарикадуватися на кухні і витягнути свою швидку допомогу, себто аптечку із психотропними.

Владислава несміливо обняла його і поклала біля себе на диван. Від титанічного напруження Віктор випустив газу. Смороду не заховаєш, і хлопець знову густо і злісно почервонів. "Я... я не знаю, що робити далі", — прошепотів радше не *kratos* і *gloria*, а кімнатному просторові. Владислава, зорієнтувавшись щодо любовного досвіду переможця, взяла у руки його *penis*.

Той був, на відміну від свого нервового власника, в'ялим і апатичним. "Може, мені шкодять транквілізатори?" — вперше за багато місяців і років прийшла до голови хлопця не позбавлена глузду думка. Влада гладила його *penis*, а Віктор, охоплений дрижанням, навіть боявся діткнутися до свого об'єкту пристрасті.

"Куди його просунути? Знаю, що у її міжніжжя, але...як? як?" — наповнював кімнату запах поту і трагіфарсу. Але інстинкти, наперекір психотропній анестезії, видуманій, напевно, предком йожефа менґеле, все ж перемагали. Вікторів *penis* почав тужавіти. Дівчина взяла його у руки і поволі спрямувала всередину власної плоті. На хвилю вже колишній дівич відчув щось близьке до задоволення ("але все одно після вдалої тропізації ліпше"). Застояна, неприємно-медикаментозного запаху сперма вивергалася всередину і назовні Владиславиного лона, а також на її праву ногу і диванне покривало.

Кутиками Вікторових уст стікала піна, точнісінько така, коли він ударив маму кулаком в обличчя. Дівчина туманно відчула солод, перемішаний із соромом і відразою до такої недосвідченої специфічності її партнера. Вона знайшла рушник, повитирала Вікторів *penis* і себе, сказавши, що мусить поспішати до свого наукового храму.

Віктор не заперечував і не затримував ("пігулка, обов'язково зараз пігулка, ні дві, дві"), в'яло домовляючись про наступну зустріч. Піна на кутиках його уст почала поволі висихати.

33

— Привіт! Не забувайте про скромного лікаря-офтальмолога, який іноді думає про те, чи ви його ще не зненавиділи.

Хочу, мої милі, поміркувати над делікатною темочкою: скажімо, чи знаєте ви статистику — і чи знає її хтось узагалі? — скільки чоловіків і жінок рутинно і механічно виконують власний подружній обов'язок, подумки уявляючи інших партнерів (ок)?

Але спочатку пролог. Віктор... Чомусь не повертається язик назвати хлопця сином, бо мені соромно його нікчемності. А може, батьківська любов до сина-лише красивий підсолоджений міф? Бо коли дочка дарує батькові платонічну єдинокрівну любов, то син завжди нагадує про батьківське зношення. Син — це молодий батьків суперник, що бунтує едіповими реакціями хіба маленьким, а коли дорослішає, то синівський бунт втрачає сенс, бо син має чоловічу міць, а батько її позбавляється, підпорядкований жорсткому універсуму біології...

Але щодо Віктора, то будь-які міркування видаються смішними і недоречними, адже цей недоносок (як я інколи його ненавиджу!) є жертвою нелюбові. Коли я зійшовся із його майбутньою матір'ю, то у мене відбувалася банальна тестостеронна революція, розумієте? Тес-то-сте-рон-на ре-во-лю-ці-я, без натяків на будь-які додаткові смисли, подвійне дно чи ефекти обернених дзеркал!

Якби тоді не було Марії, то була би гафія чи василиса прекрасна, мені було байдуже і однаково, завагітніє Марія чи ні, любить вона мене чи ні (хоча від першого, визнаю, все ж трохи комфортніше), має вона задоволення чи ні, бо я не раб жіночого оргазму (потім я навчився техніки злягання чи любові, без різниці), як розвивається плід нашого шалу.

Я хотів кохати Марію постійно (не забувайте, що нові жінки почали у мене з'являтися опісля народження Віктора), хоча, маючи медичну освіту, знав, що це може бути навіть шкідливо як для неї, так і для внутрішньоутробного об'єкта. Я хотів Марію лише фізично. Всілякі емоції, видумані платонічними збоченцями, мене не цікавили.

Але кожен новий coitus відбирав частинку непідробного інтересу до її тіла. Я вже знав на підсвідомому рівні, коли Марія може застогнати (від болю чи насолоди, мене не цікавило), коли — закрити очі. Я вивчив кожен вигин її тіла і наш coitus почав набирати ознак голої механістичності. Приблизно так ми випорожнюємося (Ви знову ненавидите мене, мої хороші, але ж не спростуйте аксіоми, що дефекація приносить нам насолоду вивільнення і полегші). Я зрозумів, що любові із Марією стали для мене всоте перечитуваною сторінкою.

Що залишалося, порадьте? Правильно, або закрити цю "книжку", або перечитувати її у сто третє, п'ятсот двадцять сьоме і т.д.

Я вибрав перший варіант. Звісно, що все було непросто. Віктор народився і підостав. А мені із першого сімейного досвіду найбільше запам'яталася лише нехоть до

перечитування "книжки" маріїного тіла у сто перше і викурювання безлічі цигарок на кухонному квадратику малосімейки. Потім, до речі, я став менше курити, адже нікотин, навіть кінь це знає, підточує чоловічу міць. Я не мав жалю, що покидаю Марію і Віктора як результат наших перших перечитувань тепер вже малоцікавої книжки. І звісно, пам'ятав про мудру філософему, що неможливо двічі увійти в одну і ту ж річку. Хоча Марія, притлумлюючи власну жіночу гідність, кілька разів кликала мене повернутися...

34

Нарешті Марія відчула, що їй насправду не хочеться жити. Син піднімає руку, вона аж боїться його, заслиненого і некерованого. Нехай би вже краще закатавав її, ніж спостерігати за цією жаскою оболонкою, де ховається нелюдина, де вгніздилася площа для менгелівських експериментів, котра лише курить, ковтає всіляку барбітуру і зиркає на неї як леправий сифілітик останньої стадії, коли починають відпадати вуха і ніс.

А ще бачила недавно свого колишнього, лискучий такий і нахарчовано-оптимістичний. Ще повчав її, що слід заборонити Віктору вживати ту психотрутку, мовляв, ти не вмієш контролювати його. Вона не стрималася, зірвалася, просила повернутися, ох, мамо рідна, як соромно за те, що усі свої залишки гідності затоптала у болото, коли побачила свого мучителя-коханого... Він навіть пропонував якісь гроші! Та як би із сином скромно не жила, але взяти ці гроші означало би, що вона уже не житець на світі, а розчавлена опущена потвора...

Але як він уже прощався ("коли я його тепер побачу?!"), то Марія внутрішньо була готовою не лише брати від нього гроші (адже їх можна викинути, зате буде зайвий привід, щоб зустрітися, чому вона раніше не здогадалася, пізно...), але і платити йому (якби мала ці смертоносні папірці), щоби приходив хоч раз на місяць нехай до кав'ярні, щоб хоч почути цей утрачений назавше голос, побачити прохолодно-лукавий блиск цих найрідніших очей.

Марія була би готовою витирати своїм волоссям його ступні, стати найупослідженішою наймичкою, котру тримають лише для важкої фізичної праці, спостерігати за "бутербродами", "вертольотами" і всілякими там іншими промокуїтетами за його найактивнішої участі, повзати на колінах із чорною пов'язкою на очах перед його торсом напівбога. Марія була готова на все, лише би клацнув двома пальцями і махнув головою, сигналізуючи таким робом, що вона йому хоч якось потрібна.

Але колишній Маріїн чоловік, а тепер лікар-офтальмолог і за сумісництвом Вікторів батько, не вміє читати думок, а навіть якби вмів, то спромігся би лише гидливо втекти.

Бо чоловіки, котрі знають, що таке жіночий мазохізм із любові, даремно засвічують собі на лобі віртуальну зірку... Нема чим чванитися, нерозумні, бо ви вже ніколи не забудете цю жінку, вона приходитиме молодою у ваші старечі сни, така воскова і лагідна. І повернеться ваша пам'ять, і повернеться жаль, і начебто не буде собі чим дорікнути (хоча той жіночий мазохізм виник на ґрунті вашої нелюбові), але щось невидиме і сильніше за людину колись водномить кине вашим знетямленим старечим тілом на ваше старече лігво. І ви будете довго та некрасиво підвивати і скавуліти на

самоті, відчуваючи незрозумілі припадки (ох, ви ж невинні, що її не любили, так-так, заспокойтеся) каяття. І котитимуться вашою брезклою шкірою незрозумілі старечі сльози, тепер уже насправді далекі від інстинкту і хіті.

Чорна пелена смутку немовби хотіла загородити Марію від світу своїм непроникно-траурним кольором.

35

Але не журися, Маріє! Усе уніфікує смерть і усіх урівняє трунне віко. І уже не буде мазохізму чи страху перед павуками (себто арахнофобії), чинолюбія чи потрійних адюльтерів, любові і ненависті. Смерть — монументальна чистильня, що нівелює гріхи і подвиги, філістерство і пасіонарність, ракові метастази і рідкісну тілесну вроду.

Старість як пролог до смерті також байдужа до бажань і краси. Старці є справжніми християнами чи істинними буддистами, бо їхня перетрухлявіла плоть вопіє до упокореності. Бенкет біології, що називається життям, втрачає містичний магнетизм у царстві в'янення і відмирання. І нам стають майже байдужими красиві країни і людські тіла, грошова свобода і владоцентризм (Уявляєте монстра, якому дарують двадцятип'ятирічне тіло при зрілому досвіді? Або старця із романтичною душею юнака? Навіть всюдисутній менґеле рідко зважається на такі експерименти).

Отже, не журися, Маріє, бо коли доживеш до старості і сидітимеш у відквітальній прострації на лавці перед власним будинком, то, можливо, тебе відпустить пам'ять про свого колишнього чоловіка. Зате безжальний йожефко поверне пам'ять йому, бо його висохлий і зморщений апарат буде здатен лише на сечовиділення.

А моторошна у власній справедливості і непідкупна у власних чеснотах смерть знову з'єднає вас там, за межею добра і зла.

36

Наступний тиждень промайнув непомітно. У фашистських концтаборах провідним гаслом було: "Робота веде на волю!" Під волею усі в'язні розуміли смерть.

Микита раптом уявив, як сприймали ті, хто вижив і кожен день бачив один із найцинічніших слоганів, слово "робота" опісля концтабору.

А ти, друже, вільний (?) праценаймач у вільній (???) країні. Хочеш — працюєш у цій респектабельній фірмі, хочеш — знайдеш подібну псевдореспектабельність. Можеш відповісти на якісь напружено-тривожні привіти Христини або зробити вигляд, що нічого не помічаєш, типу, даун, однієї хромосоми мені бракує, ви вже даруйте, дівчино...

Зрештою, ти схилився до останнього варіанту, адже важко назвати відповіддю на тривожно-вичікувальні дівочі привітання твій сухий напівкивок.

А вчора розпочалися дива. Ти пропонував свій варіант вирішення виробничої проблеми, можливо, не геніальний, але єдиноможливий. І тут Христина (в офісі було ще троє співробітників) випалила, що ти не тямиш у психологічних тонкощах натиску на клієнтів, і взагалі ти, як і більшість чоловіків, прямий, наче дошка. Ти аж схитнувся, але не подарував їй шансу взаємообразою, лише тихо, майже пошепки, прорік: "Як вам завгодно".

Вечором ти довго сидів із приятелями у кав'ярні, навіть був трохи напідпитку. Хоча вважаєш, що алкоголь і кав'ярні — для ліних або невпевнених, ще, може, для пестунчиків долі, котрі можуть собі дозволити штучне самоодопінгування. Але ти не потребував останнього, бо алкоголь і атлетичний зал — речі несумісні, як вишневе варення на шматкові сала. А сьогодні ти просторікував про відносність досвіду і штучну масмедійну істерію навколо дріб'язкових проблем, про трагічний оптимізм великого француза, що загинув у автокатастрофі, і поганий захист футбольної збірної Нігерії. Ти відчував, що скотився до пустомельства, адже слово має вагу, котра, на жаль, зле відчутна людині. Профанація понять, котрі стоять за словами (не враховуючи поганий захист футбольної збірної Нігерії), — можливо, найбільша драма і найризикованіші манівці нинішнього людства.

Зранку неприродньо поколювала голова. Яка гидота, саморукотворний біль; ні-ні, ніяка христіна, ані юстіна, ані горпина не мають до цього жодного стосунку. Навіть добре, що вона нарешті виявила йому сутність неврівноваженої істерички ("який тупий штамп — подумав мимохіть Микита, — визначення "істеричка" виключає рівновагу духу). І взагалі — чому він про це думає? Все.

Невелике зусилля — він пан над власними емоціями, а не раб! — плюнути і не згадувати, а то розслинися, 23 і 35, 35 і 23, іронізував Микита над собою, бо вже навчився володіти і цим нелегким мистецтвом.

Під дверима офісу стояла... Христіна. Микита вже зробив напівкивок головою, щоб прошмигнути досередини, але дівчина змішаним голосом попросила його відокремитися для кількох слів. Якщо далі починатиме безглузді звинувачення, я пораджу їй звернутися до психотерапевта, подумав успішний бізнес-службовець, і запропоную спонсорські кошти за сеанси, досить комедії.

Але зблідла дівчина... попросила вибачення, вона не мала права так говорити, дуже шкода, вона хотіла, вона... не знає, чому таке випалила. Злегка косметизованими щоками покотилося кілька сльозин. Микита оторопів.

Якби ті сльози були акторськими, його розібрала би цікавість упереміш з огидою. Якби ті сльози були спричинені образою, було би нудно. Якби ті сльози були свідченням затаєних комплексів, то Микита, можливо, би спромігся на спонтанне співчуття.

Але... Він інтуїтивно прочув, що зараз міні-косметизованими дівочими щоками витікає незапла-нована і неприхована правда.

Але ж ти, Микито, не витончений психолог, а жіноче акторство може дати чоловічому кількаразову фору. Може, її заболів сьомий верхній зуб або немає очікуваних місячних... Може, вона вибрала тебе об'єктом якоїсь хитроспланованої гри, кінці якої ховаються поза межами вашої фірми... Жіночі сльози — одна з найпідступніших відмичок. Вони обеззброюють і зворушують навіть твердошкірих чоловіків, особливо коли спрямовані на їхню адресу. Адже ми лише боїмося визнати, що жіночі сльози роздягають наше серце.

Сльози текли дівочими щоками чимраз рясніше ("як на замовлення", — пронеслося

у Микитиній нейроскарбниці). Успішний бізнес-службовець стояв, як стовп, звисивши непотрібні тут атлетичні руки. Але найдужчий шок був попереду.

Христина стрепенулася, витерла дощові краплі і випалила: "Здається, я вас люблю". Доки ошелешений Микита спромігся на першу реакцію, вона вже дріботіла стандартним єврокоридором.

37

Віктор боявся навіть цього владнославного імені. Сполучення *kratos* і *gloria* викликали у нього марновірно-мазохістичний трепет. Коли відчув, що Владислава йому небайдужа, страх почав перемішуватися із закоханою ненавистю. У голові — заварена каша із найхімерніших спецій. Думки були взаємовиключними, доповнювали одна одну, обопільно боролися, знищували контраргументи, шукали заміщення. Мовляв, вона мене так любить, що готова цілувати мої босоніжки, ні, не так! — фараонські сандалії. Але такий поцілунок ще слід заслжити приниженням. Любити і принижуватися, бо хіба це кохання, коли немає взаємоприниження?

Але, можливо, мені так здається, я не довіряю їй, напевне, це тонка мімікрія, найхитріша любовна роль найпідступнішої актриси. Вона змусила його полюбити — і ринула каламутна весняна повідь Вікторового серця.

Яка любов важка і некрасива... Де ж "переродження" душі і диводійний "підйом" сил, де радість і світло? Відчуваю лише неймовірне напруження, страх за неї і страх перед нею, любов і ненависть водночас як відплату за мої кожнохвилинні нав'язливі думки про неї і темні зяючі порожнини замість "радісного" і "світлого".

Лягаючи, думаю про неї, у сні примарюється її волосся біля скроні, прокидаюсь — і перше слово, котре приходить до голови: "Владислава", *kratos* і *gloria*, отрута і лік, гріх і покута, владарювання і приниження.

Іноді так вимордовуюся, що коли зустрічаюся із Славусею (так її називаю), не залишається сил для тепла; мораторій на ласку, поцілунки, перепалені тортурами... І тоді моя душа невиситимо і божевільно хоче жорсткості заміщення. Часто починаю сварки, хоча не можу достеменно пояснити: "Чому?" Адже завжди хочу бути... ні, я, чесно, не знаю, що я хочу і яким я хо...

Іноді *kratos* і *gloria* плакала, буквально заливаючись слезами (коли є у першому складі, це слово звучить урочистіше і по-стародавньому). Віктор тоді отримував короткочасну сатисфакцію, аякже, кожна закохана жінка повинна ридати, підсвідомо відчуваючи щось трагічне, котре завжди супроводжує істинне кохання.

Море сліз за тобою пролила, море горя і море розлуки, бачиш, *kratos*, яка пристрасть відбилася у цьому нехитрому, начебто примітивному романсі, а ти жалієш, що трішки очистила очі від всіляких бактерій, для жінки дуже корисно плакати, ридати, заливатися слезами, бо вона тоді видається крихкою і зворушливою. І тоді можна на часинку повірити, що жінка насправду кохає, адже сльози далекі від інстинкту, плач очищує від невибагливої хіті, ридання додає пристрасті крапельину величі.

А ти, Вікторе, ніяк не можеш розридатися — і то не у зв'язку зі стереотипом,

мовляв, принизливо для чоловіка. Але тобі попри мешти все маскулінне ганчір'я шаблону. Чесність перед собою — найважливіша. Якби ти знав, що ніжний полон муки відпустить і зникне після приступу плачопадучої, рюмсає би і перед своєю kratos і gloria. Дикий рев хворого звірення класу ссавців і родини котячих замість інтиму, сльозовипускання у дівочу камізельку-невидимку замість пестошів. І текли би твоїм зареваним носом і ротом шмарклі, підсилюючи хронічну нежить. І може аж тоді Владислава відчула би приступ огиди і сахнулася, побачивши, як із іпостасі ніби коханого проступає інша іпостась. І та, інша, — осяяла би її реактивна істина — і є твоєю непідлакованою сутністю, переможцю...

Але ти не можеш розридатися. Невагомий камінь тисне на груди, важчає і обростає чимось страхітливо-додатковим, яке не дає тобі шансу вижбурнути із душі (кажуть, що вона важить два грами) тягар камінного кохання. Усе навколо робиться нерухомим і замороженим. А kratos і gloria ще любить, вона ще відштовхує нав'язливу думку про твою, переможцю, несумісність із коханням, мене мила пригортала до себе: "Чи м'я любиш, чи м'я візьмеш, бо я гину без тебе..."

38

Жінка або любить, або ні. Численні акторські імітації чи самонавіювання також не слід засуджувати, адже вони суть підсвідомою тугою за пристрастю, навіть насильство над власним еством лише заради того, щоб переконатися — я люблю і мене люблять. І осипаються, неначе змертває шкіра, всілякі фемінно-маскулінні (майже як анекдот звучать ці слова у цьому контексті) "переконання". Адже вони були тільки недолугою маскою, що приховувала шалену внутрішню потребу кохати.

А всілякі супермени і супервумени — це ущербність під позолотою, гіпертрофовані м'язи культуриста, що не містять природньої сили, випещені округлості моделі із обкладинки, котрі символізують лише стандартний сурогат вроди. Стандарт із обкладинки уніфікує і зовсім не видається недосяжним недурній людині, а навпаки, радше відштовхує власною без страху і догани випещуваною красою. Глянцева врода містить наліт якоїсь вульгарності, не кажучи вже про штамповку і витончений несмак, схований за лаштунками біологічного мейнстріму.

Жінки-особистості іноді закохували(ють)ся у потворних маестро, адже немало красунь відчувають неприязнь до чоловічої вроди. Хоча найчастіше це є закамуюваною реакцією на страх можливих зрад і нестабільності. Жіноча клеопатрівська краса теж викликає у чоловіків радше не жваве зацікавлення, а закомплексоване платонічне споглядання і страх (недоступності, відмови, невдачі). І незрідка виникає парадокс, бо чимало вродливих жінок майже не мають активних залицяльників, адже сміливістю, легкою брутальністю та ніжною жорсткістю у поєднанні із шармом володіє далеко не половина і навіть не третина чоловіцтва.

Але коли жінка любить, то... Щасливі ті чоловіки, котрі спізнали, що це означає. Щасливі і нещасні, адже кожне поняття найнерозривніше пов'язане передусім із власною протилежністю. Любов невід'ємна від страждання. І надлишкові "відсотки" кохання часто подають руку ненависті найнесподіваніших мастей і відтінків. Але, щоб

ненавидіти, завжди треба заплатити надлишковою любов'ю. Деякі панове чи певні хлопове можуть скривитися, мовляв, не буває надлишкових почуттів. Якби ж то не існувало кохання некрасивого і аромантичного, тортурованого невідчепним колапсом нав'язливого стану...

Зрештою, з естетської точки зору, кохання завжди некрасиве. Адже можна холоднокровно насміхатися, злісно кепкувати (заздрість, панове, заздрість) над всіма отими сюсюканнями і взаємовибаченнями, штапованими "мій найкращий", "моя найрідніша", викривленим сприйняттям світу крізь призму однієї людини та іншим сердечним мотлохом. У будь-якому випадку спалах кожної приватної коханології дещо відрізняється від інтересу до праць Дерріди...

39

Хвилина за роком, година за місяцем із Марії витікало бажання жити. Почала боятися сина. Навіть не тому, що може її вночі зарізати, хоча шизоїдні психопати здатні на все, а найпаче щодо найближчих (бо їх найбільше ненавидять). Марії це було байдуже. Боялася лише його судомного крику і слизького холодного кулака. Але не біль від удару лякав Марію, не приниження — була здатна перенести все. Мучилася від того, що син, який б'є матір, — уже не син, а хтось інший, божевільно-некерований, у його тілесній личині. Сахалася від думки, що вона уже не мешкає поруч зі своєю найкривнішою істотою, що якийсь кат-садист Ніхто здійснив підміну, знаючи, чим можна найбільше їй допекти.

Але, Господи, невже я винна? За що така важка кара, ти, що еси на небесах? Інші проводять у гріхах усе життя, а я...

Сльози заливали її обличчя. Але не істерично-легкі, бо так заплакати може практично кожна панянка чи пані, використовуючи цей очний продукт для якоїсь цікавої мети. Сльози текли важкі і чорні, хоча кольором не відрізнялися від легких кокетливих оковиділень будь-якої хвойди, що прагне таким способом, скажімо, виманити у свого хахаря додаткових двадцять умовних одиниць на креми, "тіні" чи підслідники.

Бо важко смертній людині відрізнити зовнішні ознаки трагедії від умілої імітації. Сльози допомагають імітаторам брехати. Все змішано у цьому най, най, най... із світів, і немає стовідсоткових дистилатів. І так неймовірно сумно від цієї безглуздої плутанини бажань і почуттів, котрі манять нас, як наркотичні галюциногени, на ілюзорні вершини мети, до якихось хребтів справжності чи політичної мойсеєманії або сумнівних верхогір'їв кохання.

А закінчується все однаково. На вершинах лише сліпуча порожнеча, а на хребтах — тільки кавалки множинності істин. Політичні неомойсеї стають ляльками із паноптикуму, а на сумнівних верхогір'ях кохання лише шлях до тупикової зупинки, патографія серця чи фетишизація однієї людини, незмірно далека від...

Тиша і мовчанка витали у Маріїному помешканні і над світом, холодним до ридань і радощів, до безглуздості успіхів і падінь, до моторошності і проминальності. Усього, усіх й усюди.

Тиша. Мовчання. Байдужість. Спокій.

Спокій. Байдужість. Мовчання. Тиша.

40

А Віктор байдужий до первинних чи вторинних теоретичних міркувань, як і його *kratos* і *gloria*. Він кохає і ревнує, любив і, знаєте, убив, право абсолютного володіння, приреченість на душевне пустирище із першої зустрічі.

Усе мордує переможця: і чому Владислава не була цнотливицею (якби була, мордувало би те, що всі чоловіки чомусь боялися її фаталізму), і чому у них іноді поганий секс і він дуже швидко закінчує, значить, вона не така, як потрібно (якби і був шалений секс, мордувало би те, що вони злягаються сливе як тварини, без жодної романтичної заволоки), і для чого їй іноді ловити зустрічні чоловічі погляди (якби опускала очі, то звинувачував би, — о маестро етичного прокурорства! — у тому, що у неї присутній таємний комплекс сексуальної провини), і чому вона деколи поспішає, адже насправді ніхто, нікого, ніде і нізвідки не виглядає (якби затримувалася, то Віктору видавалися би непристойно-довгими їхні зустрічі, ворожнеча часу, штучне знахарство над годинами, чаклування менструальною кров'ю над днями і тижнями), і чому *kratos* і *gloria* пускає слізки, особливо останнім часом (якби її обличчя було завжди непроникним, Віктор закидав би варварську нечутливість, навіть емоційну фригідність) або кілька разів — як вона сміє, адже він так її любить! — навіть підвищувала тон (якби завжди говорила рівним голосом, то йому обов'язково захотілося би зауважити, що не бачив ще у своєму житті такого огидного накопичення флегми).

А вчора вона сказала, більше, мовляв, так не витримаю, бо із такою твоєю любов'ю можна чокнутися.

На цьому дивному світі існує і стигматизація закоханих.

Вперше у голосі *kratos* і *gloria* продзвенів розпачливий метал, мовляв, ти (вона плакала) осквернив наші почуття, і взагалі (вона ридала, смішно здригуючи лопатками), усе, до чого ти доторкаєшся, починає бубнявити смертю і розкладанням, я більше не можу терпіти твоїх знущань, це самознищення.

Шквал неконтрольованої люті залив переможцю мозок. Не тямлячись, він вдарив дівчину навідліг кулаком у лице...

І лише коли вона впала на підлогу, отямився і почав кусати власні лікті, товкти себе по голові і дико, натужно завивати... Пам'ятає, що падав на коліна, просив вибачити, погрожував самогубством; мені, типу, все одно, тільки ти підеш від мене, зараз відчиняю балконні двері, я не жартую, тільки ти підеш від мене, мені не жити, розумієш ти це чи ні, вибач, нехай мені всохнуть руки, коли я ще раз таке зроблю, вибач...

Потім у них був шалений інтим — і вперше Владислава відчула усю повноту злиття зі своїм коханим мучителем.

Щось жаске і незнане постало відтоді між ними. Віктор почав збуджуватися, як звір, щипаючи дівоче тіло без жодних табуйованих зон і деколи правою долонею б'ючи свою кохану в лице.

Владислава відчувала полон якогось божевілья, але найдивнішим було те, що, ненавидячи цей садистський сексуальний театр, методично влаштовуваний її переможцем, ніяк не могла від цього вивільнитися. Іноді дівчині уже здавалося, що вона хоче відчувати біль, адже ці солодкі приниження несли Вікторові руки.

Як вона любила його ще недавно! І скільки йому треба було мати руйнівного таланту, якою слід було володіти отруйною антихаризмою, щоби поступово перероджувати такі сильні дівочі почуття на болісний любовно-ненависний зв'язок, яким несила жити і який несила розірвати...

41

... я тебе люблю, я тебе не люблю, я тебе не не люблю, люблю не тебе, люблю тебе я...

... *casta diva!* здається, я стаю параноїком...

... не маєш роботи, Микито, зациквився на дівочому освідченні, зараз пушкінські таттяни — не виняток, а радше правило...

... вона така вередлива, а основи людського характеру не здатне змінити жодне кохання...

... та й чи люблю я її, чи варто ризикувати власним спокоєм, з мене досить попереднього розлучення...

... статеве питання вирішую без проблем...

... свіжозварених ранкових борщів захотілося, адже більша половина красивих освідчень закінчується каструлями і борщами...

... ти належиш усім і не належиш нікому...

... справжній дзен і справжній драйв виключають індивідуальну прив'язаність...

... у моєму віці уже всі повинні розуміти зворотні сторони непотрібної пристрасті...

... як розхиталися нерви, аж гидко і цікаво спостерігати за своєю незнаною личиною...

... не ображати її відмовою, бути коректним, як з усіма співробітниками...

... найдалі за кілька місяців від її освідчень залишиться порожня бульбашка, вона мене не хвилює...

... ану, марш до атлетичного залу слухати музику м'язів і заліза...

... я тебе люблю, ти мене любиш, вона мене-тебе любить...

42

Тіло співає, м'язи грають симфонію здорової плоті, кожна твоя клітинка, Микито, є частиною музичного інструменту. Серце як скрипка, легені наче барабан, горло суть фаготом, рот — елемент гітари, а мозок є братом чорнобрового піаніно. І ти відчуваєш себе важливою цеглинкою архіскладної оркестрової структури, керманичем якої є гармонія (і любов?).

Тобі чужа рабська філософія гвинтика, мовляв, людина є зего, ох — і починаються чаклунські підвивання і стогони; горе нам, горе, посипаймо голови попелом, бо людина є безпросвітньо самотня і беззахисна, горе нам, горе вам, горе...

Ти відразливо відхиляєш голову від майже повсюдного споглядання культу

поразки. Ти гладіатор, ave, caesar, morituri te salutans, націлений на перемогу над собою. Ти поборюєш успішно і без— власні малоросійські лінощі, розгнузданість інстинктів, від яких не рятує паранджа цивілізаційності чи косметика освіченості.

Ти ненавидиш інтимно-національне скигління всередині власного ества: "Відпочинь, друже! Ти нічого не доб'єшся, хоч бийся об стіну головою. Ти — не залізний, твоє серце — не цвяхи, а душа — не лампочки-сигнали. Ти зітканий із слабкої плоти, наповнений рефlekсами Павлова; сьогодні вночі у тебе лівим кутиком уст витікала слина. Сплячі — беззахисні, а життя — це сон. Людина неспроможна змінити великі накреслення. Віддайся театру пристрастей, наше існування є рольовою грою, де тобі відведена другорядна місія в оперетковому лицедійстві".

Ти втікаєш від набридливого скавуління, вивчаючи ази фізичної культури. У тілі, де виквітають зманіжені болісті та відхилення, ніколи не зродиться мужній дух! Адже руки і думки, печінка і погляди складають індивідуальне герметичне коло, де будь-які пробоїни неминуче позначаються на дії цього великого закону анатомічної алгебри і гармонії.

Звісно, що володіти відносно здоровим тілом є сміховинно мало для бодай би гармонійної подобизни. Олігофренічні велетні чи силачі-людожери — лише найяскравіша ілюстрація відразливості голого екстракту сили і здоров'я. А спробуйте-но поговорити про конфуціанство або фашизм із стоп'ятдесяти-кілограмовим японським борцем сумо, і вас одразу обійме жах марнотності будь-яких індивідуальних зусиль. Тіло як буяння очищеної фізики здоров'я із неприсутніми інтелектуальними звивинами є гидким у своїй обмеженій і самовпевненій самодостатності.

Отже, вперед, Микито, — слухати музику книги, м'язів та заліза!

43

— Привіт! Це знову ваш покірний слуга, ескулап-офтальмолог і за сумісництвом Вікторів батько. Ох, це зворушливо-патріархальне слово таке несумісне із бунтом супроти будь-яких міщанських прив'язаностей, що неминуче дотичні до сім'ї!.. Моя дочка вже майже доросла, і я іноді ревную, бо її маму-галю, а мою теперішню дружину, молодшу від мене на десять років, давно перестав ревнувати. Я міг би розлучитися вдруге, але як чоловік, що натоптаний екзистенційним досвідом (тіштеся, покійники-вигворювачі цієї модної словозлуки, бо кожен, хто вважає себе на граминку освіченим, не соромиться використовувати цей трюїзм-абстракцію), зрозумів, що все є марнотою марнот. І розлучення також. Воно нічого не змінить у моєму житті, окрім додаткової порції матеріальних витрат на аліменти. Адже галя — не марія, вона не буде страждати старомодними комплексами, мовляв, мені нічого від тебе не треба...

Здається, галя має коханця, а може, і не має, то мені вже на кожному кроці маряться коханки і коханці, адюльтери і всілякі технічні тонкощі, із цим пов'язані. Бо є і друга сторона медалі, мої милі ненависники, у цій нескінченній вервечці женозавоювань...

Я відчув її після тридцяти п'яти і чергових секс-ескапад. Моя колишня пацієнтка, здається, старша на рік, приїхала до мене із сусіднього міста. Розлучена, має сина-

школяра, шатенка, без шкідливих звичок (окрім куріння), а щодо пропорцій 90-60-90 не можу запевне сказати, бо не вимірював. Але фігура приваблива.

Зрештою, багато жінок даремно вимордовують себе дієтою, щоб уподібнитися до топ-моделей. Тим хоч грубі гроші платять, аби потенційні клієнти дивилися на одяг, який модельки демонструють, а не на пишноту їхніх, так би мовити делікатно, форм. Худизна моделей — їхня професія. Але звідки береться одна із найстійкіших жіночих ілюзій про привабливість сухоребрих і тонкозадих? Адже коли ваша мадам, чоловіки, нагадує шкелет або вішалку, то, не беручи до уваги окремих збоченців, ви швидше захочете чіпляти на її сухотницькі плечі старий одяг, аніж взаємобавитися любов'ю. Але даруйте дидактичні уступи, бо коли ми старіємо, то починає незудержно тягнути до моралізаторства і корекції чужого смаку.

Отже, ми з нею зустрілися у моїй "явочній" однокімнатці, яку я, як ви розумієте, спеціально (і багаторічно) винаймав виключно для зручності в амурних справах.

Є великий кайф у передчутті першого інтиму із черговою партнеркою. Коли я був молодшим, лізли до голови всілякі комплекси, типу, у мене не буде ерекції чи у неї оргазму, хтось із нас не те бовкне — і ця вульгарність ламає казку чергового першого інтиму. Але досвід є досвід — комплекси притихли, поступившись бенкету біології.

Отже, ми з нею зустрілися на тій території міста, де знаходилася моя "партійна" квартира. Часто жінкам, котрі вперше готові розділити з вами ложе, припочатку ніяково, але куди та ніяковість щезає потім?

Я завжди купую сухе вино, котре є вірним помічником у царстві невірного амура. Але "моя" Оксана (її ім'я належить до чверті тих жіночих названь, котрі пам'ятатиму до скону) відмовилась від *in vina veritas*. Що ж, я хотів як ліпше для неї, бо ніколи не надуживав алкоголем. Є одне із золотих донжуанівських правил — народжений пити невдатний кохатися. Бо інакше твої перероджені мозкові клітини шукатимуть щастя на дні склянки, а не у лоні прекраснополовинних. Також —запевняю як лікар — дуже шкідливий нікотин!

І, можливо, саме через те якийсь обкурений і обпитий автор невідомого походження витворив популярну строфу:

Мені з жінкою не возиться,
а тютюн та люлька, а тютюн та люлька
козаку в дорозі знадобиться.

Це одна з найбільш асексуальних народних пісень із надривною експресією уславлення чоловічого побратимства у прикінцевих закликах: Гей, хто в лісі, озовися!

Да викрешем вогню, да запалим люльку,
не журися!

Люлька як символ асексуальної маскулінності? Але це не моя парафія, я — не дослідник фольклору, ха-ха-ха!

Даруйте вже мені ці дурноверхі відступи, мої любі, бо вам, підозрюю, не терпиться знати, що ж було далі. За Оксану не хвилюйтеся, адже кобіта розлучена і вже, перепошую, не дівчина, отже, рецептори сприйняття притуплені.

Це ж не — остання, обіцяю, фольклорна відрижка! — трагічно-баладна історія про те, як начеревно сонце сходить, червоно заходить, а жонатий та багатий до дівчини ходить. Ця балада вже не асексуальна, адже червоний схід і захід сонця натякає на дефлорацію, хіба ні? Все-все, мовчу.

Оксана була такою збуджено-напруженою (Хіба не усвідомлюєш, кобіто, для чого сюди прийшла; ачей не для сповідей? Адже я не духівник, не психоаналітик і не друг дитинства, із яким ти у молодших класах, підкоряючись диктату вчительки, сиділа за однією партою). Годину — уявляєте? — скаржилася на колишнього чоловіка, напевне, підсвідомо приміряючи мене для такої цікавої ролі. Я кивав головою, підтакував, іноді вставляючи співчутливо-доброзичливі репліки. Сказала, що ні з ким не спала, окрім колишнього, а це, погодьтеся, нелегкий випадок. Не п'є вина, знала тільки одного чоловіка — для недосвідченого казанови це майже гаплик. Адже не братимеш її гвалтом, хоча для окремих жінок насильницький секс, принаймні вдаваний, є стійкою і болісно-бажаною еротичною фантазією.

Але я був ніжним (мав у той день вільний час, а ніжність потребує вивільненої багатогодинності) і терплячим (моє хобі неможливе без — коли це украй потрібно! — терплячості вола, але ж винагорода за нього — найліпший наркотик і найздоровіше забуття). А версія відсутності вдома була підготовленою заздалегідь і по-діловому захищеною від випадкового збою (не хочу втомлювати вас описом тонкощів творення таких версій, адже я сім'янин, безпощадний до ворогів Райху; ви ще, сподіваюся, не забули, що я порядний сім'янин?).

Отже, час був моїм супутником. Іноді у таких випадках можна плюнути і піти, картинно розігравши обурення. Але Оксана мені подобалася і випустити її з мого "партійного" кубла не...непокоханою було би вершиною, підбираю прохолодний означник, моєї чоловічої психонеспроможності. Адже найудатнішими серцеїдами є не завжди писані красунчики, а ті чоловіки, котрі вміють бути стихійними фемінознавцями. Адже закохувалися красуні у потворного маестро-скрипаля. А якщо чоловік все-таки вродливіший від мавпи, має бажання і енергію до боїв на тендерних (я правильно використав це слово?) полях і позбавлений найдурніших комплексів очікуваної поразки, то йому, як мовиться, і карти в руки.

Її опір (правильніше — його імітація) слабшав, і через якихось півгодинки після ущухання сповідальницького шквалу моя тодішня любка була лишень у трусиках, таких, пам'ятаю, мереживних, майже прозорих, котрі, хоча я не фетишист, збуджували ще більше, ніж повна оголеність. А це означало, користуючись словником якого-небудь наполеона чи жукова, готовність до капітуляції.

Трусики опинилися на підлозі... Мій боець стирчав так, наче вперше доторкнувся до жіночого тіла. Вона чомусь попросила (саме так) дозволу взяти його у руки і самій прилаштувати до свого скарбу. І хоча мені завше до вподоби самотійно брати жінку, без допомоги її рук, адже є якась спонтанна неповноцінність, що може навіть викликати порух огиди, в тому, коли жіночі руки перебирають на себе частину функцій вашого бойового друга. Але це був не той випадок, яким можна було зігнорувати.

Вірите чи ні, а наш coitus тривав майже годину... реалії перевернулися... і все втратило сенс, окрім цієї ілюзії, бо майже годину ми були андрогіном...кілька разів міняли пози... я готовий був залюбити її до знеможення... її лоно кілька разів вибухало полегшенням...

Яке красиве жіноче тіло періоду його розквіту! Нічого на світі я не люблю більше, ніж ці точені форми ніг, ці неспокійні груденята, цю чарівну дупцю як один із найдосконаліших витворів деміурга. І практично не існує жінок молодого і зрілого віку (біологія вишкірюється сатисфакцією на старість, беручи на поміч експериментатора-натхненника післяклімак-теричного умиртвлення — менгеле) із некрасивим тілом. І їхній випещуваний мазохізм щодо цієї теми — ще один незрозумілий чоловікам стереотип. Адже ви, жінки —наші *perpetuum mobile*, не буваєте некрасивими ні-ко-ли; заспокойтеся, будь ласка, а я готовий стати вашим домашнім психо— і фізіоаналітиком...

Нарешті ми отямилися від цього шалу, і Оксана... заплакала. Що ж, сльози далекі від інстинкту. Але попри мою прохолодність до жіночих сліз (з ними не покохаєшся), все ж відчув себе вірокрадієм. Бо не планував з Оксаною затяжної історії: 1) живемо у різних містах; 2) вона розлучена, отже, дивитиметься на мене як на потенційного чоловіка; 3) надмірна прив'язаність є шкідливою для мене, бо відбирає шмат свободи.

Але найзворушливішим було те, що вона — ніяка акторка. І я відчув цю повну відсутність жіночої гри і рідкісну безхитрісність. Якщо не любити — то не любити зовсім, а любити — то не на чверть чи половину, а так, щоб лупитися об мур головою, болісно переживати прохолоду чи відстороненість і... любити далі.

"Вона не гумова лялька, чоловіче, — підказував прокинутий внутрішній голос (напевне, сумління, хоча я завжди вважав, що не маю совісті щодо всіляких схрещень чи женозв'язів). — Не користайся нею вдруге і вдесьте, щоби потім вишвирунути, як відпрацьований презерватив. Зрештою, у цьому випадку накличеш непотрібний трагіфарс, а ти не любиш трагіфарсів чи драм із власною участю".

Мені було так добре з тобою, Оксаночко, зараз ти тулишся, не підозрюючи про мої сумніви всередині душі ("гадаєш, що маєш душу, чоловіче?"). І я нічого тобі не скажу зараз, бо самому прикро, у тебе можна закохатися, а для мене це протипоказано...

Моє донжуанське хобі виключає кохання. Кажуть, всі історії Казанови базувалися на величезній любові до жіночого ества, а всі історії Дон-Жуана — на такій же прихованій ненависті. Я обрав третій шлях, не почуваючи ні любові, ні ненависті, лише фізіологічний інтерес, через що рідкісні душевні порухи лякають мене...

А Оксана так довірливо і безхитрісно тулиться, мене мила пригортала до себе: "Чим'я любиш, чим'я візьмеш, бо я гину без тебе...", не підозрюючи, що це наше перше і останнє побачення. Що ж, у народженні кожної любові вже приховане зерно її відмирання. Чи є різниця, коли воно наступить: одразу або через рік-два?

Оксана тулиться, пестоші тривають, вона признається, що давно любила мене, як пушкінська Татьяна. Я телефоную додому, констатуючи версію відсутності, і ми залишаємося ночувати. Цю ніч я пам'ятаю чудово. Жодна професійна путана не змогла

би бути такою шалено-зворушливою у любовях...

Зранку я проводжаю Оксану на потяг (хоча не у моїх правилах волочитися із партнерками містом). Домовилися, що я маю їй зателефонувати через день-два... Вона дуже хоче подарувати мені наступного разу іграшкового зайчика (мені — уявляєте? — заледве не накочуються сльози), чи м'я любиш, чи м'я візьмеш, бо я гину без тебе, каже, що я чимось до нього подібний, такий вухатенький та ніжний. Сідаючи у потяг, Оксана не стримує сліз. Чому плачеш, питаю, все було гарно, слід сміятися, а не ридати; не знаю, мій дорогий, не знаю, так тужно стало на серці, якби ти знав, так...

Поїзд рушає. Не оглядаючись, наддаю ходи, поспішаючи до роботи.

Р.8. Я, звісно, не телефонував до неї. Але вона дзвонила два рази на роботу (що я їй казав, дозвольте не переповідати, бо виглядатиме дуже ницо).

Більше ми з Оксаною не бачилися ніколи.

44

Ніхто ні про кого не думає, і ніхто за нічим не тужить. Як мовив компетентний, нам завжди вистачить сили духу перенести нещастя ближніх. Якщо не враховувати єдинокровних, усі інші приязні стосунки (деколи у неприязних буває більше вогню і небайдужості) — фальш або спорадичні пориви щирості, як у алкаша після перших 150 грамів. Фальш, фальш, фальш...

Майже усі мелодраматичні і зворушливі love story, не беручи до уваги клінічних випадків нав'язливої фетишизації, — лише інстинкти і гормони. Бо все закінчується ненавистю чи байдужістю, крахом і ошуканістю.

Інстинкти, інстинкти, інстинкти...

У холодному світі, який покинув Бог, у байдужому світі, куди не впускають Бога, можна засумніватися у любові чи вірності, порядності чи патріотизмі. Усі слова знецінені, усе викликає глум, недовіру і підозру, попри дику богопокинутість як глузуючих, так і об'єктів глузування. Ніщо не викликає шоку чи потрясіння, катарсису або осяяння у напівживому, напівмертвому світі, який покинув Бог.

Знецінений, знецінене, знецінені...

І варті кишенькової дулі надриви і дидактика, донкіхотство і честь, добро і зло у цьому вселенському царстві нелюбові, реклами і долара.

Невдовзі без посередництва долара ми не будемо кохатися. Адже цінність кожної людини вимірюється лише тим, скільки доларів проростає із її серця та руки, скільки доларів ще зможе виробити її печінка чи мозок, скільки доларів спроможний переварити її шлунок і скільки доларів здатні вдихнути і видихнути її легені.

Замість любові до матері — 100 умовних одиниць! До батька — 90. Дружини або чоловіка — 80. Сина або дочки — 70. Сестри чи брата — 60 (друзі і закохані тягнуть лише на 50 ум. од.). Далі можемо не перелічувати.

бог який покинув світ
який бог покинув світ
покинув який світ бог
світ який покинув бога

Ти зомбований і поглинутий, переможцю, її підступно-цупкою енергією, яка відвойовує щоразу нові клітини твого мозку, роблячи їх заручниками стороннього біополя.

Але ти не віриш у кохання, це збоченці-дядьки і тітки-нещасниці повідумували цю патетику для дванадцятилітніх.

Її чужорідні енергозгустки паралізують твою волю, і ти наповнюєшся хворобливим статевим збудженням. Ти начебто хочеш занурення у ненасить її лона, злиття із її прірвами і вершинами. Але у цій аномальній *fata morgana* немає справжнього вітаїзму і непідробної статевої пристрасті. Так пияк на часинку пожвавлюється до бесіди після рятівної порції, але спробуй поговорити з ним про те ж саме без його донорської рідини...

Твоє збудження — це напівверекція і напівкоїтус. У нього перегорілий вічний двигун, і це малоприродне пожвавлення нездатне до гальванізації справжнього бажання.

Щось людське і щемливе подрібнюється і кришиться у тобі, Вікторе. Ти затоптуєш і нищиш його із кожним рятівним механічним рухом: проковтуванням пігулок-поганок і пігулок-мухоморів. І, неначе привабливі і смертельні вогники на трясовині, короткочасно оживає пристрасть.

І тоді ти шалено хочеш входити у неї, наче самець, натоптаний лише фізичним здоров'ям і вільний від душевного життя, хочеш бути хворим сати́роазисом, тіло як продовження фалоса, як...

Але марева— простягни руку, вона вже близько, твоя покірна і гола, нажахана і вродлива полонянка! — куплені у психоделійному магазині, пропонують лише ерзаци, ерзаци, ерзаци...

І ти падаєш на старий диван і ридаєш разом із протрухлим деревом, що є сумним свідком твого падіння у хтонічну прірву без вікон і дверей, котра лише ошкірюється страхітливою сардонічною гримасою, повертаючи тебе до реальності після короткого психотропного кайфу.

А далі починаються зворушливі відхилення, психіатричні конотації і обов'язкові надсади гігантоманії. Звір бере гору над ангелом, а психопатичний бенкет звільняє від тотемів підсвідомості...

Коли між навчальними семестрами завис вихідний період, Владислава на кілька днів приїхала до батьків.

Ти покидала рідний повітцентр ще зворушливою юнкою. Але і тоді тебе душила ця безнадійна тоскнота-лабіринт. Підеш ліворуч — безперспективність і нудьга, ступиш прямо — нудьга і безперспективність, завернеш ошуку — те ж саме. Напевне, скромні, тихі і зловісні райцентри непридатні для таких, як ти.

Але яка я? Що досягнула? Навіть свіжу сесію не склала на "відмінно", погано запам'ятовую, вночі прокидаюся від недобр...

...Недавно снилося, що я продана у рабство, мене прив'язану до коня волочать степом татари. Через кілька годин вони зупиняються, і кожен почергово мене гвалтує, але делікатно, не роблячи синців, щоби потім дорожче продати, щоб покупець думав, що я нетра-хана, і дужче хотів мене.

Раптом назустріч росте якась цятка. Це вояки. Вони вбивають моїх гвалтівників (одного із мертвих чомусь жаль, хоча він був найбрутальнішим зі мною). Їхній ватажок, за правом першого, грубо бере мене, і я кричу від сладострастя і болю! Коли, вже після всього, він відкриває обличчя, я впізнаю — о, Боже! — свого батька. І сором застилає очі, і сонце падає мені, оскверненій, на чоло...

Голова моя заслана туманами і навроченнями, бо інакше давно уже би закінчилась історія з Віктором. Напевне, я вже його не люблю, залишився лише жаль до цього нещасного, спроможного тільки вколоти, але ті колючки страшні лише зовні.

І це окреме опудало жіночої жертвовності не розікласти на парадигми навіть збіговиську психоаналітиків. І ця жертвовність, спрямована у ніщо, чомусь лякається сильних чоловіків, які теж зрідка бувають слабкими. Напевно, у цьому феномені теж схована одна із загадок і причин міжстатевого відчуження.

І (через це також) нас хвилюють і непокоять щасливі love story, дихаючи магічним полум'ям віднайденної андрогінності для тих двох, закоханих і байдужих щодо інших. Щасливі love story — взірєць інших можливостей для кожної людини, монархія радості і вдала репетиція перед... Перед чим? Незважаючи на егоїзм закоханих, щасливі пари додають нам волі до життя. Це — презумпція кохання, антинаркотична стимуляція шляху; крила серафимів, а не мізантропійний оскал.

Можливо, ми підсвідомо ненавидимо щасливих і закоханих, що отримали тимчасову перепустку до тимчасового раю. Можливо, бажаємо їхнього любовного падіння і спустошення. Але вони (з усією інтуїтивною генетичною мудрістю) вдихають ці недовговічні молекули щастя, ці крихкі атоми андрогінності, цю тепличну музику власних тіл, ці пестоші, достойні найвишуканіших жерців і жриць кохання.

А потім і до них прийде сторукий і стоголовий чорний лікар із затиснутою у божевільній руці ампулою розплати, запрошуючи до жвавої присутності на оргії нашої безперервної мікроєвтаназії, а відтак на анатомічному бенкеті...

47

Михайло Юркевич не терпів половинчастості, внутрішньо вітаючи будь-який фанатизм. Хоча йому не подобалося це слово, у яке всілякі високоосвічені і вузькографізовані персони обов'язково вкладали відтінок зневаги і психологічного презирства, мовляв, фанатики — це завжди особи, обмежені ортодоксією і не можуть сприймати світ поза рамками їхньої вузькопартійної чи вузькорелігійної доктрини.

У Михайловому розумінні фанатизм — це шлях до кінця, нехай навіть там очікує молекулярна порожнеча. Він розумів і монашу аскезу. І що би не базікали про монастирі філістери чи непросвітлені, і як би не поливали брудом чернечий чин невіруючі, Михайло був симпатиком християнства.

Адже, міркував він, якщо вже вибирати цей шлях, носячи у серці істинний промінь

Господа, то без сім'ї і сільської парафії. Лише повне відречення від світського, плотського і суєтного, зимою та літом тоненька ряса і сандалії (нехай називають недоброзичливці такий шлях епігонством Ісуса, байдуже, бо всі ми — лише удатніші чи оспаліші учні Христа). А також відречення від власних прив'язаностей і світського імені, від будь-якої проекції на людину заради високої любові (і нехай балакають про ортодоксійний холод чи відхід від людського як умертвлення; на вищих щаблях християнства панують інші закони, де святі випрошують у Господа для себе хворіб, де у кожній людині бачать Бога, потрясаючи основами власної душі протягом медитативної Ісусової молитви, де будь-який світський успіх не вартий нічого на цих нелукавих ієратичних терезах, де слід тішитися невдачами і приниженням, де відкидається весь лубок і грим, камуфляж і позлітка, що не наближає до Господа). І розумом Юркевич міг збагнути стовпників і затворників, блаженних старців і великосхимників, що навіть на порозі відходу із цього світу боялися чорних спокус, разом із тим не боячись нічого і нікого. Воістину світ стоїть молитвами святих. Михайло туманно відчував усю місткість і любов, на перший погляд, холодної і відчуженої фрази Ісуса, зверненої до своїх учнів: "Хто любить отця і матір більше від мене, той недостойний мене".

Бо лише фанатизм може піднятися до висот, а сучасна людина жахається будь-якого прояву ідеалістичного, донкіхотського, себто фанатичного. Адже Дон Кіхот, вважав Михайло, був одним із найбільших фанатиків лицарського марева і безплотного ідеалізму. Дон Кіхот був мучеником за торжество людської мрії, нехай непотрібної, безглуздої і навіть небезпечної. Але ж мрії і пориву до небесняви, а не гидкого обжирання мертвим тваринним м'ясом.

Нехай це буде безумна химера, як у Ікара, лише не багатодесятилітнє тління, а відтак робота для унітазу та каналізації. Дон Кіхот — це Ікар. Ікар — це Дон Кіхот. Унітаз — це продовження людини. Людина — додаток до унітазу. Який символ шляхетніший — унітаз чи ікар? Старечі хвороби кишково-шлункового тракту чи вар'ятські пориви за межу тривіалу? Лицарський плащ, зітканий із туманів і сновидінь, чи геморої та іпохондрії? Аскетичні схимницькі щоки чи *delirium tremens* на фунті побутового алкоголізму? Самоспалення патріота чи багатолітні нав'язливі стани від появи прищика на задниці?

Так само Михайло розумів, що означає чин національної самопосвяти, вогні великої гетакомби задля ідеї, закривавлені уста, що шепочуть: "Слава Україні!" (хоча, як писав поет, "за що їй слава? Океан ніщоти й безуму і тільки. Вона — туман, вона — обман), запалені мізки, котрі мріють про велике українське князівство. Із нашого часу випотрошена ідейність, абортівана героїка, розстріляний чин. А ті хлопці і дівчата помирали, не думаючи про кохання і сибаритство, гроші і секс, о милі фанатики тризуба і червоно-чорного знамена... Вони зазнали іншої розкоші — романтики військового братерства, трагічної романтики зречення і жертвопринесення.

І нехай називають чин некрофільською проекцією, і нехай кепкують з ідеалізму лицарів, що ішли до *fata morgana* визволення і галюциногену соборності. І нехай жалоба за полеглими виродилася у глум та скепсис над непогребеними і

погребеними, і нехай насміхаються, просторікуючи про вузьколобість і примітивізм військово-національного сектанства. Михайло Юркевич бачив опісля розгрому партизанських формувань лише добу національного рабства із перефарбованими і поплутаними кольорами.

Де честь і слава? Де панове-офіцери і золоте товариство, де? Михайлові очі горіли віднайденою хвилиною туги за аристократизмом ідеї.

У цьому блиску його зіниць було щось позалюдське і надривно-калічне.

48

Але ж ти завжди боявся себе, Микито! Боявся приступів вовчої туги. Ненависті до звичайного способу життя. Ти подумки обзивав міщанами пересічних людей (а ти хто, друже?). Ти зневажав їх за плиткі мрії, куці запити від життя, аякже, лише би війни не було. Вони не були здатні до пасіонарного пориву (а ти хіба здатен?), що допроваджує до безодні — без рятівної драбинки догори.

Що мучить, до прикладу, твого сусіда? Кожного вечора до міри п'яний, до міри вгодований, він навіть цією розміреністю легких алкогольних вливань викликав у тебе роздратування, змішане з огидою. Такі, як він, здатні лише засуджувати і розпинати, залишаючись чистенькими та невинними, до міри вгодованими і ніжними. Сусід навіть нездатен до безпам'ятства нажертися алкоголем. Нормальна дефекація, непогане сечовипускання, добрий апетит. Скажіть, а що ще треба людині? Вечором — обов'язкове ТВ, раз на тиждень перепихнутися з такою ж, як він, дружиною і...

І невідомо, чи хоч у глибоких снах приходить до нього туга за незреалізованістю, чи хоч щось на цьому світі здатне мордувати його, викинувши із безперервного трибу рослинного існування...

Тебе дратували вечірні сусідські пантофлі як глузлива пародія на сімейну стабільність. Ти ненавидів телевизор, цей тупувато-універсальний замітник емоцій. Напевне, ТВ придумав витончений психолог-приборкувач — і цим підступним винаходом викрав печалі і радощі проживання власного досвіду, випещеною рукою простягаючи легкодоступний замітник.

Потім з'явилися ще рафінованіші антропологи і антропоманти, людинолюби і людозвідники — і підсунули, маніпулюючи монументальним простором, сурогати, сурогати, сурогати... А лінива людина легко і добровільно стрибає у сильце замітника, не підозрюючи, що ця пастка здатна вщент вихолостити і стерилізувати її неповторність. Те, чим вона цікава іншим. Те, що є її дарунком від пана Господа.

Микита Крещук не завжди розумів, що із ним робиться. Адже ми є невігласами не лише стосовно життя і почуттів інших. Ми — яка пастка парадоксу! — часто не розуміємо навіть власного внутрішнього світу. Нам не вистачає сил і бажання навіть для себе, бо замітники зжирають і роботизують наш живий інтерес. Це робиться так машинально і вправно, що, не змигнеш оком, коли ти вже є додатком до машинерії, приставкою до техніки, яка, ошкірившись, вимагає чимраз відданіших ритуалів некролюбського поклоніння.

І змертвівши та змалівши побіля кишенькових ідолів, ми не маємо, мізкував

Микита, жодних інших спокус. Сильний не той, хто чистенький, бо не спокушений, а той, хто зумів вистояти перед хланню зваби.

Пірнути з головою у дикі розтлінні оргії, котрі пропонує зваба, забутися, не страждаючи, у вигаданому кимось високо-талановитим тілесному розбещенні. І пити, пити, пирскаючи слиною та захлинаючись від хіті і шалу, гедоністичні та сибаритські нектари, котрі підсуває цариця Зваба (із найстаршого чорнокрового родоводу).

І цариця Зваба прийшла до тебе у вигляді Христини.

49

Ти погано знаєш себе, *kratos* і *gloria*, ти — паскудниця і ганчірка, тебе мордує продовження зв'язку із цим — із яких тенет і пасток він зринув у твоїй долі? — психопатичним ексцентриком. Ох, *kratos* і *gloria*, псевдо*kratos* і псевдо*gloria*, тобі, напевно, відомо, що будь-які розумування і теоретичні абстракції, наші так звані милі погляди і випечені переконання моментально вивітрюються на любовній постелі, особливо, коли ми закохані чи, скажемо по-чиновницькому, психологічно залежні від партнера.

Сьогодні ти знову ішла до Віктора з почуттям провини і обридження, чекання і страху. Можна нанизати ще десяток визначень, але ці бліді відбитки емоцій будуть лише додатками справжності двох первісток-близнят-любові і ненависті.

Віктор, як завше, був не в душі. Бо навіть твої приходи стали для нього буденністю. Міг же біснуватий трагик Калігула виклично трахати сенаторських дружин чи віддавати накази про усічення голови нездарним, на його думку, поетам. І для Калігули такі речі ставали буденними. Він займався переступами від нудьги, шукаючи ліків у вилитій крові свіжих трупів, у кроволюбстві чи у збезчещенні шанованих мотрон і навіть мотроніїв.

А твій кімнатний калігула і твоя пародія на тирана має набагато вужче поле для садо-мазохістичних обсервацій, обмежене лише твоєю душею і тілом.

Отже, Віктор, як завжди, був не в душі. Бо він любив Владиславу, водночас ненавидячи за свої емоційні перевитрати. Це, бляха, несила вже витримувати! Я думаю про неї кожен день, всяку годину і постійну хвилину; я вже неспроможі носити такий тягар. Може, нехай зникне із мого життя, щоб я її більше не бачив; краще — рукоблуд, аніж такі тортури! Але тоді за мною прийде кат порожнинних днів, безглузких годин і антисенсових хвилин — і я не знатиму, що робити зі своїми руками, носом і печінкою.

Бо не про Владиславу ти думаєш, від колиски переможений переможцю. Бо твоє безвілля й апатія колись давали сигнали тривоги, але ти ігнорував ними, нарощуючи душевні метастази, наче діти — тіло снігової баби. Помилково гадати, що надмірний егоцентризм характерний лише для багатьох відомих чи видатних персон. Звичайна людина носить усередині не меншу критичну масу цього вибухонебезпечного матеріалу. Але ніхто не зважає на потворні надбудови пересічних.

Усі мають десь "зіркові" болячки безликих — цю страшну розплату за викривлене ставлення до світу. Бо егоцентризм здатен за короткий час (при умові надмірного незримого розростання) знищити і розтоптати, нещадно караючи людину за те, що

вона вступила двома руками і ногами у підступну саморукотворну пастку.

49 а

Віктор, як зазвичай, був не в дусі. Чого прийшла, тобто чому прийшла так пізно, скільки можна чекати — я ж хотіла передзвонити, що затримуюся, але ніхто не брав слухавку — ти навіть не знаєш, що мені позавчора відключили телефон за неоплату! а чому не знаєш, це ж не просто випадковість, розкручував себе переможець, наче стару криничну корбу, це за-ко-но-мір-ність! а чому? Тому, що ти байдужа до мене. Думаєш, я не відчуваю, що ти замислюєш планики і прожектики про спосіб чухнути звідси, розірвавши наш зв'язок? Ну і давай, дуй, усі тікайте від мене, наче від прокаженого! А я залишуся у цій пустелі, і...

Переможець зробив чи то ефектну, чи афектну паузу. Владислава відчула, що може зомліти. Краще би вона уже застала колись його заплутаним у петлі чи із порізаними венами, тоді пробувала би рятувати, якби не було пізно, віддала би усю свою кров до останньої граминки, не допускаючи інших донорів до... коханого, лише не це страхіття погроз і шантажу. Боже, у мене вже чи то зсохлися, чи то ожиріли нерви. Я не сприймаю і не слухаю його балаканину, але він швидше мене доведе до петлі чи самоотруєння, ніж зважиться сам. Щокою дівчини поповзло кілька сльозин-черепах.

Віктор несподівано пожвавився, адже сльози далекі від інстинкту, плач очищує від невибагливої хіті, а ридання додає людському кохання краплину величі. Він відчуває, що завдяки сльозам *kratos* і *gloria* тіло і член наповнюються неконтрольованим бажанням оволодіти тією, котра ридає, тут же, на підлозі. І чим гіркіше і важче вона плакатиме, тим приємніше буде брати її безпорадне обм'якле тіло. Але ж неправда! (хтиво розпалювався переможець) Хіба її сідниці зараз відчують горе, хіба тужать її лоно чи груди? Адже форми її тіла при плачі такі ж, наче вона заливчасто сміється чи потрапляє у секс-нірвану! Сльози і жаль не мають жодного стосунку до тілесних приваб, а роблять ситуацію витонченішою.

Ходи ближче, аж прохрипів захлинутий гоном переможець, я хочу тебе виїбати, щоб тебе не трахали інші! Страх і ще щось отруйно-бридке підкосило Владиславі ноги. Вона стала на коліна (на підлозі), не маючи сил підповзти до дивану. Віктор похапцем здирав із дівчини одяг, безладно розкидаючи кімнатою джинси і трусики, бюстгальтер і в'язаний светр. У переможця трусилися руки, він ледь не заплутався у власних штанах, його найкоштовніший чоловічий інструмент піднімався і падав, неначе перебирав на себе частину статевої гарячки господаря. Ставай раком, я сказав, руками опирайся об підлогу, твої руки нам зараз не приший кобилі хвіст. Лівим кутиком Вікторового рота потекла цівочка слини.

Слина як еліксир інстинкту. Слина — синдром виродження. Слина — це банальний продукт життя діяльності. Слина ніби сльоза? Слина — неначе сперма.

Дійство розпочалося. Він брав дівчину, наче збезумілий бугай, котрому вкололи сильного гормонального препарату короткотривалої дії. Але яка розкіш роздягненої фізіології, який кайф крутити руками і на фалосі це обм'якле, покірне і трохи налякане тіло як квінтесенцію жіночості без помад і парфумів! Ох, він розуміє султанських воїнів

Аллаха, котрі, спустошуючи переможені міста, ризикували життям задля тієї миті, коли було можна, отримавши дозвіл яничар-аги, впиватися винами і ставити навкарачки нажаханих (і від цього ще вродливіших) полонянок. Кров полонянок, злягання із полонянками, рабство і мазохізм полонянок...

Ці міркування проносяться у Вікторовому черепку за декілька секунд. Деякі з них він озвучує, мовляв, була би Владислава на місці середньовічної полонянки, яку виставляють на невільницькому ринку, але не до гарему падишаха або великого візира (чи дрібніших), а для простих синів півмісяця, то вона вмить би відчула, як трахають навкарачки чи ще як забagnetься жорстоким завойовникам, вона би тоді обпіялася від задоволення і страху, вона би...

І тут Віктор тоненько скавучить, неначе молодий бичок, виливаючи в дівчину і на дівчину свою білу вологу життя, котра у деяких сперматозоїдах, вочевидь, містить законсервовані Гени психопатичності. Тече дівочим тілом сперма і слина її переможця і повелителя. І залишається у Вікторовому кулаку жмут волосся — невже коханої, хіба і такою буває любов? — адже коли він відчуває викид білої вологи життя, то майже завжди впивається у розкішне дівоче волосся. І вириває його іноді жмутиками, але не для того, щоб носити на грудях медальйон із пасмом волосся найріднішої жінки, наче старомодні офіцери під час війни, а щоб вижбурнути ці безживні пасма-свідки у раковину унітазу.

І світяться, як два самотні вовкулаки, білки Вікторових очей. Навалюється втома, із якою непосильно боротися, і через кілька секунд переможець уже хропе на протертому кількадесятирічному тапчані.

Хіба такого кохання ти хотіла, антиkratos і зовсім не gloria? Ти йдеш у свій нехарапутний студентський гуртожиток, нічого не бачачи, доповзаєш до свого (але і ця річ не твоя, у цьому місті тобі не належить нічого, ти — вродлива парія) казенного дівочого ліжка. Ти не чуєш ні вересків щасливих відсутністю досвіду співжительок, ні п'яних хлопчачих голосів, ні підступного переходу довгого зимового вечора у задушливу, наче зашморг, ніч.

50

Ми любимо потішатися над чужими страхами і комплексами, ох, як ми це любимо! Навіть шляхетні (генетично, бо освіченість не надто змінює людину) пані та панове потаємно кохаються у копирсанні чужих промахів, інтимно радіють, спостерігаючи за чиймись помилками. І не перелічити впродовж історичного (істеричного?) шляху насильств і звірств, учинених людині людиною.

Э... .Бо у нас більша схильність до мізантропії, аніж до місіонерства. Бо ми — радше патріоти-череву-послушники, аніж герої. Маємо, ніде правди подіти, виразніший синдром вирощування і вирізання кроликів, аніж вирощування чину...

...А нашу бідну країну ми також більше любимо на відстані, адже так затишно випускати газети і співати народних пісень на віддалі кількох державних кордонів. Для нас миліша не музика етнічної єдності, а свист замашної нагайки...

.. .Ми є скаправілі і зледащілі, малоосвічені і нетямущі. Ми — заздрісні сальєристи і

ненатлі салоїди. Нас майже не змінила ані тенденційна пасіонарна література, ані надривний донкіхотський чин кількох десятків чи сотень...

.. Бо нам, напевне, треба тубільних резервацій і нац.-мазохістських перверсій. Бо ми кохаємося у некрофілії, некрології і некромантії. Ми оточили себе розмаїтими некролюбними культами, що тягнуть на ходулях нашу немічність і нікчемність. Культ мертвих заступив для нас персональні пасіонарні сонця живих...

О країно цвинтарів і надгробків, епітафій і надмогильних плит, території мартирологів і ритуалів, об'єкте мимовільної евтаназії і тотальної психodelіки! Батьківщино помираючих сіл і безнадійно закостенілих та безнадійно нещасливих районних центрів! Вітчизно для душевних калік і булімістів-зомбі, непретензійних пасічників і сталевонервових свинопасів! Коли ти зцілиш свої покалічені ангельські крила і перестанеш бути країною смерті?

51

— Привіт! Гадаю, ви вже пам'ятаєте мене (звідки, до речі, такий страх, що ви про мене забули, мої дорогі громовідводи чи посудини для монологу?), майже впевнений, що мене неможливо забути. Може, я травмую занадто чутливих, адже сітківка душі, як і сітківка ока, має індивідуальні особливості. Може, я —ха-ха-ха! — втратив душевний зір? Може, у мене немає душі — лише тіло? Що з ним, до речі, буде далі, адже мені поповз п'ятий десяток...

Знову бачив Марію, звісно, випадково. Кілька хвилин трималася (я повів її в кав'ярню, як не як, перша дружина, *revenir toujour a la premier amour*, ха-ха), а потім розплакалася у мене на плечі, наче ми вчора бачилися, просила повернутися. У випадку істерії (здається, жіноча істерія пов'язана із порушенням функцій матки, треба буде спитати при нагоді Ваську-гінеколога) цілувала мої руки, два рази — ліву, і аж чотири — праву. Люди почали звертати увагу. Припини цю комедію, кажу, бо зараз же встану і піду, а вона ще більше душиться слізьми. Але я винен — навіщо запропонував? Хотів по-європейськи, знаєте, розлучені мило бесіднують, не навантажуючи одне другого своїми проблемами, але нашої дрімучій жіночій слов'янщині до Європи, як від Харкова до Києва повзти по-пластунськи...

"Грузила" Віктором (мною аж пересмикнуло), хворий, мовляв, сів на психотропи, ти ж лікар, підкажи щось, порадь, допоможи, він — твій син, твоя рідна кров.

А як я можу допомогти? Адже психіатрія —найтемніша і найзагадковіша галузь медицини. Хлопці-психіатри самі чітко не знають, як лікувати пацієнтів, лише іноді потрапляючи пальцем у небо. Хлопці щиро кажуть при спільних пиятиках, типу, коли потрапив до нас і підсів на психотропи, вважай — гаплик, навіть мама не допоможе. Бо ті тропи більше руйнують, аніж лікують, розумієш ти це, Маріє, чи ні? Заборони йому їх вживати, тоді ще, можливо, появиться невеликий шанс на одужання. Інакше — гаплик і кришка!

Вона далі плаче, мовляв, він мене не слухає, навіть піднімав руку; а тебе ненавидить, ох, як він тебе ненавидить. Дякую, Маріє, за відвертість щодо свого виплодка, може, це мені покута за... Але припинімо цю бесіду, я поспішаю, колись

перетелефоную, заспокоїся, візьми себе в руки, ти ще молода і гарна (майже кожному жінку можна упіймати на гачок такого компліменту), все буде добре, давай, бажаю успіхів, бажаю успіхів!

Я не буду цим перейматися. Психотропи — це шлях у нікуди, заявляю офіційно як лікар. А як батько (куди ж подінешся від цього факту?) я сотворив йому одну голову, замінити її може хіба творець.

Отже, висновок. Зовсім про це не думати, не телефонувати до Марії, викинути з пам'яті моє невдале одруження, як апендикс, а при випадковій зустрічі вдавати, що я не впізнаю її.

Я готовий був ще дати Марії якісь гроші (звісно, у межах розумного і не частіше, ніж раз на рік), але вона, бачите, горда. Значить, будеш, красуне, зі своєю вошивою гордістю ритися на смітнику...

А яка стара стала, яка некрасива! Мені було соромно сидіти біля неї у кав'ярні. На щастя, не наткнувся ні на кого із знайомих, інакше би сказали, що я геть дискваліфікований.

Не відчуваю, Маріє, до тебе нічого, навіть огиди, окрім порожнечі. Good buy назавше. А про Віктора і говорити нема що. Хіба я винен, що у нього така слабка голова?

52

Боїшся молоді Христі, друже Микито? Невже насправді боїшся? ти ж начебто неслабкий? слабкий? неслабкий?

...Ось підходить до тебе, обволоклого марихуаною, демонічна жінка із короткою зачіскою.

Вона курить вишукану люльку.

Вона одягнена у розкішний чорний костюм, білу сорочку і краватку.

Вона красивіша від міфологізованої кінобізнесом цариці Клеопатри.

Вона роздягається.

Вона вже гола.

Вона лягає біля тебе і обнімає тебе.

Вона жбурляє свою перуку, і ти бачиш її голомозий череп навдивовижу правильної форми.

Паралізований страхом, ти не можеш взяти цю жінку.

Вона зневажливо регоче (ти не здатен поворухнутися).

Вона одягає спочатку перуку, потім костюм і краватку на голе тіло, викидаючи сорочку і нижню білизну у сміттевий кошик.

Вона виймає із оздобленої діамантами шкіряної сумочки ніж.

Вкотре розкурює люльку.

Вона із моторошним сміхом наближається до тебе.

Вона дивиться на твій дітородний орган, захищаючись відьмацьким реготом, і...

Не хвилюйся, друже. Ти прокидаєшся.

Микитою пересмикнуло. Що це може значити? Нічого! Він — не продукт

забобонного XIX століття. Нічні мізкові галюциногени є лише тисячною частинкою нашого розколотого на безліч рівновеликих правд "я", наших темних та хибних віддзеркалень і мікропотрясінь.

Може, у нього травматична реакція на кохання? Яка нісенітниця! Ми ж, здається, вступили у XXI сторіччя — і всі ілюзії та казочки залишилися за помежів'ям двох попередніх десятирок. Ні-ні, він не цинік-фройдист, бо не відкидає можливого зародження пристрасті, навіть найніжніших кайданів, але... Чому сьогодні крутиться у голові саме це, замацане і здискредитоване, слово? Він розуміє, що люди видумали кохання і те, що воно мало би означати для ошляхетнення неблаганного і жорстокого бенкету біології, котрий ще паралельно називають життям.

Кохання начебто надає якогось вищого сенсу статевому потягу, начебто вивищує людину над фауністикою. Але ж, заради справедливості, скільки ми знаємо — назвіть пропорції! — історій про кохання, а скільки — пов'язаних з інстинктом, корисливістю, страхом самотності, комплексами і всілякими іншими

зворушливими іменниками? Правильно, у кращому випадку 1:50, 1:100, 1:500.

Але ж... є той "1"! І багато людей, переповнених комплексами і синдромами, симптомами і споминами, потайки чекають на кохання, випещуючи свою найінтимнішу таємницю. Але вона ніколи не стає із ними другом, хіба зрідка зайде у гості. А ти ж навіть не чекав нічого, то звідки взятися у твоєму житті цьому химерному поняттю?

Багато хто може сказати: "Я тебе люблю", але ж це так само мало означає, як і наші коженденні розмови із колегами на роботі. Адже ми теж по-своєму до них небайдужі лише через те, що кожен день змушені їх бачити.

53

Якщо би Михайла Юркевича (він гордився однофамільством із філософом, хоча кордоцентричні праці того видавалися нудними і архаїчними) спитали всілякі дослідники генези і родоводів, звідки у нього, народженого в останній третині XX віку, такий синдром мислення (остання третина XIX віку) — партійна аскеза, садомазохізм боротьби, атентати і запалі революційні шоки — звідки таке часове випадання, така невідповідність нашій, малоідейній добі, він лише би розвів руками.

Адже був народженим у невеликому подільському містечку, де, наче легендарні трясовини тих країв, було таке ж засмоктувальницьке існування, майже за межею бідності 90% його повітових співвітчизників. Батьки ходили до роботи, а потім, майже водночас, її втратили, сестра — до школи, яка готувала ще неосвіченіших і загасліших, аніж до вступу за її профанічні стіни. І Михайло просто і банально (адже багато екзотичних станів і незвичайних переконань, ексцентричних нірван і екстравагантного безуму ґрунтуються на простих, надто зрозумілих, причинах) зненавидів свій райцентр. Зненавидів його безнадію і безвихідь. Тут тихо народжувалися і тихо росли, тихо закохувалися і розлюблювали, тихо терпіли і ненавиділи, тихо хворіли і помирали...

Це була справжня провінція — у географічному і всіляких інших сенсах. Зловісна і підступна, вона висмоктувала розум та ідеалізм.

Ненавість до провінції — це остання спроба самозахисту. Маразми столиць і

провінційні маразми-різної ієрархії. 1 всілякі кліше за провінційну сентиментальність, гостинність і добродушність — не вірте їм! — є переважно лише погано чи добре замаскованим комплексом географічної і культурної вторинності, духовного маргіналізму, елейно і по-купецькому хитро прихованої своєї правди, ми рязанські, знаємо, мовляв, усьому ціну, нам не треба сумніватися. Справжня провінційна людина (звісно, трапляються і винятки — і про них знаменитий вислів, що периферійність або централізм починаються від власного серця) — завжди обмежена і нецікава. Вона не прагне відкривати, її не мордує власна маргінальність, вона малим сита. Але це не самособоюнаповнювання мудреця чи схимника. Це — агресивна або іпохондрична твердолобість.

О, підступні і зловісні провінції-людожери, скільки ви з'їли талановитих, що не вміщалися у ваше сіре і страшне прокрустове ліжко?.. Скільки ви проковтнули, наче канібальське плем'я, надламаних вір і крихких надій? Соромтеся і посипайте голову попелом, провінції, від існування цього незримого мартирологу zdeгpaдoвaних талантів...

І Михайло Юркевич, зневаживши батьківськими засторогами і сусідськими напучуваннями, втік від свого кровожерливого рідного містечка, рідного циклопчиката інтимного нищителя надії.

54

"чи ладні ми звільнитися від впливу творчої

і руйнівної монархії статевого тягаря...

чи зуміємо ми повірити у свободу дії статевого закону,

який своїми вольнощами так мордує людину"

(Мішель Фуко)

— Боже мій! Я потрапила у кровожерливий колапс, із якого не бачу виходу. Чи могла я передбачити кілька місяців тому, що таке трапиться? Неначе якась темна деструктивна сила висмоктує волю і опір — і я стаю пластиліном, ні! — ганчір'ям. Я йду до нього на зустрічі, хоча не хочу цього. Люблячи, починаю ненавидіти Віктора. Ох, він мене любить, безперечно, але така "вірна" пристрасть є радше одержимістю, за допомогою якої він втікає від себе, бо йому ніде приткнутися власну душу, що блукає у космічному хаосі для неприкаяних. Це не любов, яка несе умиротворення, а темна пристрасть, що виїдає мене, роблячи неподібною до себе.

А наші любові є звірними зляганнями прихованих антагоністів, зв'язаних проклятим вузлом ненависної небайдужості. Я інколи помічаю в очах коханого (бр-бр!) таку безодню деструктивної розпуки, що волю осліпнути, ніж зазирати за цю жаску табуйовану маску. Ми не маємо про що говорити, окрім деталей техніки злягання; він швидко всього навчився, але не живий інтерес до мого тіла керує ним, а радше неусвідомлений некрофільський ритуал.

(Зрештою, будь-яка психічна деструкція лежить у площині танатичного). Боже мій, я чимось заслужила таке, інакше він ніколи не зринув би у моєму житті! Отже, моя душа є притягальною до таких перверсій і до таких екзото-патологічних вивертів наших

любощів?

Як і кожна людська душа, рівнополовинна і рівновміщувана до мотлоху і високості. Бо насправді немає у цьому прекрасному і сумному світі жодного рецепту, що може буквально зцілювати або нищити. Бо всі вкладають у ці прості і загадкові слова власне розуміння, підсвідомо поділяючись на групки і клани тих, хто подібно трактує ці поняття. І вживається на нашій добрій старій планеті хаща і каша взаємо-виключних символів і знаків, ідеологій і вірувань. І жодна людина, окрім шарлатанів, насправді не може дати відповідь на де? як? чому? коли?, будь ти хоч вашингтонським мільярдером чи алжирським жебраком.

Коли він бере мене, щипаючи або даючи ляпаса водномить із нашою коханиною як блювотиною (напевне, таким чином стимулюючи власну, не надто перфектну, потенцію сильними подразниками), то найстрашнішим є те, що ненавидячи і боячись його тоді, я починаю звикати (аякже, господар мого тіла, який може робити з ним усе, що заманеться), іноді думаючи, що колись я розірву цей ланцюг садомазо, цей ошийник, і покину Віктора, незважаючи на його суїцидний шантаж.

Але, можливо, тоді — і це моє найболісніше припущення, — коли зустріну чоловіка-незбоченця і любитиму його, може настати момент, коли мені буде нецікаво... спати зі своїм коханим (він буде дуже ніжним й уважним, безсумнівно, знатиме, бо все йому розповім, про пережите мною; а, можливо, не слід розповідати, бо навіть найшляхетніший і найзакоханіший чоловік підсвідомо не вибачить такої попередньої історії, вважаючи мене оскверненою).

Отже, мені стане нецікаво з ним спати, набридне його (слинява?) закохана ніжність, і я хотітиму, щоб він несподівано відважив мені замашного ляпаса, сказавши: швидше розсувай ноги, моя блядь, ти дуже повільна і не вгодила мені знову, — і дав ще одного ляпаса. І я, ненавидячи його за середньосади́стські виверти і розбещене насильство, буду, як сомнамбула, виконувати всі накази — і порину у кількахвилинне забуття суперовим оргазмом, котрий я можу мати лише тоді, коли зі мною поведуться брутально і напівжорстоко.

Я дуже цього боюся, бо те, що покину Віктора — самозрозуміло, навіть якщо він на правду накладе на себе руки! Бо тут уже виник самознищувальницький бартер — я або він; він або я. Тікати із цього садомазохістичного могильника заради життя, заради усмішки мого майбутнього коханого, якого так гостро передчуваю і якого любитиму до самозабуття. Тільки... знову ці страхи...щоб я не заразилася мазохізмом (збочення — це найліпші наркотики); бо моєму вимріяному коханому (він живе, він теж думає саме про мене, я знаю!) може бути бридкою і огидною розпластана на ліжку мазохістка із очима, повними рабської покорі і жаданням все витонченіших і вишуканіших знущань.

Але я витримаю все! Ставки надто великі — життя або смерть. Я вибреду із цього кровожерливого колапсу, хоча би заради того, що за вікнами — друга половина квітня...

якби не моя серйозна посада у серйозній фірмі, якби не ця робота, якій при потребі віддаю і дванадцять годин на добу, то відчував би себе приниженим і упослідженим. Я люблю читати зловісно-лукавого Достоевського, але тільки тоді, коли нерви запливають спокоєм. Душа не повинна постійно сльозоточити, бо тоді вона буде вкрай перевтомленою. Але душа не повинна безнастанно відпочивати, бо тоді вона перетвориться на засушену міні-мумію, хоч далі важитиме два грами. Яка диспропорція порівняно із тілесною вагою, загалом між тілесним і душевним, яка варварська диспропорція...

А коли відчував би себе приниженим і упослідженим, то було би не до гармонії. Адже ніщо нас так не псує, як злидні, ніщо нас так психічно не калічить, як нестатки. Бідність — не вада. Але бідність — ганьба для здорового і сильного!

Тобі не треба, Микито, великого багатства, бо тоді людина стає додатком до непотрібних для неї статків. Адже перетравлені делікатеси все одно спливають в унітаз, бенкети забуваються і стають одноманітно-подібними.

Мене влаштовує моя нова квартира, бо стару залишив Валентині. Мені не треба ні золотих пісуарів, ні срібних ложок, ні діамантових картинних рамок. Не треба навіть меблів із мореного дуба. У моїй ошатній двокімнатці практично і зручно. Маю рахунок у банку і невпевнену впевненість на завтра, бо навіть найбагатші люди, якщо вони трішки кебетливі, а переважно так є, невпевнені у завтрашньому дні у нашої злидарській країні, де важко почувати себе щасливим поміж приниженими і обездоленими.

Зумію також допомогти батькам, хоча вони ще і самі дадуть ради. Дисидентський вишкіл ненька і жіночий стоїцизм матері допомагають їм жити мирно і, мабуть, щасливо (Чомусь згадав, як бачив маленьким їхні любові. Як по-різному ми ставимося до одних і тих же подій у різні роки нашого життя...).

Христина притихла, лише вітається зі мною, можливо, чогось очікує. Не думаю, дівчино, що у нас буде любовна "історія". Мій неспокій після твого освідчення проминув, статеві питання вирішую із давніми бізнесовими соратниками, ніхто ні до кого не має претензій, а телячі пристрасті і шекспірівську любов залишимо для інших. Я не хочу користати із твого інтересу до мене, бо інакше почував би себе обмеженим самцем. Сподіваюся, у тебе вистачить розуму не домагатися мене вдруге (бо, як і більшість чоловіків, тупо і однозначно сприймаю жіночі освідчення). Також я не хочу вражати тебе відмовою, але, незважаючи на 23 і 35, 35 і 23, остаточно зрозумів, що ти мене не хвилюєш.

Я не люблю тебе, Христино, і ти повинна збагнути це на відстані. І як цивілізовані люди, ми будемо далі мирно співіснувати, а якщо станеш по-жіночому гидко мене домагатися, влаштовувати неадекватні сцени (ще невідомо, якими причинами викликаний твій спалах закоханості, але я тебе не люблю, не люблю, не люблю... принаймні, переконую себе у цьому), то буду змушений озвучити тобі свій стримано-потаємний внутрішній монолог.

Отже, в гори! Хоча би на кілька днів, подихати повітрям без технодомішків і

помилюватися варварсько-холодною вродою, яка остаточно витверезить мене від непотрібних емоційних наростів і зайвих африканських нашарувань чужої пристрасті, котра лише дратує, дратує, дратує, не викликаючи жодного розчулення.

В гори!

56

Михайло Юркевич був партійною особою. Але присутність поміж людьми із наших організацій не надто переймала його. Виконуючи різноманітні доручення більших і менших партайгеноссе, будучи дисциплінованим та відповідальним, Михайло все ж відчував глибоке внутрішнє розчарування. Партійна вузькість мислення, одноплщинність, поєднана із хвацькими компромісами, переплутаність дискурсів і симпатій, мовляв, у політиці немає постійних друзів, лише постійні інтереси, відштовхували його. Михайло прагнув ієрархічного світла і чіткості світогляду. За складом мислення він був ідейним.

Його дівчина намагалася бути такою ж, принаймні вдало підігрувала неодруженому патріоту, бо колись треба і заміж виходити. Михайло не вникав у відтінки жіночої психології. Його більше переймали, скажімо, приєднання європейського правочентризму і майже повна відсутність духовної націоаристократії.

Ох, як він тужив за витонченим і фанатичним патріотизмом, метафорикою меча і розкобзареним менталітетом, красою ідеологічних самострат та апологетикою національної кастовості!.. Деякий час Михайло навіть захопився монархічним маревом, але швидко розчарувався, зрозумівши, що Україна і монархія співставляються приблизно як сало і конфуціанство.

Але шукати партійної метафорики і партійної музики, партійної витонченості і партійного патриціату все одно, що шукати у темній кімнаті чорного кота, особливо якщо його там немає. Бо будь-якій партії непотрібна мрія. І будь-який лицарський міраж є для будь-якої партії баластом або безглуздом.

Михайло познайомився з Микитою на одній вечірці. Важко уявити більш строкатих людей і за походженням, і за переконаннями, і навіть за соціальним статусом.

Проте подібні до нас не завжди викликають симпатію. І хто може дорешти зрозуміти цю витончену гру психологічного парадоксу, ці алогізми інтересу або байдужості, ці найхимерніші нюанси, через які ми дружимо, толеруємо, симпатизуємо, загалом усю цю звихнуту психоделію наших стосунків?

Лише тінь деміургічної волі рухає нашими дружбами і анти-дружбами, лише вищий промисел розплутує і заплутує наші найбанальніші і найхимерніші історії ставлення людини до людини, тільки незрима маєстатична рука переставляє безвільними фігурками-людьми на монументальній шахівниці. Тінь деміурга і сяйво ієрархічності пронизує наш суєтний бедлам, не даючи йому остаточно скотитися у прірву ніщоти і велетенську западину неіснування.

Михайло дратував Микиту. Микита дратував Михайла. Крещук і Юркевич як антиподи. Михайло проти Микити. Микита — це антиМихайло. Коли вони зрідка спілкувалися, то гармонійна бесіда не могла тривати більше п'яти хвилин. Сварки не

влаштовували Микиту. Мовчання дратувало Михайла.

Витончена крещуківська іронія над фанатичними Михайловими "аристократами духу" і скутістю мислення. Запальні Михайлові нападки на "холодний космополітизм" і поклоніння абстракціям-філософемам Микити.

Загалом, Михайлові був більше потрібен глумливий крещуківський скепсис; дешевий театр надлюдини влаштовуєш, мовляв, звідки ця твоя мефістофелівська пиха і відстороненість? Микита лише сміявся, бо ніколи не трактував серйозно ані Юркевича, ані його місця у своєму житті. Їхні спорадичні стосунки було неможливо назвати дружбою, навіть приязню, швидше —прихованими інтересами антагоністів, де кожен щось черпав від іншого.

Бо у дружбі (чи любові) ніколи не існує рівності. Завжди хтось тисне на іншого, потрапляє у психологічну залежність, ненавидячи її. Дружба (чи любов) — штучки не для емоційно стурбованих, а для врівноважених. Бо перші здатні усе зіпсувати власними психопе-ревитратами.

Михайла завжди непокоїв ще один істотний нюанс. Крещук ніколи не шукав з ним зустрічей, не добивався розмов, ні про що не радився із нарваним "аристократом". Через те не було меж Михайловому здивуванню, коли Микита зателефонував, пропонуючи спільну поїздку в гори. Ігноруючи планами, Михайло відразу погодився.

57

Маріє, ти настільки перевтомлена, що не відчуваєш жодної радості? Але камінний спокій відреченої і байдужість (опісля некрозу любові і ненависті) тебе теж покинули. Залишився тільки страх через сина і страх за сина, а ще тягуче очікування неоправданого.

Напевне, коли людину покидає бажання жити, вона стає дальтоніком. І всі навколишні речі уподібнюються до каміння. Відтінки всіх кольорів стають кольором каменя. Речі як каміння, люди як камені, будинки наче брили. Безнадія не має кольору, у законсервованого смутку відсутній смак, затверділа жалоба не містить запаху. І, неначе дія родового прокляття із фараонських гробниць, на людину каменем звалюються нові біди.

З Віктором ти майже не розмовляєш, бо твоя довголітня материнська офіра волає об сатисфакцію. У мозку шкрябається лише припадок мужефобії, бо два представники цього класу знівечили твою долю. Спершу — твій лікар (іноді ти думаєш, що ще здатна до почуттів, бо, якби могла, то...)

...Ось він прокидається із ранковою ерекцією двадцятилітнього бичка; такий лискучий, огорнутий

пурпуром здорової фізіології розбещеного самця. Встає. Ліниво плентається до ванної, чухаючи себе поза лівим вухом, цей дрібнокаліберний гедоніст і еротоман-сибарит.

Нічого не підозрюєш, бугаю, не знаєш, що у ванній на тебе очікує Марія — ха-ха-ха! — із каменярським молотом для твого ніжного тім'ячка, Марія із ампулою смертельної отрути, яку вжене у твоє ялове розслаблене серце.

Він заходить. Крик спершу тонесенький, потім гучніший. Широка доріжка його крові, що розповзається коридором, кімнатами, містом, стаючи рікою чи морем.

Але ти, Маріє, вже не бачиш цього. Бо лежиш у тій страхітливій ванні із виряченими очима, адже молот купила для нього, ампулу ж заздалегідь приберегла собі...

Потім — твій син Вітько (небо може впасти на землю, потрясаючи довкілля апокаліптичним гуркотом), якого ти так любила.

...Він знову замахується, щоби вдарити тебе кулаком. В обличчя. І це ритуальне матеректорство, цей божевільний кулачисько (падаєш навznak) донищує тебе дорешти.

Ти знову готуєш дві смертоносні ампули. Спокійно підходиш до Віктора-матеревбивці. Але не встромити ампулу у тіло, яке виносила і випестувала. І ти заганяєш крихітний металічний шматок точнісінько у власне серце...

Ти вже майже не думаєш про колишнього чоловіка. Не думаєш і про Віктора. Лише інстинкт матері змушує прати і варити йому. Зате — так безжально і гостро — відчуваєш, як росте і міцніє на твоїх грудях стороннє утворення, якась метастаза.

Ти не знаєш, що таке канцерофобія і канцерореальність. У тебе уже немає жодних страхів. Ти не звертаєшся до лікарів, допоки приступи болю не стають нестерпними.

Підчас вимушеного візиту з'ясовується, що у тебе злоякісна пухлина молочної залози. Ти не розповідаєш про цей діагноз нікому.

Не має значення. Однаково. Байдуже.

58

Як завжди, Микита у горах відкривав себе знову. Він був тут із невеличким товариством знайомих: Михайлом та його дівчиною. Михайлові вкотре хотілося романтизувати і демонізувати, на цей раз, козаччину:

Як завжди, Микита у горах відкривав себе знову. Він був тут із невеличким товариством знайомих: Михайлом та його дівчиною. Михайлові вкотре хотілося романтизувати і демонізувати, на цей раз, козаччину:

— Уявляєш, Микито, це військо? Цих кремезних, цих здорованів із кульчиками у вухах і диспропорційними оселедцями на голомозому черепі? Вони наводили жах на воріженьків навіть власною зовнішністю!

Як, питаєш, вони вирішували статеве питання? Принаймні послугами повій не користувалися і не практикували гомосекс. У них, голубчику, щобиш знав, дух переважав над плоттю. Це були військові схимники та патріоти-аскети.

І я уявляю новітню — справжню, а не опереткову — козаччину. Плече до плеча, закрите військове товариство, різкий запах чоловічого поту, начищені до блиску чоботи, удар якими пробиває грудну клітку ворога, зродились ми великої години, Шевченко і Богородиця.

Не збірка поезій у наплечнику чи пасмо волосся коханої у нагрудному медальйоні, а чин і честь! Не сльози над листом до рідних чи пацифістські витребеньки, а прохолодна містика ідеї. Не рільництво і гречкосійщина, не пасічникування і спущені вуса під солом'яним капелюхом, лише автоматна пісня, мілітарна блакить і майбутнє

велике князівство. Не плач над воріженьками і страх кровопролиття, а лірика жаху і музика заліза.

Микита внутрішньо реготав ("Ні, це навіть прикольно. Михайло — непоганий хлопець, але до третьої чарки. А далі — мілітарні візії та патріотична софістика, що незрідка закінчується, м'яко кажучи, ступенем середнього сп'яніння. Але все це не те... Що я роблю біля цього Гротескного патріота після третьої чарки? Що ж, нехай уже тягне людину до сублімації, слід бути толерантним до ближніх, особливо в горах... Завтра його патос відчутно знидіє. Горілка поки що є вагомим

стимулятором патріотизму. Напевне, через те у цій країні вона така дешева. Бо менгеле вирішив таким чином збільшити кількість нац. патріотизму на душу населення").

Був уже вечір. Вони зупинилися на короткий нічний перепочинок у старого знайомого гуцула. Дівчина мовчала, звикнувши до Михайлович ескапад *a la militari*. Зрештою, проартикульований срібним "мягковим" і добряче звеселілий Мишко відокремився із бойовою подругою в іншій кімнаті (вочевидь, складати плани відродження козаччини).

Глумлива Микитина веселість танула, як мед у роті активного медолюба. Гори і ваблять, і відлякують. Горам не збрешеш, навіть коли нерегулярно (чи регулярно) брешеш собі.

Якась пелена відчуження, такого холодного і недоброго, огортає тебе, Микито, з кожним роком і місяцем все надійніше і цупкіше. Ти злякався ("неправда! я ж не люблю її— і баста") дівочих почуттів і чкурнув до гір. Ти займаєшся тілобудуванням, щоби втекти від себе ("ахінея! тілобудування наближає до себе!"). Ти читаєш філософів і псевдодеміургів, щоб, неначе Михайло алкоголем, приглушити власну інтелектуальну розгубленість і підсвідомий страх ("фігня! Філософія додає, а не краде, бо філософи — не кишенькові злодії"). Ти не маєш друзів, бо у гонитві за культивуванням надлюдини утратив здатність любити тепло і просто ("дурниці! всілякі підліткові прив'язаності лише обтяжують"). Ти насміхаєшся над Михайловими напівп'яними фантазіями, але що ти можеш протиставити йому, яку ідеологему? ("маразми! Не треба шукати в темній кімнаті чорного кота, особливо, якщо він там відсутній. Всі ідеології здевальвовані, окрім ідеології особистої порядності і пошуку особистої віри!").

Тебе не надто тішать навіть ці гори, такі амбівалентні і контрверсійні для тебе, а вони є одним із ликів справжності ("нісенітниця! Якщо би гори мене не тішили, то не їздив би до них на поклоніння, як у Мекку мусульмани чи християни до Лаври! А кожну справжність слід провокувати заради неї ж самої, щоб не обростала догматичним жирком"). Софістика, Микито! Рефлексивно-інтелігентська софістика із підозрілим запахом. Бо справжнє не потребує ані провокацій, ні випробувань, ні сумнівних хулігансько-інтелектуальних танців довкола своєї сутності. Справжність є фетишем, абсолютом, що світить нам відлисками недосяжних пожеж ("до дупи! а це хіба не софістика? Кожна справжність повинна ростиюся людиною як дерево, яке слід чистити від хворих гілляк. А я є садівником власних справжностей!")

Брешеш, Микито, усвідомлено або неусвідомлено. Ти недостатньо пристрасний і занадто саркастичний, а будь-який нігілізм є гидотним ("знову не те! це твоє сприйняття шепче, що я брешу. Кожен із нас по-різному сприймає світ. А ти лише звинувачуєш, бо не позбувся тоталітарних метастаз. Зрештою, якщо вважаєш мене нігілістом, то нам немає сенсу далі продовжувати цю безплідну балаканину").

Блідий і перевтомлений Микита нарешті задрімав. У шибку гуцульської хати хвилю зазирнув серцеїд-місяць, комусь пустотливо підморгуючи і освічуючи все довкілля холодом позалюдської справжності.

59

На Михайла Юркевича гори справляли враження недоступної і законсервованої твердині. Цим диким виростам на гладенькій земній поверхні не страшний жоден зайда. Вони перемелять його кишенькову ідеологію, бо просмоктані харизмою цього етносу, підказувала ліва півкуля головного мозку. Але права половина вмістища розуму нашіптувала протилежне.

Не демонізуй гори, чоловіче; викурити звідси гуцулів (яких так і хочеться назвати якимось окремим народом, принаймні партикулярними українцями) дуже легко — великі переселення, основи санації і т.д. Що змінило тут колишнє опришківське буйство, цей можливий прообраз нинішнього рекету? Адже більшість опришків були в душі анархістами, рабами, розбійниками — ким завгодно, лише не державниками. Навіть вояки УПА, ці лицарі-камікадзе, одержимі смертю і паралізовані ідеєю, не змогли стримати облогу репресивної машини, котра несла на своїх кривавих знаменах комуну для убієнних і напівживих. А хіба пізніше тут не було (бо гуцул прекрасно піддається мімікрії) огрому перешиванців і відступників? І мовчали гори, можливо, заплакані від ганьби, а, можливо, байдужі до всіх локальних і планетарних метаморфоз, до всього, окрім власної холодної парубочої вроди.

А основна маса місцевого населення дудлила самогон і співала на весіллях і, кажуть, навіть на похоронах, сороміцьких коломийок. І стелилася гуцульська дівка під кривняка і чужинця, і лунали горами заласні стогони, що то було за сніданьні, ті було що їсти, віліз гуцул на гуцулку та й ни хочи злізти, і котилися лісами, де водяться ведмеді, відлиски диких весняних оргій, і шукали забуття покручені та заневолені душі.

І давав неясний промінчик надії великий інстинкт розмноження: можливо, у пропорції 10000:1, 20000:1 чи навіть 50000:1 появиться колись на гуцульський світ новий герой, що затьмарить контroversійну славу довбушат і розпалить тут нову, ще незнану донині, ватру. І полюблять його і зле-, і благозачаті, і...

Гори спокійно зирили на зануреного у суперечливі думки Михайла. Здавалося, що вони тихенько і лиховісно регочуть.

60

Лежить розпростерте, просякнуте анестезією, велетенське тіло. Матері? Мачухи? Неродиці?

Його б'ть стусанами. Йому підвивають фальшиві і щирі фіміями. Його люблять і ненавидять. Зневажають і сподіваються. Патріотствують.

Від нього тікають за тридев'ять земель, але містичне тіло переслідує блукальців, не потрібних ні вдома, ні на еміграції. Знаходяться і такі, що вдало відщеплюються від пуповини циклопічного тіла. Інші повертаються до його наркотичних обіймів, зачаровані фантомом motherland-y.

Цим гігантським тілом вкотре пробігає пропасниця. Воно хворе і зачакловане лінню та байдужістю власних дітей. І ці діти (їх кількадесят мільйонів) завжди живуть в очікуванні як матеревбивства, так і материнського воскресіння.

Вони готові. Навіть до чийогось глумління над покірною і рабською монументальною плоттю. Для декого з них день матерестрати стане днем їхньої смерті. Для декого — днем дикого недоброго торжества. Для більшості — звичайним і буденним. Більшість не помітить (чи не зрозуміє, чи спідлоба зиркатиме зомбічними зіницями) наруги над велетенським тілом, розтріснутим на схід і захід. Це у якихось комахоподібних відновлюється до попереднього стану кожна відірвана частина плоті.

Але це тіло — не комашине. І марно сподіватися на реґенеретивні фокуси. Ти вже хочеш відійти на вічний відпочинок, титанічне плоте із кількадесятимільйонних доль і надій? Чи ще знайдеш усередині власної самовідтворювальної сутності сили для братання зі своїми європейськими родичами?

Мовчить страхітливо-прекрасне тіло. І тільки шугає на його просторах, змагаючись на життя та смерть, чорний і білий вітер.

61 ?Не вір, не бійся, не проси? ?Вір, бійся, проси? Уже три тижні Владислава не зустрічалася з Віктором, дорогою дорогою оминаючи район його місце-існування. Коли вахтерка із гуртожитської прохідної посилала певного заспаного студіозі першого скликання (себто курсу); там, мовляв, телефонує вам якийсь чоловік, так настирно, уже четвертий раз, то дівчина незмінно повідомляла, що її немає.

...Пропала. Вознеслася вітром. Стала попелом або мрією. Пролітає над містом як фея-охоронниця дітей від недоброго ока. Реінкарнована в абхазьку бабусю-довгожительку. Вибухнула провісною східною пожежею. Брала участь у погребному жертвопринесенні як одна із рабинь спочилого деспотичного князя. Зробилася зачарованою зміючкою-Оленкою, а можливо, Івасиком-Телесиком. Пішла за тридев'ять земель, шукаючи ключа від дванадцятої кімнати. Скинувши шкіру старого досвіду, відродилася...

Але одержимі можуть поглядом переплавлювати залізо, вкоськувати скаженого слона чи мати здатність до левітації, пролітаючи над землею, як обважнілий беркут. Гордіїв вузол, пов'язаний із Владиславиним зникненням, Віктор розрубав просто:

— Що трапилося (далі — багатоповерхова мисленнєва лайка), ні фіга не розумію? Куди вона поділася, як, зрештою, сміє не приходити! Я... я згнуою її! Спочатку — привселюдно і для профілактики дам кілька разів по зубам, а потім залигаю нашійником і насильно приведу додому. А там так відтрахаю, що вона не зможе підвестися із постелі...

Віктор подався до університету. Дорогою деспотичні інстинкти поволі змінювалися страхом:

— Якщо я її вдарю, можуть забрати до психушки, а там вколять галоперидол чи насильно нагодують лепонексом — і не випустять звідти уже ніколи. Лепонекс і галоперидол, ременями до ліжка, грати на вікнах і триразова миска баланди...

61a

Коли Владислава на міжлекційній перерві вийшла до коридору і побачила Віктора, то...

...Зараз він згвалтує мене на цьому паркеті або затягне до комп'ютерного класу. Він буде мене гвалтувати і бити. Страх відбере мою мову, і ніхто не бачитиме його скотовподібнення. Потім, знесилівши, він задушить мене або затягне у темний підвал-лабораторію. Там (а поруч — тінь голомозого садиста-хіміка менгеле) він колотиме мені заборонені препарати. Він здригатиметься від кількаразових оргазмів, неначе епілептик (ще античним медиком було підмічено, що статевий акт нагадує симптоматику падучої). А потім залишить у тій лабораторії, напустить туди голодних щурів, вимкне світло і зачинить мене на три товстелезні колодки...

— Чому не приходиш, що трапилося (його бліде антидонорівське обличчя); — вибач, вибач, я обов'язково прийду днями, — лепетала Владислава, біла від переляку,

— зараз мушу бігти на пару;

— я з тобою, бляха-муха, — нетямився Віктор, — боти знову втечеш;

— ні! ні! обіцяю, що прийду;

— дивися мені, бо якщо не прийдеш...

Віктор розвернувся і поплівся до виходу. Kratos і gloria стояла, як наркотизована.

62

Після гір Микита почувався вимордуваним. Але... треба мати цвяхи замість нервів! Міцна людина не копається у лайні саморефлексій. У нашій країні виживе, а не проіснує, лише сильний, бо ще мало банально жувати за скільки-то років стільки-то тонн хліба і м'яса. Сильний не клястиметься, як він любить, як тяжко він страждає над вівтарем власної сльози. Сила (хоча мудрий ніколи не уявлятиме себе моральним сильвестром сталлоне) — у стоїцизмі, у жорсткому і колючому — навіть із цвяхами замість нервових закінчень — діяльному терпінні.

І ми, справжні стоїки і прагматичні громадяни, що знають, звідки береться долар, а не безсила патріотична сльоза, перетворимо нашу занапащену і занечищену країну на один із розкішних європейських садів. Лише подалі від цупких обіймів балалайочників та імперського ведмеда, що ось-ось зірветься із ланцюга, від усіляких хитрувато-ексцентричних картопляних "бацьків", а також президентів-комунарів у країні виноградників, де селяни продають власну нирку чи легеню заради виіснування; від примітивних азійських деспотій, баша-джан, де на кожному кроці і в повен ріст, розумієш, портрети правителів.

Геть! Викреслити і забути! Всі слов'янські альянси повинні орієнтуватися лише на оксидентальний світ! "Космополітизм, плазування перед Заходом!" — заверещать свої малоосвічені хуторяни, ґрунтівці і прапраукраїнці, котрі вважають, що нашим був і Христос, і взагалі, наша мова — найдревніша. Яка поверхова сублімативна істерія, який

синдром маргінала...

Микита позіхнув. Як набридли йому ці водевільно-фарсові терези для патріотизму. Як довести, що ці опереткові ваги є прерогативою туберкульозних держав? Він відчуває внутрішнє право на жорсткість, адже за ним древній рід і батькові тюремні страждання за нашу і вашу свободу. Його не вчитимуть розуму лакеї у фраках, кар'єристи у лівреях, урядові куховарки і недорікуваті патріоти, що незугарні вдарити палець об палець.

Любов і праця, гроші і філософія, спорт і стоїцизм — не хочу перелічувати, декларувати, скочуватися до ненависної патетики. І я — рабоненависник і свободолоб — упевнений у власному виборі.

62a

Я, Микита Крещук, нарешті почуваюся паном, а не рабом власного тіла. Нехай це мій ілюзіон Коперфільда, адже достатньо паралічу діяльності однієї хромосоми, навіть у найпривабливішому людському агрегаті, і той одразу розладнується. Але навіть ця короткочасна тілесна сила і свобода робить мене щасливим. Дух умиротворений і схильний до гармонійних медитацій, вільний від мурашиних пристрастей, огиди так званих "падінь" і огиди так званих "злетів", котрі варті купи лайна без оркестру тренованих м'язів. Я на шляху до благодатного компромісу краси і сили, котрого завжди прагнув. М'язевий корсет тепер готовий до сприйняття філософських осянь, бо він надійно захищає мій мозок від безплідного нігілістичного вірусу. Сподіваюся, що буду спроможним осмислити хоча би частину філософських сумнівів людства, починаючи від сублімативних істерій Шопенгавера і метафоричних ескапад ніцшеанського безсилля сили і закінчуючи найсучаснішими прохолодно-трагічними богошуканнями, адже філософія завжди зводиться до любові та ненависті. І дещо наївні ексцентричності порубіжжя XIX і XX віків небагато відрізняються від найблискупішого мейнстріму філософських орлів і тхорів сьогодення.

Атлетизм і філософія, спартанська досконалість тіла і стоїчні медитації — ось, Микито, твій найпривабливіший ідеал-міраж.

63

Ми відучилися співчувати, знаходити теплі і щирі слова собі подібним. А скільки людей, закутаних у фальшиву броню відчуження, потребують цих звичайних (які так легко нам вимовити) слів, підбадьорливого відкритого погляду (дуже просто це зробити), некорисливого рукостискання (що може бути банальнішого?).

Проте не можемо. Не хочемо. Не вміємо.

І далі оточуємо себе, наче магічними колами, ганчір'ям самотності, макулатурою гордині, збоченством руки, невдатної до людяного потиску. І росте стіна відчуження, виникають острови мізантропії (у кожної країни десятки (сотні?) тисяч цих похмурих свідків перерваного зв'язку зі світом) і ріки ненависті. Все вагітніше нелюбов'ю, видумуються сотні мертвонароджених теорій, постійно відкриваються велосипеди.

І всі це знають. Бачать. Розуміють.

Проте не збуваються віщування апокаліптичних пророків чи апологетів армагедонщини. Хтось утримує цю землю біля її вісі, якийсь антей-невидимка не

допускає до страшного хаосу і монументального жертвопринесення.

І ніхто не бачить цих незримих опікунських крил і не зауважує маленьких легіонерів Господа. І ніколи нам вглядатися у невидимі херувимські лінії. Цей слід, який постійно щезає, цей шурхіт, який неможливо почути смертному.

Бо це слід покровительської ступні Богородиці. Бо це шурхіт небесного плаща Пантократора.

64

Вся нещасна країна оповита недільними літургіями. Здіймаються до Господа наші грішні руки і — нехай на мить — наші зневірені і боязкі серця освячуються аурою великих недільних молебнів.

Благовісна тиша і біблійний перепочинок зависає над нещасливою країною. Бо нині вона — не країна похмільного понеділка, бізнесового вівторка, політичної середи, сексуального четверга, зрадливої п'ятниці чи міщанської суботи. Наша недільна країна, окрита літургійним ладаном, сьогодні отримує можливість регенерації, даровану великим серцепровідцем і серцезнавцем.

Так відростають крила у поранених янголів. Так підводиться із згорьованого ліжка зцілений паралітик, так оживає опісля чаклунської ночі народ зустрічати благопровісницьку зірку.

Недільна надія заходить до кожної хати, торкаючись опікунським омофором запаленого чола пихатих і біснுவатих, страждених і задоволених, всіх божих дітей однієї нещасної країни і всього строкатого християнського світу. Спалахують новим огнем мироточиві мощі, змивають переступи кровоточиві ікони, світяться прощенням церковні плащаниці.

О недільні зорі добровіщення, недільна літургійна очисна радість, хрестильні церковні купелі, освячені недільним воскресінням! Молимося до вас. Сподіваємося на вас. Віримо вам.

65

Після відвідин гір Михайло Юркевич був розчарований і Микитою, і його розмовами, і його літепністю. Він, бачите, уявляв, що це стихійний стоїк-філософ, котрий несе на плечах карму сумнівів, але на дні душі переконаний у правді рідної крові. Але — яка витончена ілюзія! — коли ближче спілкуєшся з ним і бачиш ці сіро-скептичні очі, які насміхаються із твоїх найінтимніших мислей і які (найважливіше!) звільнені від будь-якого натяку на україноцентричний серпанок, нехай суперечливий і мінливий, то починаєш доходити тямки, що перед тобою не товариш, не одностудець, а (якщо не ворог) чужа українству людина, а значить і тобі, наївняче Михайле.

Бо скільки зараз розплодилося цих фуршетних молодих бізнесівців із короткими бакенбардами, цих самовпевнених леді, що трохи володіють англійською, цих духовних гермафродитів із стандартними, як офісні меблі, обличчями, цих еврошлунків і еврозбоченців. Вони байдужі до будь-яких наших проблем, а наші біди цікавлять їх приблизно так, як вас у цю хвилину історія живопису Коста-Ріки. Наче не українська земля їх народила, цей амбівалентний містичний магніт, який виявляється зовсім не

містичним, адже зачаровує власною роздвоєною вродою далеко не всіх дітей.

А може (нехай це буде святокрадством!), Микита ліпше від мене розуміє, відкинувши архаїчну романтику про священні місця і чари вітчизни, що це лише обважніла і невдатна до творення ялова територія? Скажи мені (очі Михайла блищали як намаріхуанені), український боже предків і деміурже прадідівської крові, це територія чи сакрал?

Мовчиш, німотне божество, рунвірівський ідоле? Мовчать дохристиянські капища і потворні дерев'яні божки, мовчать стародавні скіфські степи і Дніпрові води, котрі поглинули язичницькі фетиші...

Ні! Ні! Ні! (істеричне сяєво Михайлових очей, перейшовши межу невротичної краси, ставало бридким). Я не вірю Микиті. Нехай простує шляхом, сповненим ганебного індивідуалізму, котрий веде в нікуди і нізвідки. А я шукатиму, навіть відречений і покинутий всіма, не яфетичних зір на українському хуторі, не шароварницької філософії раба, не просвітянської дидактичної тоги. Я буду довічно йти за рідною манливою зіркою, такою холодною і високою. Нехай навіть мені суджено стати попелом від її смертоносного (для рабів!) світла. Карфаген новітнього малоросійства повинен бути зруйнованим!

66

Йти чи не йти? Бути чи не бути? Померти чи жити?

З однієї сторони — йти, не бути, померти, а з іншої — не йти, бути, жити. Я вже навіть не ненавиджу його, не відчуваю обридження, тільки жах.

...Вночі з-під мармурових плит вилазять привиди. Вони займаються некрофілією і порфіризмом. Ці збоченці-женоненависники затягують на цвинтар одиноких жінок, проводячи потім з ними канібальсько-сексуальні ритуали. Вдень привиди зникають, лише неосвячена хрестом ніч — пора переступів і крику — кличе цих інкубів і сукубів, окроплюючи їх чорною водою, до розбійницьких танців на кістках покійників. Свят, свят, свят—серед них я впізнаю Віктора...

Ні! Ні! Ні! Не йти, бути, жити! Я не боюся його, викличу міліцію, винайму... нікого я не винайму, але на його поріг вже не ступлю ніколи.

Треба десь підробляти (Віктор, до речі, кілька разів забирав мої останні кишенькові гроші). Вчора випадково потрапила на презентацію однієї крутої фірми, а потім підходила до їхнього представника, питаючи про можливість працевлаштування. Червоніла, була такою нервовою і переляканою (що він зробив зі мною за такий короткий час? Якись деформації характеру...зсуви свідомості). І — диво! Цей пещений і доволі красивий чоловік середніх років не відмахнувся від мене, наче від пораненої мухи. Назвавшись Микитою, він простягнув мені поміщицьким жестом візитівку; зателефонуйте, мовляв, через кілька днів, не обіцяю золотих гір, але, можливо, щось зможу для вас зробити.

А зараз іду, востаннє телефонуючи до Віктора. Коротко все розтлумачу (хоча кому? кому?) і покладу слухавку.

Вкладаючи картку у телефонний апарат, дівчина відчула реактивний підйом

температури. 38°C? 39°C? 40°C? Тіло некеровано дрижало. Або зараз, або ніколи!

У слухавці почулося погрозливе шипіння переможця, що вона, мовляв, про себе науявляла, він їй покаже ("що покажеш, слинявцю?"), нехай бере таксі і їде негайно; правда, мати трошки хвора, але це не має значення, він замахався чекати, він...

Що це? Температура поволі спадає. Звідкись береться крижаний спокій, який підказує, як відповідати. Віктор не слухає, кричить і перебиває. Kratos i gloria (вона змиває із себе, як сажу, цю придуману ним знущальницьку кличку, забуваючи назавжди) уявляє цю слину суб'єкта по той бік слухавки. Ця слина, що порскає на чверть кімнати, це переплутане волосся і блискучі очі. Це клубкувате волосся приблизного кольору щось погрожує, ці транквілізаторні очі чимось лякають, ця психопатична слина до чогось знову її зобов'язує.

Але Владислава вже не слухає. Вона здійснила вчинок і (чомуś) дуже обережно і надміру акуратно поклала слухавку на апарат.

Над містом лютував шалений вітер, сварячись із перехожими способом шарпанини їхнього одягу ("вітер як віктор" — знову наповзала невротична пастка). Вітер збивав із ніг та рук, виконуючи розладнану ораторію помсти. Але дівчина дійшла до свого гуртожитського помешкання, залишаючи чорного принца за дверима дев'ятиповерхівки.

67

— Привіт, мої любі! Ви вже хочете знати, як просуваються мої справочки? Ви вже звикли до мене, можна сказати, зріднилися, і багато пробачаєте, мовляв, що із нього візьмеш? В житті завжди найважливіше відвоювати власну нішу, а далі, як казав дядько Ціцерон, *consuetudo est altera natura*.

Пам'ятаєте ту дівчину, до матері якої я колись заглядав? Ту, дев'ятнадцятилітню, із багатообіцяючим блиском очей? Я ще сумував, що хтось молодший підніматиме її спідницю, вивчаючи красу камасутри. Ні, ви зараз впадете — тим "молодшим" виявився я. Але все за порядком, я чесний перед вами, наче невинне дитятко; зрештою, всі ми божі діти.

Одного разу ті блискучі очі подзвонили мені на роботу, мовляв, іноді зранку ніби якась пелена застилає зір; ми розвіємо вам ту пелену, Людочко, приходьте. Звісно, скарги носили швидше невротичний характер (чому три чверті молодих набувають латентних неврозів? за часів моєї юності мої ровесники навіть не чули про всілякі фобії чи депресії), нічого серйозного. Але, панове, яка потрясна story ніби love чекала мене із нею!

Навіть не можу сказати, що прикладав для цього особливих зусиль. Все йшло, як ніж у масло. Я запросив Люду на свою "партійну" квартиру; вона виявилася, звісно, нецнотливою, хоча була ще трохи недосвіченою і закомплексованою. Жартувала, що я є їхнім сімейним сексопатологом-практиком, можливо, вона колись приведе мені свою дочку для сексуальної ініціації; будете, мовляв, виконувати, якщо зможете, звичайно, функцію жерця-дефлоратора, як у деяких малорозвинених племенах.

Ми ходили на цю квартиру майже кожен день. Частіше туди з'являлися після обіду

(вона студентка), я вже чекав. Матері, коню зрозуміло, вона не признавалася, бо стара мегера могла би влаштувати грандіозний шкандаль.

Я вчив Люду буквально всіх тонкощів сексу і, здається, це була моя найсолодша вчительська роль. Вона вперше спізнала зі мною оргазм, іноді не пускала з квартири до ночі. Я навіть деколи мусив — уявляєте? — тихцем вживати стимулюючі препарати, адже завжди повинен бути перфектним, чи не так?

Вона почала експериментувати: візьми мене так, онтак, перетак; тепер — інша поза, а цієї я терпіти не можу, бо коли жінка стоїть навкарачки, у цьому є щось принизливе. Вона — уявляєте? — почала командувати мною, навряд чи почувавши щось більше, ніж швидкоплинну вдячність до наставника. Ми постійно користувалися презервативами — це був її пунктик. І хоча ті гуми знижують тактильні відчуття, але чого не зробиш заради вдвічі молодшої красуні?

Я почав відчувати (правильно ви здогадуєтесь) туманну подобизну залежності, дарував їй цукерки і квіти, якимось подумавши, що чи не вперше у житті регулярно дарую комусь квіти.

Одного разу вона була роздратована якимись проблемами у вузі і сказала, що їй, мовляв, набридла ця моя педантична одноманітність у подарунках, краще я би подарував їй — уявляєте? — швейцарську віллу. Пізніше я зрозумів, що таким чином вона провокувала розрив після наших шалених піврічних любовщів; мавр зробив свою справу і може забиратися...

Кілька разів не приходила, хоча ми і домовлялися, пізніше не пояснюючи причин. Врешті сказала, що має хлопця — і це, типу, наше останнє побачення: вибачай, мовляв (вона два місяці не могла сказати мені "ти"), я тобі по-своєму вдячна, па-па. Розвернулася і виклично пішла (яка жорстока тепер молодь!), підкреслено вибиваючи такий сумний для мене такт фіаско своїми модними закаблуками.

І я тоді зрозумів, що це був апофеоз, далі — лише спадаюча. У кімнаті, як віники, стирчало кілька букетів гвоздик, які вона завбачливо не приймала останнім часом, ану ж бо її хлопець питає, хто тобі, типу, дарує, типу, квіти? Я згріб ті гвоздики в охапок і викинув на смітник. Раптом подумав, що у моїх жестах вперше появилася чи то передстареча суєтливість, чи то перевтома.

68

Нехай архангел у труби трубить — мерці не встануть з одвічних трун.

І тільки сонце усе голубить — огненноокий німий чаклун.

(Павло Филипович)

...Болять груди. Викручує всім тілом. Висохла, як мумія...

...Що буде з Віктором, коли я помру?..

...Хочеться пити воду із крану. Залитися нею. Перетворитися на H₂O...

...За колишнього нарешті байдуже, мовби я ніколи його не любила, ніколи не знала... Він зливається зі всім чужим, стає частиною незнайомців...

...Із землі вийшли, у землю підемо...

...Все, окрім сина, стає однаковим і безколірним...

...Тільки біль... тіло — продовження болю... біль — заміник життя, імітатор любові і залишок від щастя... якого ніколи не було і вже не буде ніколи...

...Я колись так хотіла любити... віддати всю душу і кров за своїх, дорогих і коха...

...Пити... вдивлятися у чорну крапку... таку прегарну і пречорну крапку за вікном...

...Де ж усі?.. де ж люди?.. де він?.. де Віктор?..

...Я люблю вас... я... я...

Чорна крапка зникає. Зникають любов і сподівання.

Лише холодний трунний спокій. Німота. Порожнеча.

Над Маріїною головою вже стояли — не чорносотенці від менгеле — двоє райських янголів.

69

Бізнесові справи Микити Крещука рухалися специфічно: то неочікуваний успіх, то прикра невдача. Без "золотих" середин.

Микита вже знав, що насправді означає слово "разборка", як вестися на крутих півлегальних аудієнціях, коли плавно перейти на мову старшого брата. Хоча лінгвомімікрією він користувався лічені рази, будучи далеким від більшості земляків-галичан, котрі, опинившись у російськомовному океані, відразу лягають на його затишне дно, залишаючи свій природній засіб спілкування для сімейно-кухонних потреб плюс нечасті відвідини малої батьківщини.

Немає для мене (був переконаним Микита) на цій землі розпачливих чорноземів малих і великих батьківщин. Усі вони малі і всі великі. Він гостро відчував нещиру вузькість периферійно-губернського мислення про рідні стежки і рідні рути-м'яти, рідні села і босоноге дитинство.

Бо це фальшиві абстракції і лукаво-патетичні сентименти, якими якраз — психоаналітичний парадокс — і прикривають страх та нехіть, а також дрібну патерналістську радість, мовляв, як усе насправді добре склалося, бо лити сльози над метафізичним тілом рідного селаможналише на лакованих трибунах, побіля офісних меблів і на зібраннях прагматичного земляцтва.

Микита ніколи не ходив на земляцькі з'їзди і рушення, свій як не заплаче, то хоч скривиться, випаливши вогнем і залізом мелодраматичні місницькі ілюзії.

Адже справжні земляцтва, а не пародії на підтримку, будуються, як вважав середньої руки високоосвічений бізнесмен, на притягальності чи відштовхувальності людських психотипів. Характер і особливості сприймання, а не сумнівна спільність походження. Подібність деяких мізкових структур і звивин, а не закон єднання під стягом географічного детермінізму!

Він знав одного напівнімця, кількох росіян та італійського партнера, котрі були значно душевноближчі від багатьох хитрувато-компромісних земляків.

Бо розподіл за географічними секторами не лікує від нелюбові. Міжкастова і позакорпоративна, міжнаціональна і понадкласова любов не виключає, а посилює любов до "коренів". Бо часто люди, одержимі архаїчними комплексами, неухильно крокують до внутрішнього краху (P.S. Хоча полювання за вселюдською любов'ю — весь

світ, мовляв, моя надвітчизна — також незрідка свідчить лише про нездатність любити).

Геть усі тотеми, окрім тотему любові! Сумнівні усі плацдарми для кумиропоклонінь, як і сумнівний будь-який прищавий нігілізм.

Схилений над євроошатним офісним столом, Микита набивав нещодавно придбану екзотичну люльку, щоби короткочасно втекти до хистких химер нікотинового ритуалу.

70

Нас заповонюють полчища варварів. Нашестя варварів, варварська експансія і торжество варварського менталітету.

Вони, ці потворні клишоногі кентаври, всюди — в бібліотеках і комп'ютерах, парламентах і постелях.

...Смердючий варвар, двометрового зросту і двометрової мускулатури, назирці скрадається за тобою. Зараз він рознесе ущент твій милий затишок і твої переконання. Він знищить тебе і все, що тобі дороге. Він підкрадається, сопе, ти чуєш брязкіт його куленепробивних обладунків і грюкіт його залізної термінаторської ступні, яка розчавлює квіти і руки. Він уже близько...

Ми усі в полоні варваризації. Ми — заручники варваризму. Варвар не зупиниться ні перед чим. Для нього не існує святощів. Він не визнає табу. Йому плювати на скрижалі етики.

І всілякі монголо-татарські навали, фашистська манія вищості і панвладарювання чи сталіно-ленінський сатанокомунізм не були страшнішими від нинішнього нашестя варварів.

...Але варвар здатен до витонченого перевтілення. Він шепотітиме тобі красиві слова про прагматизм і проминальність життя. Він вішатиме на твої депресивні вуха софістиковану патоку про твою винятковість, котра заслужила лише на право без обов'язків. Він усміхатиметься і награно-радісно тиснутиме твою розгублену руку. Він буде ввічливим і приємним — лише здайся, відступи і забудь...

"Хто вони? Хто? Де ці варвари?" — шепочуть нажахані уста. Знищити їх атомом, лазерним променем, затопити мертвою водою, ліквідувати техногенними відходами!

Не вийде. Їх не знищиш і не затопиш. Бо ці варвари — наші душі. Варвари — це ми.

71

Христина, як і передбачав Микита, більше не сигналізувала йому знаками особливої уваги: "808! Я помираю від кохання!", хіба інколи зиркала з-під лоба сумішшю стриманої роздратованості. Отже, нетреба, голубе, вдаватися до дидактичних монологів про відносність почуттів, відкинь особливу, гірської заготовки, тактику ввічливої байдужості. Микита Крещук був навіть злегка розчарованим, де ж, мовляв, недавні піруети переживань, де вертерівські танці довкола об'єкту, куди поділася байронічно-романтична блідість щік? Вже...все? Коли пов'яли помідори, то минулася любов? Коли пожовтіли огірки, пройшла мода на закоханість? Якщо дозрів гарбуз, то почуття лопнули, мов велетенська куля у факірській руці?

Але ми майже нічого не знаємо про інших. Неможливо рентгенізувати чи пробити

кокон сурдокамери або панцир скелету, у які захована людина. Будь-які поповзи щодо пізнання подібних — лише банальна ілюзія, іноді шкідлива, частіше безпечна, а подекуди і смертоносна.

Нас єднає (чи ми лише так думаємо) виключно пристрасть колінкування перед тотемами. А вони міняють шкіру і кольори, мімікують і відновлюються, глузуючи над нами, наївними і впевненими у їхній тотемічній застиглоті.

І заливаються саркастичним реготом маленькі голови-горгони нащадків менгеле, що, вилуплені, вже визиркують із кожного серця. І нависає над світом пан Міраж, пані Ілюзія і всілякі панички та паничівни *fata morgana*(и). І моторошно сміються їхні родичі та нащадки-менгельчата, розкошуючи у наших душах.

Одного разу, творячи черговий нікотиновий ритуал, Микита побачив за офісними вікнами Христину, котра, ведучи під руку якогось респектабельного чоловіка, аж захлиналася бесідою.

Бо не суджена тобі, друже, ця жінка, бо чомусь не захотів Кресляр перетнути ваші земні лінії долі...

72

Коли Віктор прийшов додому, квартирою сновигали сусіди. Ніхто не кинувся до нього. Не почав заспокоювати. Не спитав, чи він голодний.

— А де мама?

— У тій кімнаті. На катафалку, — сумішшю злості та псевдотрагіки чвиркнув дядько Петро, котрий особливо не любив Віктора.

— На якому? На якому...катафалку?

Ніхто не відповів. Не співчував. Не розпитував. Віктор зайшов у ту кімнату.

Материнське обличчя, перекривлене передсмертною судомою, було страшним своєю, тепер уже абсолютною, відреченістю. Віктор несміло присів на краєчок стільця. За ним із цікавістю спостерігали кілька пар сусідських очей.

Віктор мовчав. Сусіди спершу мовчали також. Потім почали, наразі пошепки, далі чимраз голосніше, перемовлятися. Снувати квартирою. Переставляти якісь речі. Щось шукати, щось знаходити. Кудись іти і повертатися.

Тільки твоя мама, Вікторе, уже ніколи не вийде і не повернеться. Ніколи не спитає, чи болить твоя голова. Не почне заспокоювати, мовляв, Владислава тебе дуже любить. Бо мама перестала жити тобою. Бо мама перестала жити. Ти ніяк не можеш цього збагнути і раптом питаєш сусідів, нікого конкретного і всіх зокрема, навіть дядька Петра:

— Хіба...що...хіба мама...дійсно...померла?

І ти бачиш, як зі всіх сторін на тебе осудливо і зневажливо зиркають роздратовані і розширені від незмірного здивування сусідські зіниці. І все довкілля стає єдиною уніфікованою зіницею, єдиним напівстаречим горілчаным ротом дядька Петра, що нині не встиг похмелитися і знову злісно (але уже без псевдотрагіки) чвиркає:

— Ти при своєму розумі, хлопче? Померла, померла! Це ж ти її допровадив до катафалку!

Єдина уніфікована зіниця ствердно й осудливо вилискує. Єдиний напівстаречий горілчаний рот в унісон шепоче: "Так, так воно є".

Нарешті ти вповні розумієш, що насправді трапилося і, непритомніючи, тихо сповзаєш зі стільця на підлогу, побіля материнського смертного ложа.

73

Наше життя є лише сумою помилок. Наші роки — це лише забування інтуїтивних прозрінь. А наші місяці і години стільки одним із (можливо, випадкових) варіантів наших справжніх місяців та годин, що стукають до нас, сонних, у гості. А дні є втратами і розминаннями. Буденні хвилини іноді приносять на жорстоких метафізичних крилах інші хвилі. Ті, котрі діагностують. Ті, що карають та наказують. Ті, які є милосердними.

Микита сидів, немов необов'язковий клієнт, на кухні своєї ошатної двокімнатки. У нього, що намагався мати нерви, наче цвяхи, а почуття, як метеорологічні пророцтва, несподівано задожили очі. Бо сльози далекі від інстинкту. Вони є катарсисом, який скупо відмірює нам краплини короточасної величі.

Звідки ця, майже фізіологічна, присутність самотності, від якої, виявляється, не рятує ні атлетичний зал, ні одкровення як сумних, так і веселих філософів? Чому ця домашня тиша тисне, а не заспокоює? Чому не приходить сьогодні на допомогу стоїчний (?) світогляд? А може, у мене його немає?

Може, над людиною та її так званім світоглядом, що найчастіше є хаосом випадкових знань і сильних дитячо-отроцьких вражень, лише сардонічно регоче чорний лікар? Але як тоді пояснити подвиги і схиму, що виокремлюють нас від об'єктів вивчення ботаніки чи

зоології? Пощо талант і талан, коли нема найважливішого?

Чому не тішить, Микито, твоя струнка система знань та навичок? тимчасова фінансова стабільність? Чи це лише хвиловий відрух темного відчаю, котрий відвідує і сильних, нехай не забувають, що вони мало відрізняються від несильних? Бо хто знає насправді, що таке сила чи несила? Тотемний цар-сортувальник, перекидаючи нашими долями,— наче м'ячиками, змішує все, всіх і всюди...

Можливо, вся історія наших загальних (країни) та індивідуальних (людини) доль є тільки хаосом різновпорядкованих атомів.

А історія карликових держав чи імперських корпорацій є лише гігантською шахівницею боротьби фігурок-тотемів? А насправді людину зусібіч оточує лише льодовиковий жах, палеолітичні випадковості зустрічей і вічні сутінки вічного мезозою?

Люлька диміла, приватний йозефко стоїка і філософа Микити вирішив нарешті серйозніше взятися за цього самовпевненого представника класу людини. За вікном реготала пристрасна мегаполісна нічка.

Добре, що ніхто не бачить мене таким розгубленим. Ото радів би Михайло, мовляв, це тужить твоя етнічна душа...

Хоча, Микито, із погляду надто доскіпливого рентгенолога, ніхто не радів би і не сумував надмір, бо ми не здатні на довготривалі плюсові чи мінусові емоції щодо

подібних до себе. Хоча нашому мозкові важко змиритися із цією огидною правдою про людину...

Проте промисел серцезнавця і серцепровидця саме тут і зараз сплітає нову ниточку твоєї долі, успішно-безуспішний чоловіче. Бо на іншому кінці твого державного міста чийсь дівочі руки, тремтячи, виймають із сумочки твою шикарну візитівку, якісь дівочі очі вкотре намагаються відтворити твій міраж і чиєсь молоде серце б'ється у тахікардичному ритмі, не розуміючи ні причин, ні спонук такого неспокою.

74

І все ж я наважилася потелефонувати до нього додому, ризикований і невивічливий крок. Пан Микита міг холодно нагадати, що вікенди існують для відпочинку, під час вихідних додому телефонують найближчі або задля невідкладних справ. Міг ще натякнути про категорію нав'язливих рагулів чи рагулих— пусти свинку під стіл, то вона і ніжки на стіл. Міг сказати, що не пам'ятає такої розмови і взагалі — ви, дівчино, помилилися номером, а якщо маєте до мене якесь прохання, то стійте під церквою, і я колись подам вам, хай буде, п'ятигривеника.

(Скільки страху й очікування ляпасу, відмови чи невдачі... Якісно попрацювали над твоїм мозком транквілізаторські очі, порскаючи на чверть кімнати слина і клубкувате волосся приблизного кольору. Світ як депресивна темрява, де усі понуро бредуть дорогою безглуздя. Будинки наче пастки, у яких тортурують і колесують кохання. Перехожі — всі, всі, всі! — є психопатами або посланцями демонічного лікаря).

Його голос був таким, наче господар щойно повернувся із карцеру.

...Може, цей пещений бізнесовець середніх років страждає прихованою мізогінією і якраз сьогодні закінчив довготривалий експеримент над руйнацією чийогось кохання? Невже саме зараз він спалює колись найдорожчі листи і обкидає лайкою найріднішу жінку? Вона, напівмертва від розпачу, колінкує біля його ніг, а він розповідає чорну повість про свою ненависть до неї. І витає у його квартирі дух потопту і святотатства, і осяває його безкрівне лице моторошна усмішка плюндрівника. І світяться його демонічні очі зловісною радістю...

Так, я пам'ятаю вас, не турбуйтеся, добре, що передзвонили; розкажіть трошки про себе, я вже казав, що не обіцятиму золотих гір, але, сподіваюся, що наступного тижня ви матимете роботу у нашій фірмі; чи зможете прийти у вівторок після обіду; мені теж було приємно спілкуватися, до побачення.

...Напевне, цей, ще доволі красивий чоловік, з'явився із небес. І насправді це мій ангел-охоронець, мій князь у білій сорочці. Може, це мій другий батько; ні, не хочу асоціювати його із батьківством, ще замолодий. Це швидше мій старший брат, якого у мене ніколи не було, а тепер виявилось, що він, шляхетник і страстоборець, існує. Це подає мені руку через провалля промінь світла в іпостасі людини. І це світло засіяє над прірвою, а я летітиму до нього, заплющивши очі і розкривши серце...

Витягнула картку із автомата (у мене немає ні стаціонарного, ні мобільного телефону, все своє ношу при собі). Довго не могла зосередитися. Можливо, я даремно романтикую, по-дурному демонізую цього чоловіка із дворянськими жестами. Це від

неспокою і страху чергової з'яви Віктора (викликати...міліцію! бо я полюбила маску недурного, хоч і закомплексованого хлопця, спочатку зовсім не розуміючи його справжнього стану) маю такі емоційні перехняби.

...Напевне, це втомлений і цинічний бізнесовець, можливо, одружений (але чому мене хвилює його матримоніальний стан?). Він ще може вимагати взамін за роботу фізичного зв'язку, уже не прикриваючись тоді штучною личиною ввічливості. Вочевидь, це пересічний представник середнього класу (а цей прошарок у нашої злиденній країні настільки малочисельний, що "середняків", як правило, плутають зі всілякими магнатами чи молододоолігархами). Напевне, він має пересічні переконання про те, що у житті витримує сильніший, топчи ти, бо тебе затопчуть, свобода — це долароевро, жінка-для ліжка, алкоголь для помірного вживання, люди, бідніші від нього, заслужили (не?)прихованої зневаги, ця країна не придатна для бізнесу; літо — пора закордонного відпочинку, і взагалі — час дорівнює грошам...

Такий делікатний, ще сказав: "Чи зможете прийти у вівторок після обіду?" Він ще питає, чи я зможу, не підозрюючи, що уже кілька днів живу за останні п'ять гривень, а вчора і вони закінчилися.

Коли батьки останній раз вислали гроші, я майже всі віддала Вікторові, бо скрипів, що не вистачає на необхідні ліки, а я ніколи не насмілювалася його спитати, чому ж не пробує заробляти (зрештою, тепер мені більш-менш зрозумілі причини). Коли я декілька разів давала дрібніші суми, а останній — більшу, Віктор ніколи навіть не помишляв розкрити рота для подяки, сприймаючи мій дарунок як подать, оброк чи десятину. Вже через півгодини він щипав мене, навіть не імітуючи жарт. Пирскав слиною на чверть кімнати і заставляв цілувати його руку під час інтиму.

Очевидно, факт жіночого поцілунку чоловічої руки підсвідомо служив для нього чи то символом беззастережного володіння мною, чи то ритуалом цинічного приниження, чи то відчайдушною і химерною компенсацією колись недоданої любові. А можливо, актом паплюження святої рівності закоханих, адже моєї руки він не цілував ніколи.

Але досить про нього! Як це несподівано повертається, безпардонно лізе у спогади, викликаючи наплив неконтрольованого переляку.

До вітвірка залишилося два дні. Треба буде позичити у дівчат невеличку суму, але якось викручуся. Здається, не це мене насправді хвилює, навіть не те, чи візьме мене пан Микита на роботу (ще невідомо, чи він юридично спроможний вирішувати такі проблеми), навіть не це...

75

Ти вже відвідував колись психіатричну клініку, Вікторе. Навіть Владиславі про це не розповідав, щоб нічого такого не подумала.

Мати — вона ще тоді була живою — вблагала тебе піти на консультацію до фахівця душ. Але тобі не запам'яталася ні розмова із медичним інженером для мізків (далеким родичем самого йожефка?), ні традиційні запитання та застереження.

Ти випадково побачив двері без клямок, скляні стіни, за якими сновигали — боже, вони вже вільні?

їхні обличчя нагадували трагічні маски із античного театру. Із лиць душевнохворих осипається пудра несвідомого стеження за власним виглядом. Інший вимір має інші закони. І виявляється, що людські лиця є нескінченно-трагічними. Гротескно-трагедійними. Жалобно-фарсовими. Трагікомедійними. Трагодепре-сивними. Відречено-траурними. Тупотрагічними. Трагіпатетичними. Трагедійно-красивими. Всілякими.

Обов'язковий лише трагічний префікс, печать пережитого, яку уже нічим не змиєш, не зітреш, не обдуриш за допомогою косметики від орифлейм чи духів шанель. І цей строкатий трагізм різних типів обличч наповнює скляні стіни психіатричок відчуттям відродження грецького театру, де лицедіям нав'язані лише найсправжніші ставки — життя або смерть. Але їм байдуже навіть це...

Ти бачив учорашніх невдах-самогубців. Повз тебе проходили шизофреніки та параноїки, яким психотропи поволі донищили глузд. Ти зустрічався з клаустрофобами та сифілісострахітниками, епілептиками і безнадійними клептоманами. Загалом — маньяками.

Ти все тоді бачив, але, покинувши територію Дверей Без Клямок, знову поринув у власний герметизм. Бо що тобі чужі занапащені досвіди? Ти є паном власного! Ти дуже сильний! Ти траурно-зірковий! Ти супермен або цезар! Ти спокійно затикаєш за пояса будь-якого македонського Олександра! Ти герой нашого часу!

Тобі потрібно лише одне — маленькі і різнокольорові, іноді блискучі, а часом невиразні пігулки. А всередині них міститься самурайський спокій і медитативне блаженство...

76

Їду до батьків, хоча би на день-два. Хочу вдихнути галицького повітря, послухати дзвони галицьких церков і навіть подивитися на численні монументи великого канівського сфінкса у найзатурканіших селах і найкрихітніших містечках. Напевне, цим обожненням, цією сумішшю ритуалу, некролюбства і святощів нація частково викупила провину перед її пізнішими творцями.

Бо насправді Галичина є гримучою сумішшю лакейства і п'ємонтизму, пасіонарності та мімікрії, наче ці люди мають розколоти на кілька частин серця, у яких несумісне стає сполучним. Колишня найзадрипаніша територія Австро-Угорської монархії, а нині — межовий стовп українства, його остання сакральність, добряче підточена тавром амбівалентності.

Цю землю можна або любити, або ненавидіти. І цим вона нагадує неповоротку агресивну Росію. Бо решта української території не викликає полярних відчуттів (окрім столиці) своєю яловістю та невизначеністю. Адже любові — любовне, ненависті — ненависне, аморфності та недокресленості (даруйте) — аморфне та недокреслене.

Але водночас мені видаються провокативними або нерозумними ідеї галицької автономії чи повного відокремлення. Ми мусимо зжитися з цією західно-східною раною, з її дихотомічними ліками та отрутою, із рубцями географічної неприязні. І колись воскресне із попелу та руїн нова стигматизована держава! Бо енергетика

пролитої за неї крові вопіє до унітарності, а не до охайних автономних вуликів.

А карликовий галицький культ Франца-Йосифа є радше романтичною тугою за монархією. Адже, що не кажіть, конституційна монархія несе ієрархічність, оберігаючи державу від розтлінного анархічного вірусу. Монархія є антиподом нуворишів. Монократія супроти олігархократії, цісаризм як загата розгнузданому буйству демосу і черні. Адже суспільством повинна мудро керувати родова еліта, а не вчорашні кухарчині діти — цей поки що малозмивний синдром совковізму. Напевно, великоукраїнська козаччина була також одним із антиподів високої монархічної ідеї. Ми є вродженими антимонархістами, інакше не заростали би бур'яном і цвіллю у древньому містечку Галичі уламки резиденції єдиного українського короля Данила. Схід тягне до анархії, захід — до впорядкованості. Українському сходові сниться козацько-махновська вольниця, шаблі і горілка. Український захід тужить за тронем і скіпетром, цією символікою розумного ладу.

Але досить, розмірився. Нас і монархію, наче Герострата та Овідія, розділяє прірва, що ніколи не буде заповнена інтелектуально-прагматичними містками толерації.

Так приємно і легко було Микиті проїжджати землею його давнього роду. Якась химерна ностальгія звивалася біля серця, поколюючи, немов нешкідливий їжак. Він ще любить цю землю, усіяну монументами канівського сфінкса і відродженими церквами.

Дивно, подумав Микита, чому так мало пам'ятників галичанинові Франку, який, трагічний і малозрозумілий, запалював смолоскипи духу для тодішнього малоосвіченого люду. Якщо ми хворіємо пам'ятникоманією, то було би логічним бачити повсюди зображення двох фетишів. Але, напевне, тут спрацювала магічна і позараціональна харизма Сфінкса...

Ця земля, уже тут і зараз, могла би процвітати розбухлим добробутом, надлишковою приватною впорядкованістю, навіть стилізованою красою. Але... це було би нудно і малоцікаво! Микита подумав, що Галичина теж нагадує загадкового Сфінкса (ще одне пояснення шевченківського монокульту), пошрамованого вимушеним і вимученим сервілізмом, пораненого майже суцільними поразками і безперервною руйнацією ідеалів. Це вчувається інтуїтивно, і звідси така різнополюсова небайдужість до неї.

Але ж трагічна великоукраїнська земля з її первісною відразою до лукавства та крутіїства теж потребує перевитрат любові. Бо ця земля — як доросла дитина, вічний інфантил, на якого неможливо образитися, адже його душу випробовували лоботомією та вівісекцією, яких не зазнала Галичина, котрій лише трохи більше історично пощастило (можливо, у цьому і вся розгадка, весь ребус так званих протистоянь?). Велика Мати, споконвічний, як серце, Дніпро (галицький Дністер іноді майже висихає, а велика ріка — ніколи!))! Ваші богородичні терпіння, ці життя лише починають вщухати після насильницьких геополітичних операцій. І коли Галичина є донором доцільності, то Велика Мати сама є національною душею. І ця східно-західна рана колись мусить загоїтися, возродивши із кукілю та пустирищ нову стигматизовану державу.

Поринутий у роздуми, Микита незчувся, коли під'їхав до батьківського дому. Батьківського помістя. Батьківської фортеці.

77

У Вікторовій квартирі стояла така тиша, що можна було розрізати повітря ножем, угвинчувати викруткою гайки у це застояне захиріле повітря, просякнуте випарами психотропної медикаментози.

Він майже не пам'ятає похорону. Тільки розщепленість і фрагменти. Чорна стрічка на одному із вінків, напис псевдозолотом: "Дорогій матусі від сина Віктора" (хто це все організовував? адже батько не прийшов, хоча його повідомили)... якийсь знайомий свідок Єгови, що не хотів хреститися під час заупокійного молебну... Материні брати, розпачливі і роздратовані, що докоряли, мовляв, Віктор допоміг Марії зійти в могилу, бо її хвороба, як і кожна, від нервового пережиття... Десяток людей на поминках, далі нічого не пам'ятає, бо ковтнув потрійну дозу своїх коханих роздаровувачів спокою...

І знову тиша як рвано-колота рана. Десь на п'ятий день опісля похорону, коли сусіди вже про все забули, занурені у колаптичне коло виживання, Віктор отямився.

Владислава не телефонує, продажна сука, підстилка, вона покинула його тоді, коли йому найбільше потрібно уваги і співчуття. Але він розшукає цю стерву! Він згноїть її, задуше, вона ще буде лизати його кросівки і руки. Він заманить її до себе, а потім зв'яже шнурами — і буде гвалтувати кілька разів надень, годувати черствим хлібом і поїти крановою водою.

До матері на могилу він поки що не піде, бо в землі уже не мати, а кістки. А він не буде провідувати кості, підкоряючись стереотипному ритуалові!

Нема що жерти. Зовсім немає грошей. Раніше він ніколи не цікавився, звідки вдома їжа, це були проблеми матері. Шкода, що психотропи лише притупляють почуття голоду, повністю не позбавляючи від нього. Він би жив пігулками... Чекай?! А за що купувати їх, коли закінчатся старі запаси? Звідки взяти грошей?

Віктора охоплював жах. Адже раніше він ніколи не припускав, що його інтимні грудочки із магазину психоделійного марева також коштують... гроші... прокляті, ненависні гроші...

Віктор сидів на кухні. Вчора приходили із якогось комунального господарства, грозили, що відімкнуть світло, якщо за тиждень не буде погашена заборгованість. Але як її погасити? Чим? Власним членом? Слиною з рота? Екскрементами або секретами?

Відімкнуть світло. Перекриють газ. Охолодять батареї. Ліквідують подачу гарячої і холодної води. І настане, переможцю, у твоєму самотницькому лігві жорстока темінь. Закінчатся будь-які припаси їжі, лигнеш останню пігулку — і тебе поглинуть дорешти каламутні родові води темряви і жаху. Може, це кличе тебе мертве материнське лоно, щоби знову прийняти у свою зігнуту утробу, може, кличе некрохлань і мертвопростір? Бо все повертається до кіл своїх...

Віктор стогнав. Хотілося літати вогняним факелом над своїм будинком і містом. Нехай вогняний болід твого тіла випалить цю землю від нечистот та скверни! І нехай вона постане іншою, скупаною у плавильній печі катарсису. Але тіло не ставало

вогнем, не падав до рук автомат Калашникова, не появлялася на столі пачка усміхнених банкнот.

Стогнути і ревути, Віктор раптом почав копати старенькі кімнатні стільці, кидати до стіни тарілками, битися головою об низький допотопний холодильник.

У двері подзвонили. І коли господар побачив підхмелену мармизу дядька Петра і ще однієї вгодованої сусідки, останні тарілки і кастрюлі полетіли їм у голови. Крик і вереск робив хлопця ще знавіснілішим. Він ухопив старого Петра за петельки і почав знетямлено трясти цим вихудлим від алкоголю ненависним тілом. Зараз розпластаю і розірву тебе, мудаче, як цю тарілку, забирайся геть!

Заслиненими хлопцевими устами гуляла лайка, набагато чорніша від темряви мертвої материнської утроби. Трясло руками і тілом. Дядькові Петру дивом вдалося вирватися.

У коридорчику уже стояли кілька дебелих санітарів і лікар із холодними очима вовка. Психіатрична бригада швидкої допомоги на цей раз моментально відреагувала на виклик Вікторової вгодованої сусідки.

78

Михайлові справи йшли кепсько. Він, щоразу більше, не розумів ані навколишніх подій, ані себе, ні тактики і стратегії своєї коханої Партії. Якби ця Партія втілилася у жінку, він запліднив би її іншим менталітетом, і вона понесла би зародок новомислячого лідера, кровозмішувальницького принца, немовлятка-вождя.

Чому він, відданий та ідейний, водночас постійно — так ясно, так гостро! — відчуває власну закинутість, якусь болючу непотрібність? Його переконання є зайвими і, мабуть, смішними. З них не потішається хіба що жменька zdeґрадованих україномовних алкашів, з якими частіше від розумних меж Михайло зустрічається для випивонів.

... У повітрі розлита вульгарно-черевна безнадія. Інакшими стали бруківки його, вже рідного, мегаполісу, де усі усім є чужими, неприязними, ненависними. Де ж золотий перст родової спільноти? де етнічне щастя?

Може, це фікція, шкідлива ілюзія, вимріяна великим канівським сфінксом? Можливо, і не існує жодної спільноти, а лише інстинкти, психотипи, корпоративні правила, жорсткі дорослі ігри дорослих хлопчиків і дівчаток? Але... для чого вони це роблять? Чому граються у державу, занурюючи заGREбуші і цупкі руки у цю гігантську пісочницю, розпластану від гуцульських до татарських гір?..

Мене обпікають ці промені гидотного трагіфарсу... А якщо я банально опинився на узбіччі, став мешканцем горілчаної халупи? Вже і до бомжа недалеко... нехай...

Моя чи то наречена, чи то партнерка, чи ніхто — уже тепер не знаю — теж почала сторонитися. Кілька разів казала, що таких ексцентричних ідеалістів, як я, найбільше полюбляють заковтувати мегаполіси (неначе моє інтимне місто є чудовиськом, котре підживлюється донкіхотською кров'ю; лигнуло ще одного придурка — і вишкірилося вдоволеною гримасою; натомість пробуваючи зжерти фуршетного молодого бізнесовця з короткими бакенбардами, скривилося, заревло і виплюнуло його неушкодженим та

усміхненим). Натякала, що я і гроші, я і відносний добробут є несполучностями, що я, мовляв, назавше помахав ручкою, па-па, типу, па-па, вмінню жити, а вона тепер вже не уявляє нашого майбутнього.

Як усе банально... як тупо і принизливо... Бачив нещодавно Микиту. Я стояв із хлопцями, ну, самі знаєте, із тими, що найбільше любляють Україну у сорокоградусному заломленні. Але про Микиту. Він, проходячи повз нас, спочатку лише кивнув головою, а коли я підбіг до нього, то сказав, так специфічно скрививши свою тонкогубу пику, що, мовляв, Мишко, далі продовжуєш лицарські виправи, складаєте, типу, плани, як вирятувати Вітчизну із занепаду? Я хотів його вдарити, так, знаєте, розвернутися всім корпусом і заїхати у це самозакохане напарфумлене рило, але злякався, що він відреагує адекватно, сволота, такий бичок, натоптаний м'язевим нарцисизмом.

І я ковтнув ротом повітря... Микита так дивно глянув на мене... його парсуна посерйознішала... хотів щось сказати, господар життя сраний, але махнув рукою, промимривши, будь, мовляв, сильнішим, чоловіче. І пришвидшив крок.

Ненавиджу! Ненавиджу! Ненавиджу! І його, і своїх друзів, що якраз обговорюють можливість військового десанту до Криму із протигазами та нагайками, і кохану партію, і... себе. Щось зломалося у черепку, назавше і безповоротно, щось вони повісили чи розстріляли у мені. Тіштеся, новоспечені підпанки і ресторанні швейцари, тіштеся!..

Михайло Юркевич раптом почув, як над містом лунає помпезна похоронна ораторія, сотворена із найтрагічнішої музики найтрагічніших композиторів.

"Бам-бам!" — відспівували віртуальні псальмопівчі віртуальну любов. "Бам-бам-бам!" — знущалися бамкала-неістоти над можливостями щастя. "Бам-бам-бам-бам!" — викрадали незримі дзвони-зłodії останню Михайлову надію...

79

Всі входи і виходи забиті нашвидкоруч склепаними дверима. Наш шлях до світла — це суцільна пастка зачинених дверей. Наша дорога до любові — це колодки на майже всіх входах. Хтось накладає цупкі замки на наші короткочасні осяяння та ще миттєвіші альтруїстичні пориви.

І стихають наші кроки. А той, що виконує (тимчасово чи постійно?) обов'язки комірника, ховає ключі від світла у чорну кишеню під акомпанемент безсилового плачу тієї, що дарує щастя.

Світ нагадує безперервні двері на зачинених колодках, ключі від яких ми погубили п'ять, десять чи двадцять років назад. Можливо, ще у дитинстві чи отроцтві...

Та, що дарує щастя, і той, що відбирає розум, мають багато роботи, постійно зачиняючи нові двері, замки та колодки. А ті, що відповідають за спокій, безперервно скріплюють печатками новозачинені двері, замки та колодки. А ми, які нічого не тямимо, ми, від котрих нічого не залежить, силкуємося вибивати дверні завіси, трошити сталеві замки і розпилювати відбірні колодки. Ми, котрі дихаємо випарами вічних ілюзій, прагнемо зривати безнадійно-міцні печатки.

Ті, що дуріють від безсилля, намагаються бігати від дверей до дверей, займаючись колаптично-безвихідним видом спорту (чому його ще не включили до програми Олімпійських ігор?). Ті, котрі змирилися з усім, рохкають під дверима, намагаючись відвоювати хоча би мінімум життєвого простору для стійлечка. Ті, що все розуміють, і самі стають замками, дверима, колодками.

А десь — зовсім поруч, хіба не чуєш? — заливається сміхом геній демонізму, що має для кожного відпасовану мірку прокрустових дверей, замків і колодок. О, будь спокійним, він не забуде ні тебе, ні мене, ні їх. Бо цей чорний вершник ніколи і нічого не забуває. І згинаються рабські спини і тих, і цих, й інших, рухаючись на аудієнцію до Самого. Клепаються нові двері, таємні заводи штампують новесенькі замки, експериментатори-інженери у сірих робах і темних лабораторіях видумують новітні колодки. А ті, що контролюють спокій, все скріплять найновішими печатками.

Ще дуже багато роботи...

80

У вівторок після обіду, за півгодини до призначеного часу аудієнції, Владислава уже міряла кроками довкілля поблизу Микитиноного офісу.

Хвилини тягнулися так повільно, мовби відбувався експеримент із часового напіврозпаду. Нарешті дівчина зникла за добротні-стандартними дверима. Проте через кілька хвилин повернулася. Їй сказали, що він поїхав провідати батьків і велів передати, нехай дівчина приходить на цю ж годину післязавтра. Секретарка ще сказала, він, мовляв, сам би зв'язався з вами, але не мав ні номера вашого мобільного ("якого ще мобільного?"), ні будь-яких інших координат. Владислава ще відчула ревниво-зацікавлений погляд офісної покоївки, який можна було відчитати таким робом, що, мовляв, тобі щастить, шмаро, адже пан Микита, повір, не завжди є таким ввічливим та уважним до працепрохачів...

Проте на дівочому оці чомусь закрутилася сльоза, радше реактивно-невротична, ніж та, котра додає людині краплину трагічної величі.

...Я прийду наступного разу, позбавлена іншого вибору, а офісна прислуга знову скаже дистильованим голосом, мовляв, пан Микита нещодавно від'їхав до Іспанії, щоби взяти участь у сутичках із баскськими сепаратистами; з ними чи проти них — нам невідомо, але прийдіть через тиждень. Через тиждень мені скажуть, що пан Микита поїхав у гості до індійського раджі.

Або садити картоплю на Марсі.

Або у тиху американську лабораторію, щоб клонувати власний мозок.

Або до гуцульського села-зробити підпільний аборт своїй коханці.

Поклонитися праху Лейби Давидовича Бронштейна.

Стати учасником садо-бісексуальної японської оргії.

Вести довгі перемовини із таємничим таїландським ченцем.

Перетворитися на тичинку гвоздики.

Стати харизматичним сфінксом...

80 а

Мене переслідує вітер.

Сьогодні четвер, і вітер уже не виконує розладнану ораторію помсти, як тоді, коли я востаннє телефонувала Віктору. Сьогодні вітер сильний і добрий, ніби оживий опісля слухового некрозу чаклун, що вперше після одужання від закляття виразно чує музику рисорджименто.

...Вірити вітру вітер на світі світ без скрижалю жалю мій жалю жалю шовковий жалю хріновий як це все нудно плутано брудно дно як колиска хлебтальна миска миска як прапор чорний кудлатий чорний кудлатий тупокрилатий крила це маска лялька параска лялька як праска казка і ласка ласко-леліє казко про віру вірити вітру вітер над світом...

Четвер ранковий. Передобідній. Обідній. Нарешті четвер перевалює за полуденний екватор. Але...чому це мене так хвилює? Адже на крайній випадок батьки не дадуть пропасти через голод. Скаправити нуждою. Знидіти від завошивлення. Чому я так хочу на цю...роботу?

Знову добротнo-стандартні двері, чи можна до пана Микити; так, будь-ласка.

Він якраз розкурює люльку. Ввічливі та обов'язкові фрази. Якийсь туман застилає дівчині зір. Вона туманно спостерігає, як бізнесовець метається офісним квадратом, сам подає каву (з цукром? без цукру? як хочете...). Вони про щось домовляються, так, вона знає комп'ютер; він дещо стривожено перепитує; звісно, вона володіє англійською на побутовому рівні. Через вікно вривається пустун-вітер, наче хоче очистити офісне повітря від прагматично-комерційного смороду.

Приміщення раптом покривають тумани (стародавні чи техногенні?). Кудись зникають його злегка театралізовані поміщицькі жести. Він чомусь коротко розповідає дівчині про свою поїздку до батьків, перепрошує і безперервно курить. Витончений запах диму обволікає дівоче тіло, наче ритуалізоване одкровення.

Здається, вона теж розповідала йому про навчання і тугу... "Микито Петровичу, вас з'єднати із Z?; Микито Петровичу, прийшов N.!.; Микито Петровичу, до вас терміново із фірми Q", — регулярно вищала офісна покоївка. Він давав короткі розпорядження голосом іншого Микити.

...Може, він має роздвоєну (потроєну? розшматовану начетверо?) душу, розполовинене серце і розчахнутий різними правдами мозок? І вживаються вдень у його тілі дві людини — цинічна і безкомпромісна, сентиментальна і брутальна. А коли настає мучителька-ніч, то ніхто не чує і не знає, як важко мордується двоєдушець, заламуючи руки до неба і прохаючи у Всевишнього сили для того, щоб справитися із тягарем розполовинення. І котяться його нервовими вилицями сльози, і вкотре жорсткий бізнесовець стає беззахисним тонкошкірим хлопчиком...

Щось перепитував про її настрій, пробував жартувати, але чомусь жалісно і невдало. Коли дівчина вже мусила покидати цей химерний офіс, голос Микити (Петровича) став несподівано урочистим, як у дитятка-псальмопівця. Владислава ясно відчула, як той голос пронизує її серце.

Наступного тижня вона мала стати до роботи.

— Привіт! Даруйте, мої милі, таке однотипне звертання, може, комусь воно видасться фамільярним, але, помилуйте, — люди всі однакові, принаймні у тому сенсі, що і ченця, і жиголо на фініші чекає смерть. То чому ж мені, скромному лікарю, не дозволити такої ілюзії братерства? Адже ми всі є братами і сестрами, мої дорогі, доки не починаємо впиватися одне одному в горлянки... Але я переконаний, що ми з вами не дійдемо до такого сумного підтвердження сволотності людської природи, бо ми добропорядні і цивілізовані, причесані і напудрені...

Знаю, що Марія померла. Щось зворухнулося у моїй внутрішній сітківці. Пішов до церкви, поставив свічку за упокій. Піти на похорон не було сили. Дзвонив до Віктора, те сказало, що не знає такого — питаю, як, сину, не знаєш свого батька? — ні, я вас не знаю, дайте мені спокій — і пожбурило слухавкою.

Баба з воза, кобилі легше. Думав тобі, дурню, підкинути якихось грошенят, бо чув, що ти ніде не працюєш, лиш ковтаєш дим на балконі і слухаєш Шуфутинського. Знаю, ідіоте, що тебе забирали у психушку, темна історія з якоюсь дівчиною. Ти ще міг мріяти про дівчину, недоробку? Швидше би я з нею справився; сподіваюся, шановні, ви чули про снохачество, себто інтимне невісткознавство, цей невинний звичай у деяких російських селах, коли, у зв'язку із тимчасовою відсутністю сина, із невісткою кохається, коли може і має бажання, його батько, яко верховний сімейний тотем. Отож...

Переказували мені про твої скандали із сусідами і те, що ти майже божевільний, якщо називати речі власними іменами. Не буду лукавити, мені невесело від цього, проте тут уже нічим не зарадиш. Ти, дебіле, жбурляєш слухавкою (хто її далі буде оплачувати, адже твоя мати уже на кладовищі), не хочеш говорити, а при випадкових зустрічах проходиш повз мене, наче сомнамбула. Не падати ж тобі у ноги із покаяльними завиваннями, еге? Дзвонив тобі, виконуючи свій обов'язок, хоча у мене, за великим рахунком, перед тобою немає жодних обов'язків. І тепер мені байдуже — є ти чи нема, здоровий чи хворий, у лікарні чи на смітнику, бо іншого шляху для тебе не бачу. І припиняю базар на цю тему назовсім.

Моя сороківка вже поповзла до позначки "п'ять" з одним скромним нуликом. Вірите чи ні — гадаю, що не вірите — іноді несподівано защемить серце за Марією, був навіть кілька разів на її могилі. Купив чотири троянди. Постояв. І навіть заплакав, бо знаю, Марієчко, що ти мене любила. З теперішньою дружиною живу, наче кіт із собакою, дочка доросла, пацієнтів завжди безліч. Таке враження, що на Україні всі починають тотально сліпнути і жоден офтальмолог не допоможе цій повзучій інфекції незрячості... Поклав троянди біля твого гробика і зрозумів, що ще не раз сюди приходитиму, доки не прикопають мене, як собаку. Прости, якщо зможеш...

Нещодавно мій скарб почав вередувати. Треба йому, бачите, особливих умов: і щоб муха не пролетіла, і харчі непогані, і спокійний стан господаря (а де його взяти?). Навіть — це взагалі поза всякими рамками! — відчувати до партнерки хоч якусь подобизну ніжності чи що. А звідки мені взяти цю ніжність, коли душа вичавлена, наче

лимон для чаю? Що трапилося зі мною?

Марія померла, що із Оксаною — не знаю, та й неможливо двічі увійти в одну ріку, а ще Валентина (перша дружина такого собі Микити), Віра і Світлана, що робила від мене два аборти (ні-ні, ви не подумайте, я оплачував витрати). Напевно, ці жінки, імена котрих я пам'ятаю, любили мене. Любили? Ет... Бачив недавно Люду із кавалером-ровесником, навіть не глянула у мій бік, бо підтоптаний мавр, розумієте, уже зробив свою справу.

Ще пройде кілька років, і буду, як розбещений старець Маодзедун, лише пускати слину при вигляді голої жінки. А тоді — хоч петлю на шию, бо що ще, окрім жінок, триматиме мене на світі?

Дружина теперішня не любить, каже, що змарнувала свій вік зі мною, дочка має власне життя, далі заведе дітей, зять, пенсія; мамо рідна, яка на мене чекає безпролазна нудьга і рутина! Але... Одним словом, прощайте.

82

Таке сіре небо висіло над містом, мовби ввібрало у своє неосяжне тіло всю страхітливу безперспективність епохи. Хмари не рухалися, наче спаралізовані. Віктору здавалося, що небо просякнуте зневагою і до перехожих, і до нього, нікчемного психопата. Уже нічого не можна змінити, мама померла, о Господи, якщо ти є, то сотвори диво її воскресіння! Також нехай я перестану ковтати ці маленькі пігулки-ціаніди, що, покликані зцілювати, нищать, нищать, нищать.

Згадалася мати, уже смертельно хвора, яку я знову кілька разів ударив, чуєте, кілька разів ударив. Бив, не відчуваючи ні жалю, ні страху, лише машинальні рухи відімщення за якусь страшну образу на світ. Мати дивилася на мене... вона так дивилася тоді... такі погляди бувають на іконах... а я бив і не міг зупинитися, аж доки із її носа не потекла кров, червона така, знаєте... я тоді достеменно дізнався, що кров буває червоною...

Коли вже мама померла, і я тряс за петельки ненависного дядька Петра, на порозі появилися вони. Два височенні санітари скрутили руки. Якби була живою мати, то просила би їх, що не треба, я добрий хлопець, нехай не забирають мене туди, за ґратовані вікна, звідки нема повороту. Але мати — у землі, а земля не може просити. Не журися, хлопче, ми тебе пролікуємо, знімемо приступ шизоїдного психозу, не журися, неприродньо-привітним голосом запевняв психіатр. Мене повезли, ґратовані віконця, ґратовані вулиці і ґратовані смугасті люди.

Привели до психіатра, той позіхає; лікарю, мені дуже важко жити — так, Вікторе; лікарю, сусіди і всі інші мене ненавидять, моя мати найсвятіша, я не знаю, чому її колись бив, не знаю, чому бив сусіда, вибачте мені — так, Вікторе; хочете, я стану на коліна, цілуватиму вам руки, лише відпустіть мене звідси — не можна, Вікторе, хто із твоїх родичів мав нервові розлади? — ніхто, але яке це має значення, моя мама була найсвятішою, я зроблю собі щось, коли не відпустите, падаю на коліна, благаю вас, лікарю! — так, Вікторе, один укол галоперидолу, негайно!; лікарю — ви безсердечна потвора, ні, ви — святий чарівник, що допомагає таким, як я, — так, Вікторе; вкололи!

забирайте його у палату номер п'ять або сім; все-все, Вікторе, завтра зустрінемося.

У палаті сновигали такі, як я, і гірші. Скільки я переслухав там усіляких жахів, як зневажав їх всіх! Там усі зневажають один одного. "Князь Володимир" казав, що ми усі його смерди і раби, не варті людського ставлення, тупе м'ясо і порох під ногами, бо не розуміємо, що він перенісся з далекої доби у нинішній день, щоб врятувати велику київську Русь від нашествия варварів. Микола, якого кликали "варваром", бо він згвалтував свою сестру і не виходить із лікарні вже майже два роки, заїхав з усього розмаху "князеві" у пику, сприйнявши абстракції про нашествия варварів на свою адресу. Заплаканий "князь Володимир" відійшов у куток, тримаючись за щелепу. Були тут, зрозуміло, геніальні художники і рятівники людства. Всіх чекала кінська доза галоперидолу і волохатий санітарський кулак. Віктор кожен день просив лікаря відпустити додому, іноді розповідав про свої дитячі страхи. Лікар, що не отримав ніякого подарунку, не мав жодного інтересу до хлопця. Він здебільшого робив після благань та сповідей, перериваючи їх на півслові, короткі резюме: "Так, Вікторе" або "Так, так, Вікторе", призначаючи щораз розмаїтішу колекцію сильних і дешевих психотропів.

Хлопець іноді туманно здогадувався, що його садять на голку препаратів із безнадійними наслідками, але у голові робилося так приємно, такий кайф і спокій, такий милий та добрий "князь Володимир", навіть кровозмішувальник і гвалтівник Микола добрий. Ще порція галоперидолу, такий чуйний і уважний лікар, ні, верховне божество для хлопця і його співпалатників, завжди так спокійно говорить: "Так, Вікторе". Сьогодні я казав йому, мовляв, лікарю, мені дуже погано від деяких таблеток — так, Вікторе; але не ображайтеся на мене, лікарю, бо від деяких тропів дуже добре — так, Вікторе.

І відчуваю з кожним днем чіткіше, як усе стає байдужим, навіть спогади про Владиславу перестають хвилювати і мучити. Всі навколо однакові, навіть санітарів я вже полюбив, а Верховне Божество, таке небагатослівне, є надлюдиною — так, Вікторе, так, Вікторе, так, Вікторе. Уже не викидаю препарати в унітаз, та й слідкують за цим. Одного разу був вижбурнув якийсь антишизофренічний порошок, то санітар, за вказівкою Основного, заставляв мене злизувати очко язиком і дуже боляче закручував руку.

Коли вже все-все було однаковим, одного разу зранку я побачив у палаті двох маминих братів, котрі так рідко мене провідували; виходь, мовляв, тебе виписали. Ще довго оформлювали облік, обов'язкові профілактичні відвідини два рази на місяць; жменька тропів, від яких мені було добре, і купа тропів, від яких мені було зле. Я це хотів попрощатися з лікарем, ловив його за руки на коридорі, щоб подякувати, сказати, як я ним захоплений отак, Вікторе, відповів мені Найважливіший на території Дверей Без Клямок.

Але мої дядьки квапили, повідомивши, що мама, коли це була живою, уклінно просила і вирвала у них обіцянку опікуватися мною ("Боже, то це мама вирвала мене звідси, її безплотний дух привів сюди цих двох, вічно роздратованих бідністю"). Якби не

покійна сестра, ти, виблядку, гнів би тут усе життя, шипів один із дядьків, другий не казав ні слова, лише сильно підштовхував мене до виходу. А надворі усе розцвітало, бо квітень...

83

Але холодна і висока зірка — о Боже! — не годує, Ненависть до Карфагену малоросійства не дарує коштів для проживання. А скільки світлих ідеалістів та (ворушливих донкіхотів лежать у землі, байдужі майже усім і забуті майже всіма. І заростають, шепотів Михайлові його приватний кишеньковий демон, лицарські кістки мохом безпам'ятства, шубравці та авантюристи плюють на мертві лицарські серця, прагматичні циніки щоденно осквернюють лицарську пам'ять.

Усім начхати на лицарські офіри, розумієш ти це чи ні, дурноверхий Михаську? На лицарських костях витанцьовується гопак. І лише на лицарській крові іноді чаклюють прагматичні некроманти, маючи із того неабиякий зиск, понял, нет?

Треба щось робити, зовсім немає грошей, але мені фактично нікуди податися, окрім...Микити. Мої партійці люблять компромісних і податливих. І, напевно, настане час мого відречення від партії, рідної і близької уже в минулому.

Але як іти до Микити? Почне реготати наді мною, а як же, мовляв, закриті військові товариства, аскези січовиків? І його глум забиватиме у моє серце трунні цвяхи.

Диво та й годі! Я знайшов Микиту у його офісі, поговорили хвилин п'ятнадцять, і він...подарував мені чотириста євро. Ще і знітився, якимось так дивно зніжковів, бери, мовляв, доки маю таку можливість. "Ти ж мене зовсім не знаєш, Михайле," — сказав наостанок.

А вечором я набрався із кількома україномовними та україноцентричними спитими фацетами, звісно ж, за мій кошт (бо звідки гроші у справжнього українця?). Зайшла цікава балачка, типу, завтра усі поїдемо до Криму, і наш військовий десант із протигазами та автоматами заставить накласти у штани тамтешніх росієлюбів. Ми, бляха, викопуємо бункери на цій нашій землі, ми (це було вже після чотирьох пляшок на чотирьох осіб) встановимо там комендантський час. І за кілька днів українізуємо цю споконвічно нашу територію! Ми навчимо їх, як бути державним народом, і ці гермафродитні мізки будуть ще... (далі Михайло не пам'ятає, про що йшлося, але, здається, випили ще дві пляшки).

Вночі він телефонував Микиті додому. Його соратниця зранку переповіла (пан Юркевич змісту розмови не пам'ятав, адже 700-800 грамів сорокоградусної на одні груди хіба що можуть сприяти трепанації підсвідомості), що дорікав йому і навіть кричав, ти, мовляв, зрадник національних інтересів, буржую гімняний, думаєш, мені потрібні твої срані євро, та поверну, поверну колись їх тобі; козак гуляє, а серце плаче, ти дешево відкупуєшся, хіба постійне меценатство на вівтар нашої справи врятує тебе від ганебної деградації. Ти запродався доларовому мішку, а наша справа через таких, як ти, може загинути. І чому ти так не любиш ні нашої України, ані її героїв? (лише пам'ятає, що Микита холодно перепитав: "Ти теж герой?", і знову повна

відключка, тотальна амнезія розуму) і взагалі, де ти народився і хто тебе виховував таким безбатченком, таким яничаро-манкуртом? (далі, здається, Микита поклав слухавку і відімкнув телефон). Зранку, точніше в передобіддя, Михайло не дорахувався двісті євро (напевне, загубив, бо він не може підозрювати вчорашніх приятелів-патріотів у грошокрадстві). Голова боліла так, що, здавалося, зараз полопають усі судини, і мозок витече назовні безформним місивом.

Юркевич довго не міг додзвонитися до Микити (бо, послухавши короткий звіт соратниці (особливо, коли мав гроші) про власні нічні подвиги, раптом подумав, що, можливо, був несправедливим і надміру категоричним). Коли той врешті взяв слухавку, Михайло — *sancta simplicitas* — ще дивувався надто прохолодним і лаконічним відповідям бізнесовця (на вірець, ти ображаєшся за мій вчорашній дзвінок? — ні; ти шкодуєш, ще раз дуже дякую, що дав мені грошей? — шкодую не грошей, а тебе; невже я був неправим геть у всьому, що вчора балакав? — ти не мій духівник, щоб я тобі сповідався, до побачення, Михайле, бо не маю часу).

"Я хотів, як краще. Але який він пихатий і переповнений власною значимістю", — одразу подумав Михайло після свого похмільного телефоно-діалогу.

84

Невже це кохання, Микито? Чому цей стан не розцінювати як хаотичний гормональний сплеск? Стрільбу з організму-пістолета у "десятку" інстинкту? Метафізичне безглуздя? Цупкі, як смерть, пальці ілюзії? Вісімнадцятий ритуальний обруч? Тимчасову зупинку людини-перекотиполя? Змову супроти тебе, організовану основним конкурентом? Гіпертро-фований ріст курсу переоцінки валют?

Жарти допомагають мало. Не заспокоює люлька. Можливо, це пристрій, насланий пані, котра прищеплює любовні сухоти, або херувимський вітер із клаптиків Господньої географії? Майже постійно думаю про Владиславу. Нічого про неї не знаю.

...містичний лик, безглуздий рик і тих, що кров свою стрижуть, і других; цих, що самопсальми самострат перетворили на парад; спокійний кат вдягнув халат, кохановчення емірат, кохановбивства восьмий ряд (жертвопринесень двообряд уже довершив автомат); безглуздий рик (до рику звук той, хто прищемлює язик), несправжні німби тих і цих, попереду містичний лик...

Інтуїція мудріша за розум. Слово сильніше від людини. Жести — наш найприродніший зрадник. Але досить претензійно-закучерявленої афористики! Не хочу!

Коли Владислава у четвер (це ж треба було зустрітися у найнепретензійніший, найбанальніший день тижня, який цікавий хіба що початком очікування вихідних основною масою населення) зустрілася з тобою в офісі і ти побачив цю, аж трохи хворобливу, дворянську вроду (ти фантазуєш, друже, адже вона народилася у зачуханому райцентрі, де ніколи і не пахло навіть натяками на дворянську касту), ти все миттєво збагнув.

Вона ще молодша від Христини, напевно, тобі на роду записані мезальянси, що допомагатимуть бути вічним чоловіком, а не підламаним дідком середнього віку, як

більшість твоїх ровесників.

Коли воно приходить, то не треба розгадувати ребуси, типу, любиш-не любиш. Ти поводився із цією дівчиною так, начебто вона була твоїм працедавцем. Ти був настільки ніжним, наче цього четвергового ранку у твоїй покрайній душі поселилася ще одна частинка, приспавши і затлумивши всі інші. Цей післяобідній четвер, граючись, перекроїв твою шкалу цінностей.

Адже всі амбітні люди надто випещують і панькаються із власним градусником орієнтирів, із власними терезами чеснот, часто зітканими із чужих облич та сторонніх менталітетів. І лише іноді промайне здогад, що ми переобтяжені чиймись стереотипами, мучимося видуманими кимось догмами, пітніємо над важкою шапкою сторонніх уявлень. Деколи приходять потрясіння осяяннями, спалахами пророчих снів, навіть хворобами-сигналами, що не живеш ти, людино, у злагоді із своїм найприроднішим єством. Але найважливіше видається дурницями. І ми поволі розвіємося попелом, залишаючи свої найправдивіші частинки в нерідних постелях та приміщеннях. І одного дня, побачивши у дзеркалі чужу вишкірену потвору, ми не маємо сили ідентифікувати гидке відображення із собою. Маліють наші життєві сили, заволодіває нами наша огидна іпостась і стиха йде нашими чужими слідами кістлява пані...

Тобі стало ближчим навіть офісне приміщення, ріднішими перехожі, бо у цьому місті живе вона. Ти чомусь попросив її у суботу передзвонити, адже ваш зв'язок був одностороннім.

У неділю ви зустрілися, розуміючи, що це побачення. Коли ти йшов до місця зустрічі, серце гупало майже вісімнадцятилітньо. Скільки, виявляється, живе у тобі романтичного, присипаного попелом повсякгодинності і звичаєвохвилинності. Ти почував себе молодим птахом, зате Владислава була трохи скованою, а, можливо, і переляканою.

Ти несподівано (навіть для себе) поцілував її у щоку. Це не був поцілунок покровителя чи нібито друга. Це не була увертюра розбещених. Здається, ще ніколи дотик до жіночої щоки не приносив тобі стільки збентеги. Ти не маєш права, Микито, втратити ці беззахисні вії, ці кастові брови і нервові уста. Бо таких більше не знайдеш. Тобі зовсім байдуже, чи буде Владислава добрим працівником для фірми. Її робота — це лише можливість постійних зустрічей. Ти так скучив за ніжністю, ти не залізний термінатор. Тебе спалює надлишок чоловічого і людського тепла.

Владислава починає розповідати про навчання, і ти передчуваєш: найважливіші ваші розмови ще попереду. Несподівано стає незатишно, навіть лячно. Може, ти, душевноперевтомлений, тягнешся за черговим фантомом? Нащо школярська патетика і тупі екскурсії задля морозива у руці? Може, ти лише тужиш — зізнавайся! — за молодими геніталіями, адже безвідмовні соратниці зазвичай близькі до твого віку? Може, кохання — це передчуття своєрідності розкішного сексу?

Ти не ділишся із дівчиною сумнівами, але вона дивним чином зауважує твої настроєві амплітуди, схвильовано перепитуючи, чи все добре. На твоєму обличчі

мерехтять світлотіні. Тебе зворушує ця непідробна уважність ("а якщо це все заради місця роботи? мого певного достатку і певного соціального статусу?"). І ти намагаєшся відганяти сумніви. Це доволі незвично, адже ти ніколи особливо не цікавився внутрішнім світом як бізнес-соратниць, так і першої дружини, незважаючи на власне внутрішнє життя як багатоступеневий кросворд.

Нарешті прощаєтесь. Ти рвучко пригортаєш Владиславу і цілуєш.

Evviva!

85

Кохання не одягається у шати. Воно не доповнене застібками чи блискітками. Кохати — це радше зневажити на власному тілі маскувальний халат. Пожбурити його у куток і забути. Кохання далеко від чаду ароматичних кадилиць на сексуальних узлиттях. Вочевидь, це індивідуальна отрута, що здатна випалити рештки нашого розуму. Кохання — це синдром нав'язливого стану. Не чекайте об'єктивності від залюблених. Поклоніння надцінному об'єктові сильніше від патріотизму чи поррахунків із патогенними факторами, бо людське є теплішим від крижанізму абстракції.

Любов є лише відбитком життя. Вона ошляхетнює чи робить звіром, бо суто романтичною казочкою можна вважати твердження про особливу перероджувальницьку місію кохання, яка перетворює хама на пана, а жебрака на героя.

Жодної новотворчої місії, ніяких ініціацій та інкарнацій. Жодних ілюзій! Кохання — це містична крапля, що містить наше дзеркальне відображення. Отже, потенційно запрограмовані на саможертву будуть любити до межі (чи за межею) самознищення. Нарциси шукатимуть у коханих очах навпроти лише модифікації власного портрету, а дріб'язково-стандартні особини зможуть розраховувати лише на порції стандартного дріб'язку, адже на більше не заслуговують.

Проте піддані цього великого експерименту (кожному варто зазнати такої душевної операції хоча би раз у житті, бо ті, що зазнали її декількаразово, набувають відразливого імунітету) не застраховані від краси і потворності найнесподіваніших мутацій.

І взагалі, чи може бути бридкіше порівняння від кохання як страхування? Кохання як смерть, кохання як страх, кохання як божевілля — такий танатично-романтизований ряд ми чомусь сприймаємо без внутрішнього опору. Але тоді можна припустити, що суть кохання спустошлива і деструктивна.

А сполучники кохання як щастя, кохання як весілля чомусь викликають позіхальницький рефлекс, можливо, через наші внутрішні родовища заздрощів, адже нас аж ніяк не зігріває чуже благополуччя.

Трохи пожвавляють словозлуки кохання як камасутра, кохання та адюльтер, кохання і суїцид чи кохання — це альпінізм. Бо чужі ризиковані виправи приємно зігрівають нашу підвечірковату кров чи наші душі при заході сонця.

Істинними проявами кохання захоплюються, але і ненавидять. Захоплення та скепсис, страх і заздрість, ненависть і міщанську зневагу теж покладемо на жертovníк для закоханих.

Закохані! Запаси ваших сил, на жаль, вичерпні. Часто супроти вас соціум і прогнилі табу, мораль і найближчі родаки. Так багато існує мишоловок для любові і так мало зеленого добровісного світла. І ви, ті, що пробували заглянути крізь всуціль зачинені двері, поступово надламуєтеся, гаснете і стаєте у шеренги тих, котрі добropорядні і пристойнозакроєні.

Смеркнуть ваші серця, і вдруге ви уже не спроможні на безумство любові. І якогось зимового, незігрітого поривом за межу, вечора ви раптом кажете, навчаючи молодших: "Кохання — це дурниці. Всі ми перехворіли ними, як були юними". І не чуєте, що всередині вас бамкає найсумніший дзвін. І не підозрюєте, що це поминальна вашому колишньому коханню.

Ви кутаєтеся у халати, настромлюєте на холодні кінцівки тапочки і, штучно позіхаючи, прорікаєте: "Спокій дорожчий від любові". Але це вже не ви, а інша людина всередині вас, адже всі ми зазнаємо за життя декілька (не)помітних перевтілень.

А у паралельному світі бушують любовні трагіпристрасті, самотні метелики звільнених від рутини душ летять на обманливе світло, екстатично танцюють тіла і аури закоханих.

Але ви позіхаєте, затягуєте штору і, готуючись до сну, тремтячо-байдуже повторюєте, як авантюрист-психіатр, пролог до гіпнотичного сеансу: "Ні-ні, це не для мене... це не для мене... не для мене... мене..."

Засинаєте, чомусь впевнено-невпевнені і задоволено-незадоволені.

86

— Я такий сильний, щоб ви тільки знали! Я за останній тиждень скоротив уживання пігулок. Ні, ви не розумієте, що це означає насправді. Минулого місяця, у лікарні, я ще брав галоперидол і неуплетіл, сонапакс і трифтазін, навіть лепонекс'. Але відчув, що починаю сходити з розуму; так, знаєте, хочеться вилізти на стіну і кусати її або лизати, а в голові щось робиться таке, нове і незнане. Отак би взяв і ступив ногою із балкону п'ятого поверху, отак поплив би повітрям, бо я сильний, я вмію пливти повітрям, як ангел.

Також не переживаю, що не матиму грошей і — ха-ха-ха! — помру від голоду. Можна відрізати бородавки на своєму тілі, у мене так багато бородавок, і живитися ними. Можна, зрештою, їсти власний кал і запивати власною сечею. Вона корисна, бо коли у людини всередині запалюється горілка, то допомагає тільки власна сеча. Я це все знаю, як бачите, я дуже багато знаю, бо я сильний.

В моїх жилах тече благородна кров, я належу до касты патриціїв. Вечором я одягаю тогу (себто те біле простирадло, що у мене залишилося) і гуляю перед дзеркалом, виголошуючи всілякі промови.

Бо швидко мене покличуть. Куди, питаєте? Володарювати, куди ж іще! Я стану Володарем Всесвіту. Я навіть перестав ковтати нейролептики — чотирнадцять звичних пігулок за добу, причому різної специфіки — залишив тільки лепонекс і перейшов до нозепаму і рудотелю, а також амітрептіліну. Бо я дуже сильна людина, і мені треба, як ви розумієте, готуватися до ролі Володаря Всесвіту, себто керувати не тільки

патриціями-елітаріями, а і всілякою черню, що живе зі мною у будинку, ходить вулицями, ображає мене і б'є.

Недавно я зовсім трішечки шумів, було сумно, що Владислава мене покинула, пройшла любов і здохли помідори, ха-ха-ха! А вольтонуті сусіди викликали міліцію. Їхній лейтенант перелякав мене, боляче скрутивши руки. Але у відділення не забрали, бо сусіди шепнули їм, що я, типу, психічний. Правда, погрожували, дебіли, казали, що згнють у психіатричці, якщо заважатиму сусідам, буду бити скло — яке скло? — і включати на всю потужність Шуфутинського, Зойка, шампан неслі нам в номера, но сто всьо било вчера.

Коли мене покличуть на трон Володаря Всесвіту — а вони вже кличуть, чуєте? як не чуєте? ви сліпоглухонімі! — я їх всіх, сволот, вишикую у коридорі і трахну. Ні! Я не хочу їх трахати, нікого не хочу вже трахати, бо мій член розлінувався — не встає; не розуміє, мудак, хто його господар. Я розстріляю сусідів! Я викидатиму з їхніх вікон тапочки і телевізори, ха-ха-ха, закрутки на зиму і гроші в панчохах! Я пхатиму у їхні запліли жиром очі два пальці. Розстріляю і знищу всіх, бо я дуже сильний!

Мене кличуть, старий Володар помер, а я навіть перестав уживати галоперидол і науплетіл, сонапакс і трифтазін. Я перейшов лише на нозепам і рудотель (і лепонекс, інакше дряпатимуся вночі на стелю), бо я неймовірно сильний. І в жилах моїх тече кров принців і князенків та інших всіляких царевичів, бо я без п'яти хвилин Володар Всесвіту!

87

Позавчора мій день ще починався пусткою. Вчора —напівпусткою, а сьогодні — Микитою. Може, я ненормальна, що так швидко вмю закохуватися? Так часто міняти об'єкти? Але аспіранта-донжуана я не любила. Та й взагалі, чи може недурна жінка насправді полюбити порожнього красунчика? Хіба його тіло на час інтиму... Але фізіологічне шаленство завжди закінчується, і ти бачиш побіля себе самозакоханого лялькаря, пересиченого —енним оргазмом. Тобі хочеться кричати від гіркоти чи роздряпати до крові його випещену нарцисичну пику...

Натомість у Вікторове тіло було закохатися значно важче. У душу теж. Може, я ніколи і не любила його, а лише скорилася дикій психопатичній сугестії? Але чому іноді згадую, як він шепотів мені різні непристойності? Це ж було безсумнівне словесне збоченство, сексуальна мова без кордонів, жодного сорому, який виключає деструктивна фантазія.

Згадую і відчуваю...фізичне збудження. Може, цей нікчема несвідомо відкрив мені одну із зашпакльованих цивілізаційною мораллю іпостасей жіночого ества —розгнужданої самки, яка відчуває радість первісного поклику крові. Крові, що наказує віддаватися без манірності і фальшивого церемоніалу, а всією потугою молодої плоті. Кров наказує бути насправду учасницею коїтусу і карає за інтелігентські секс-пародії чи засюсюкані чверть-любощі. Кров наказує ставати навкарачки, кайфуючи від його поплескування моїх сідниць, кров робить тебе тимчасовою полонянкою його і твого бажання. І ти стаєш рабинєю камасутри.

Але не з Віктором-шизиком (хоча межові стани психіки інколи роблять вільнішими), що не міг кохатися без словопереступів, не із перецукрованими декадентсько-наркотичними красенями! Якщо і кохатися, виконуючи роль рабині-мазохістки, то з Микитою.

А може, йому бридка така манера любовців? Може, він прихильник традиційної національної стриманості і майже цнотливості, чоловік зверху, жінка знизу, покохалися, засоромилися і забули. Можливо, його, адже є такий тип чоловіків, більше приваблює не секс, а протікання процедури зваблювання, воркотіння-туркотіння, ніжності на вушко, себто всі необхідні передпостільні аксесуари?

...А коли передсексуальна романтика стане трохи зайвою і дещо обтяжливою, бо затягнуті платонічні стосунки пахнуть нездоров'ям, ми домовимося зустрітися у нього вдома. Дві години розмовлятимемо, він навіть пару разів цмокне мене женоподібним цілунком, а коли я почну роздягатися, не дочекавшись його активності, то він прошепче білими, неначе особливий сорт мармуру для надмогильних плит, устами: "Я би лише хотів, щоб ти була моїм другом, бо я... я закоханий в одного чоловіка, ти його не знаєш, і ми..." Але я піду геть, не бажаючи далі слухати надривно-еротичну сповідь содоміта...

...А коли передсексуальна романтика стане трохи зайвою і дещо обтяжливою, ми опинимося у нього вдома. Коли я роздягатимуся, він, червоніючи та синіючи, скаже, що не спроможний мене взяти звичайно.

Бо малим він випадково побачив, як обмивалася дебела шестидесятирічна жінка і, витираючись рушником, дряпнула праву ногу цвяшком (хіба у рушниках є цвяшки?). Він зазнав тоді першої мимовільної ерекції і сім'явиверження (дивлячись на голу бабусю? рушник? кров на її нозі?). Відтоді це враження намертво зашикнулося у мозку. І він займається цим лише із повіями, які згідні одягати наперед заготовлену маску старої і подібної до тієї жінки, обмиватися і, витираючись рушником, роздряпнути свою праву ногу спеціально підготовленими цвяшками. І аж тоді він здатен на, будь уважна, коротюсіньке злягання.

Не кажучи ні слова, я одягнуся і піду, внутрішньо оплакуючи свою жіночу долю, яка методично влаштовує мені лише зустрічі зі збоченцями...

...А коли передсексуальна романтика стане трохи зайвою і дещо обтяжливою, він покличе мене у гості і, запещуючи ніжністю, занурить у нірвану, котрої я ніколи не знала. Він виявиться сексуальним суперменом, жорстким і витонченим, як жиголо, сентиментальним і брутальним, наче актор-трагіводевільник. Ми проведемо разом три доби сконденсованого часу, 72 години суцільної насолоди, 4320 хвилин безперервного кохання. Ми не захочемо виходити на вулицю, виконувати якісь обов'язки, щось і комусь розтлумачувати, кудись іти і для чогось розлучатися. Ми зіллємося у єдине тіло гермафродита-божка, станемо жерцем і жрицею храму Афродіти, перетворимося на прикольного андрогіна...

тим особливим сяєвом самоповаги і всерозуміння, котре дарує просвітлена сутінкова мудрість. Звісно, що Микита (майже за біблійними пророцтвами) відчужений від родичів. Інакше життя накладає інакшу ауру. Але ця відчуженість умиротворена, без агресивного жалю чи зверхньої байдужості. І під першими шарами цієї інакшої аури б'ється всіма клапанами і передсердями той орган, котрий відповідає за синівську любов і найбільше заміфологізований і переромантизований культурною традицією.

Проте аж ніяк не відвідини батьків неприємно вразили Микиту. Він, проїжджаючи волостями і повітами свого фатерлянду, зненацька зрозумів жахливу річ, про яку не прийнято згадувати і яку вижбурнено на задвірки колективного (нац.) підсвідомого.

Він збагнув усю страшну периферійну тоскноту буття. На що сподіваються ці маргінальні люди довгими і безнадійно слякітливими осінніми вечорами? Чи мучить їх хоч іноді потреба змін? Вони роками методично приятелюють, чаркуючись і пліткуючи з одними і тими ж обличчями, десятиліттями ручкаються із тими ж долонями, протягом велетенських часових відрізків не виїжджають за межі своєї богоданої і богозакинutoї території. Вони ж тут живуть десятки літ! Жодних нових вражень, обмаль позитивних емоцій, одні і ті ж плітки, чутки і домисли. Це ж добровільне заслання. Саморукотворнатюрма. Екзистенційна пастка.

Тут заморожений час, а повітря іноді робиться подібним до в'язкого низькосортного мармеладу. Хмари цих малих батьківщин-мишоловок цупко та безвихідно обволікають усе довкілля.

А десь на території іншого повітря проносяться вагони міжнародних експресів і черева міжконтинентальних лайнерів. Люди подорожують столицями і курортами (щоб час від часу опинятися у лабетах такої ж безколірної столично-курортної безнадії, Микито), перетинають материки, стаючи громадянами світу.

А бідні (ледачі?), байдужі (покинуті?) і вузько-самодостатні (нещасливі?) співвітчизники народжуються, живуть і помирають у прокрустовому ложі обмеженого топосу, географічного магнетизму малих батьківщин, безвилазної місцевої карми.

А якщо багатьох із них це влаштовує, Микито? Вечірній сільський самогон, односельські кісточки під холодним душем пліткарства, важка, часто непосильна, фізична праця і прихована за щитом провінційного добродушшя заздрість, агресія, ненависть?.. Напевно, вони інакше сприймають власну екзистенцію. І те, що ти обмірковуєш, Крещуче Петровичу Микито, при озвученні було би для них важкою образою (за умови осягнення сенсу хоча би тричверті лексичного наповнення твого мовлення).

Агресивніші периферійні особини почали би наклеювати тобі ярликові номерки, як-от: яничарська нелюбов і манкуртська зневага до клаптикових вітчизн, а саме із них, мовляв, починається любов до всієї батьківщини. Вони би пудрили тобі мізки звинуваченнями у колабораціонізмі, вони би скажено топталися твоїм міокардом, що, як відомо, відповідає за любов.

І вочевидь, нікому із периферійних прокурорів (маргінальне мислення — поняття, як теоретично загальновідомо, не географічне) не приповзла би до голови думка, що

якраз болюча любов рухає твоїми розмислами.

Але ти бізнесмен, а не вузькофаховий публіцист із проблеми травмованих менталітетів. Сиди тихо, заробляй гроші і люби свою Владиславу, бо хіба тобі найбільше треба? Невже ти матимеш особистий зиск із цих напівхлоп'ячих наскоків? Пощо тобі шкандальна репутація?

У цю сутінкову годину, натоптану невеселими Микитиними думками, всю територію його забутих малих батьківщин огортав кажанячими крилами безнадійний і безконечний нічний морок...

89

Через кілька днів усі Микитині співпрацівники здогадалися про його стосунки із Владиславою, які не афішували, але і не приховували. Христина розрахувалася, пояснивши, що має вигіднішу пропозицію. Так і пішла, непізнана.

Адже є такі люди і такі стосунки, коли начебто ніщо не заважає зближенню (дружбі, кохання, коли хочеться продовження цих затемнених романтизмів). Коли є сумісні психотипи і зовнішності (можливо, ви помітили, що практично не буває друзів із різнопривабливими обличчями; невже людьми частково керує платонічна одностатева симпатія?), спільність інтересів та переконань, тобто всі підстави для зближення. Але часто втручається ірраціональна невидима рука та незримий всесвітній мозок, що знають про людей інформацію, недоступну кандидатам до приятелювання чи любові. І не сполучає ці пари невидима рука і незримий мозок; хтозна, можливо, і даремно.

І часто кандидати коханознавства (про дружболюбство поки що промовчимо) зненавиджують свої гіпотетичні половини, забуваючи про всесвітній мозок та ірраціональну руку.

Через кілька років Микиті відгукнеться ігнорація Христининим освідченням (як правило, тоді водномить закохана жінка стає пораним ворогом; куди ж тільки випаровуються ті якнайвищі почуття?). Він заледве справиться із цим своєрідним зигзагом долі. Але ця темна і заплутана історія вже для іншої розповіді.

Навидовижу світло сприймаєш Владиславу, чоловіче. Нічого не дратує у ній, не викликає протесту інше виховання та вік; бо ж існують паранормальні почуття, де сплетені одним психоаналітичним клубком любов і ненависть, захоплення і відраза. Нехай собі існують на здоров'я чи нездоров'я...

Ох, ці ваші десятки розмов, ці огроми годин, проведених разом, це безпомилкове відчуття — ось вона, моя жінка.

Їхній перший інтим відбувся в офісі. Вони навіть забули призначення жалюзі. Щоправда, Микита відчув заштрик незрозумілого страху — може, їй не сподобається, адже він добряче старший, може, від хвилювання його скарб буде неслухняним? Ох, ще ця низка чоловічих передінтимних комплексів та неврозів, котрі, виявляється притаманні навіть фацетам, що регулярно дружать із атлетизмом...

Пізніше він часто згадував їхній перший спільний інтимний досвід. Із соратницями було простіше — біля тебе жіноче тіло, про яке згадуєш хіба що у хвилини близькості.

Воно також не надто перейняте тобою, бо тіла соратниць переважно уже обтяжені тягарем специфічного жіночого цинізму, який заледве чи зможе зворушити чоловіка, що і сам закінчив (інша справа, скільки балів отримував) гімназію цинічних наук.

І лише фізіологічний скелет, що присутній, наче шапка-невидимка, під час безлюбного інтиму, подає свій лівий оцупок партнерові, а правий — партнерці, короткочасно об'єднуючи їх ефемерним м'ясом та віртуальною кров'ю фізіології, ілюзіоном блаженства, яке можливе при умові відсутності у партнерів взаємних чи односторонніх упереджень або відрази.

Микита чудово пам'ятає ці післяоргазмові пустки, цю постінтимну незатишність, ці наскоки тихої задухи після закінчення соратницького сексу. Наче і не спліталися щойно ваші тіла, підстьобувані нагайкою фізіологічного кістяка, наче і не заходили ви допіру в одну із кімнат велетенського палацу, де відбуваються ігрища біологічного бенкету.

Тільки чужі жіночі обличчя, розпачливі жіночі очі, байдужі жіночі тіла, якими ти володів без любові...

І ошкірювався скелет фізіології-дітище рук чорного лікаря, адже навіть найгеніальнішому учневі не довірив би такий витвір демонічний ескулап. І тривали — на твоєму серці і довкруг — бенкети дистильованої біології, і чомусь хотілося плакати, як п'ятирічному, коли мама пообіцяла, але забула купити вимріяну іграшку.

Закохані завжди трохи взаємоперелякані, бо надто багато важить для неї чи нього надцінний об'єкт. Надто багато пов'язується із тотемом, котрий уособлює він або вона.

Перша близькість закоханих нерідко невиразна. Ніяка. Погана. Тотем перетискує мозок, паралізуючи генітальну розкомплексованість.

Микиту аж засліплювала беззахисна неприкритість її тіла. Прокидався якийсь атавістичний батьківський комплекс, бо хотілося не скільки володіти Владиславою, стільки заховати — не від стороннього, а від власного ока! — її вразливу наготу! Напевне, у деяких закоханих пар під час першого інтиму Ерос неприємний, бо вар'ятський Амур щойно розпочинає видумувати стосовно них далекосяжно-божевільні плани... Дівчина ховала голову на його грудях, уникаючи погляду.

Можливо, на статевий сором якраз здатні не скільки непорочні, стільки ті, котрі зазнали інтимних відхилень. Іноді не втрачають здатності червоніти і найрозпусніші чоловіки; то як накажете це розуміти: цнотливість розбещених? рештки дитинності? витончене психо-езуїтство?

Микита пам'ятає, як довго і несміливо пестив дівчину, підсвідомо відтягуючи момент першоближкості. Вона відповідала такими ж, дещо механічними, доторками і погладженнями.

Нарешті їхні очі зустрілися — о Боже! — хто насправді може стверджувати, що розуміє смисли безодні, котра витікає із небайдужих зіниць? Безодні очікувань та застережень, радощів і ледь вловимого страху?

Офісну кімнату почало наповнювати дивне світло. Воно струменіло із меблів та вулиці, тіл і душ закоханих. І ця вакханалія світла означала лише єдине. Микита і

Владислава стали чоловіком та жінкою. Він задля неї, а вона задля нього.

90

Микиті хотілося співати пеани фізичному здоров'ю, панегірики — плоті, оди — врівноваженому духові, хвалебні медитації — тілу, що бореться із розпадом.

Скільки внутрішніх драм переживають люди через непривабливу або потворну зовнішність, як мордують їх власні тілесні невідповідності — величезний пивний живіт, огидна широкозадість, подвійний підборідок, м'язева дистрофія, руки як у чахлика невмирущого, ноги карлика (чоловіків) або: обвислі — чи крихітні — груди, бароковий, як на картинах Рембранта, або мініатюрний, неначе у свіфтівських ліліпутів, зад, товстелезні ляжки чи потрійні складки на животі, не кажучи вже про всілякі там зморшки (у жінок цей список може бути в декілька разів об'ємнішим).

Бо майже кожна людина перебільшує увагу інших представників класу homo sapiens до її власного тіла. Кожному з нас власне тіло бачиться неповторним централістським об'єктом. І це чудово, бо інакше ми би звихнулися від крижаної закинутості. Проте якби голі жінки та чоловіки почали дефілювати вулицями Парижу і Мадриду, Києва чи Варшави, то через кілька днів (для особливо буйних — тижнів) чоловіки би не звертали уваги на спокусливі жіночі випуклості, які просять: "Візьми і оволодій!" А жінки спокійно ковзали би поглядами на пеніси різної довжини, ширини та кольору; і їхні очі уже не були би сповненими чи то фалоцентричним культом, чи то зайвим хвилюванням при спогляданні штуковини, котра, кажуть, символізує життя. Є ним.

А можливо, тоді розпочалася би оральна епідемія? пандемія міньету чи кунілінгусу? засилля пансексуалізму? промокуїтетів? тотальне царство німфоманії та сатиристоазису? содом і гоморра? Але ж пансексуалізм, досягши піку, мусив би виродитися до всіляких віргогамій та міжстатевого пересичення, навіть огиди...

Микита засміявся, подумавши, що пансексуальна епідемія може загрожувати хіба що малорозвинутим державам, а не пересиченим та лінивим буржуазно-грошократичним устроєм. Навіть молодіолігархічні країньятка найперше поринені у веремію збагачення, а не у культивування сумнівних надсексуальних цінностей. Також бездумне нарощування фізичного здоров'я веде до неминучого виродження. Надмір здоров'я — це деградація? Микита засміявся удруге.

Уявімо, що Геніальний геронтолог знайшов можливість продовжити певній групі людей (перепустка до напівбезсмертя коштує сто мільйонів євро) життя до 500 років. Із гарантією. А далі видно — 550, 620 чи і всі тисячу. Пестунчики долі зберігають відносну молодість на рівні початку експерименту. У них законсервований ген старіння чи молекула в'янення. Вони набувають величезного досвіду, страждають і після триста років переживають тотальний депресивний наступ. їм не хочеться сексу, вони випадають із всіх поколінь. Вони відвідали всі країни світу, знають усі найпоширеніші мови, прочитали безліч книг і зазнали огрому насолоди, дарованих підступною рукою пані Цивілізації і пана Науково — як його там? — Технічного прогресу. Вони неймовірно тужать, прагнучи повернутися до ембріонального стану чи у лоно

прародительки.

І Микиті знову захотілося співати пеан природньому здоров'ю, зтягувати панегірика релаксантий, а не різнобіжній, плоті, складати оду стоїчному, а не гедонічному, духові, виконувати хвалебні медитації для розумного тіла, котре постійно шукає ліки для антирозпаду. І він засміявся утретє.

91

Страшенно хочеться жерти. Якесь хвиля розпачливої ненависті накочується на тебе, Вікторе, і ти не знаєш, що робити із власним тілом. Зранку ти вирішив перестати сцяти. Нехай лопне твій сечовий міхур і хай його отруйні води заллють усе довкружжя! Але твоє уроборство тривало лише кілька годин. Далі не витримав...млявий, але довгий струмінь сечі... полегшення.

Телефон давно відімкнений за неоплату. Комунікативним службам байдужа твоя екзистенція. Раптом око натрапляє на два брудні мішки з-під картоплі у балконному кутку. Ти щось задумав.

Заледве виносиш надвір власне, напівмуміфіковане голодом, тіло. Материні брати залишили тобі п'ятдесят гривень. Але ти одразу їх спустив на кока-колу, шоколад і сексуальний журнал для суперменів. Бо ти себе теж таким вважаєш, і всі вони, пси і суки, не мають права заважати тобі жити.

Двадцять хвилин ти чвалаєш на закинутий будівельний майданчик. Тобі треба каміння, багато каміння, щоб жбурляти уночі цим знаряддям варнацької помсти у загаслі вікна твоїх сусідів. Можна пройтися і до інших будинків поблизу. Адже всі вони однакові: і ті, що здали тебе у психушку, і ті, котрі не здавали, і ті, які не знають тебе. Всі заслуговують каменя у вікно. Найперше мішок каміння полетить у вікна дядька Петра і сусідки навпроти. Але ж...ти не докинеш ці важкі груддя до п'ятого поверху. Значить, каменяками обметаєш перший і другий. А дядькові Петрові і сусідці навпроти будеш різати ножем двері. Не пам'ятаєш, дермантин чи дерево, яка різниця, ніж ще гострий, бо мама регулярно здавала ці ненависні кухонні хліборозрізачі у точильню. Тобі не треба різати хліб, бо ти його не маєш. Але яка різниця, що різати? Маєш сусідські двері — ріж їх, маєш сусідські вікна — трохи їхнє скло, маєш сусідські пики — розквась їх до крові якоюсь залізною арматурою!

А може, не треба?., трохи лячно...ліпше би десь позичити гроші на пігулки...лікар дав тільки червоні рецепти... я просив, щоб подарували хоч кілька десятків пігулок... Він сказав, не можна, Вікторе, треба платити — я не маю грошей, лікарю, — так, так, Вікторе, — і кудись побіг... Я вчора благав кількох знайомих, щоб позичили хоч двадцять гривень, хоч на хліб... Сказали, нема, самі не маємо хліба... а їхні пики такі червоні, хоч цигарку прикурюй... я і сигарет уже не маю, треба збирати бички на задвірках... мамині брати радили викручуватися самому... А до того ескулапа для сліпнучих не піду ніколи, не попрошу нічого... Зараз ще спробую... але спочатку слід затаскати два мішки каміння... позичити у тьоті Галі... вона добра...

Сказали, що тьотя Галя у лікарні. Пігулок і сигарет не було. їсти нічого. Віктор знайшов у кишені піджака п'ятикопійочник і, кленучи, нехай подавляться, вижбурнув

його через кухонну кватирку.

Ще подзвонив до одного із материних братів, позичте, мовляв, кілька гривень. Слухавка прошипіла, що не буде утримувати здорового бевзя, нехай стає на роботу, ми і без тебе заледве зводимо кінці — і замовкла.

За вікнами сутеніло. Не тямлячись, Віктор познаходив копицю старих газет. Поклав біля них сірникову коробку. Вийшов надвір.

Руки зводила судома. Мішки із камінням важкі. Чомусь вибрав дев'ятиповерхівку за чотири будинки від власного. Він не знав, хто там живе і для чого. Дивися, які акуратні ваші настільні лампи, як справно працюють ваші телевізори, як методично перетравлюють вечерю ваші шлунки. Ненавиджу! Ненавиджу! Ненавиджу!

Трісь-трісь! Бах-бабах! Крики. Верески. Прокльони. Віктор перелякався і почав чимдуж утікати. Здається, хтось біжить за ним, наздоганяє, але все ж (блаженні часто днюють і ночують під ангельськими крилами) вдалося заскочити до власного під'їзду непоміченим.

Перформенс розпочався. Порожні мішки залишилися надворі. Хлопець ухопив ножа і вибіг на коридор. О, чудово, у дядька Петра дермантинові двері. Різати і нищити! Швидко, їдрі його мать, щоби ще встигнути до сусідки навпроти. Теж дермантинова обшивка, це добре! Різати і нищити!

Знову якісь верески, дзвінки і гупання у його двері. Але йому не страшно. Він уже забарикадований столами і стільцями. А двері — ха-ха-ха! — зачинені. Нехай добираються, може, його хтось засік, пофіг, мертві бджоли не гудуть.

Віктор ошкірився. Газети горіли гарно. Але чому не хоче займатися вся квартира? Чому? Він би згорів тут, навіть не пробуючи утікати... Пішов би до мами, очистившись полум'ям... Що не лікує залізо — ха-ха-ха! — те лікує вогонь... Дим починає поволі обволікати квартиру... Це добре... дим — мій друг, а вогонь — мій батько... Нехай полум'я буде ясным, як першопровістя!.. Прощай, Владис...

Двері злетіли із завіс, наче були ляльковими. Віктора, окрім психіатричної бригади, на цей раз провідали ще пожежники. Адже вогонь, що поступово міцнів, загрожував сусідам, а за телефони ті платили справно.

Пожежу вдалося загасити. Непритомного хлопця зв'язали (невідомо, що він може викинути; не вір психові, раптом прикидається, сказав двометровий санітар) і повезли на зустріч — тепер уже безконечну — із Верховним Чоловіком.

Двері зачинили, а квартиру опечатали при свідках.

92

Насправді у стосунках Микити та Владислави існувало багато підступних чорторіїв. Бо всі щасливі по-різному, а всі нещасливі — однаково.

Щастям може бути лише чийсь прихильний погляд як одномоментна привереда покровителя. Іноді навіть видається малим і плоским те, що чиєсь душотіло віддане вам до останку, без оглядки на фальшиві приписи і протрухлявілі табу. Можна тужити на лукулівському бенкеті, бути крезом-нещасливцем. Або відчувати припливи щастя у недоступному щупальцям молрха провінційному монастирі. Хоча монастирі не бувають

провінційними.

Дівчина вагалася — розповідати чи не розповідати? — про свій травматичний досвід. Іноді мовчання є благом, навіть на смертному ложі, бо навіщо руйнувати ілюзії близьких людей? Часом мовчання є злочином, адже закинута ілюзія потребує впевненої садівничої руки, котра не затруситься у мікроепілептичному припадку. Буває мовчанка як міна, готова кожної миті розірватися усередині нас.

Все склалося природньо. Микитині співпрацівники (а серед них і деякі нещасно-чиніні соратниці) змирилися зі стихійним нашествям на ім'я Vladyslava. Вона не запобігала їхньої ласки. Не була зверхньою. У найзаплутаніших ситуаціях завжди може вирятувати наша природність, невразлива своєю вразливістю. Через те носії манірних масок, фальшивих гримас чи штучних ревностів завжди запрограмовані на фіаско, навіть під машкарою успіху. Ваш успіх, манірники і фальшивосердечники, є вашим крахом. Бо такі закони, встановлені найвищою метафізичною принцесою...

Виявляється (ми це звідкись знаємо), ірраціональний королевич та містична інфанта полегшують для залюблених розплутування гордієвих вузлів, пов'язаних із їхнім, окремішнім, минулим. І коли зверху до них усміхається сама любов, непосильні, на перший погляд, проблеми дрібнішають і набирають обрисів певної іграшковості. Життєвий трагіфарс під випеченою рукою метафізичної принцеси всмоктує деякі властивості доброго і нешкідливого дитячого лялькового театру...

Але саме деякі, бо за всім якнайпильніше чатує найбільший дітоненависник — тисячорукий і, тисячоголовий йозеф менґеле. Де витає аура білокрилля, неминуче шукайте чорнокрилого відсвіту, де заспокоює цілительською рукою метафізична принцеса, обов'язково існує незримий слід цупкої тисячорукості сардонічного лікаря...

Владислава поєднувала навчання і роботу, хоча це було вкрай нелегко. Микита вмовив дівчину мешкати у нього. Це означало повністю довірити йому власну долю. Владислава довірила.

Скільки у її житті відбулося за останній час межово-відвертих розмов! Але чи можлива така щирість між чоловіком і жінкою, що приречені на різностатеву правду? Завжди залишається притлумлене і недоказане...

Вона розповіла Микиті про аспіранта-донжуана. І Віктора. Не відразу, а лише — ох, ці безпомильні інтуїтивні жіночі хитрощі! — коли запевне відчула, що Микита її любить.

Адже неможливо зіграти пронизливий і тужливий чоловічий позирок. Підробити ту руку, вагітну ніжністю, із якою він гладить тебе. Як зімітуєш не вихолощену і перевтомлену, а непідробну пристрасть? Як можна лукавити, до самозабуття обціловуючи твої очі та вії? Хіба здатен незакоханий чоловік десятками хвилин милуватися твоїми бровами? Тільки закоханому ніколи не може набриднути твоє тіло, яким уже володів сотні і володітиме ще стільки ж разів. Бо ти для нього не соратниця — посудина, щоб зливати сперму, а кохана.

Розповідь про Віктора зринала завше неплановано. Іноді Владислава плакала. Микита ніколи не перепитував про якісь відразливі деталі її стосунків із Віктором, що

було би характерним для закомплексованого і схильного до невисокої самооцінки чоловіка. Лише раз занервував, бо дівчина сказала, мовляв, хотіла би, щоб ми вдвох його провідали і дізналися, де він і що з ним, живий чи... Ведена тисячолітньою рукою жіночої інтуїції, Владислава розуміла — розкажи вона все і одразу, їхня пристрасть могла би упокоїтися. Зате гомеопатичні порції правди виробляють імунітет. Хіба би тієї правди було забагато, бо у кожного власна межа психічної відпірності. Одні здатні на чудеса стоїцизму, інших доводить до нестями неочікуваний дводенний закреп кишківника.

Ти лише раз занервував, Микито, але зумів опанувати припливом атаківістичних (?) ревнощів, зрештою, Владислава не описувала деталей свого недавнього садомазо; та й ти не хотів би їх знати. Є речі, котрі непотрібно знати про наших коханих (наприклад, як вони випорожнюються), інакше ця об'єктивна реальність лише виконуватиме функцію повільнодіткливої любовної цикути. А вона здатна розкласти і роз'їдати найпалкішу відданість. І нікому не уникнути руйнівного впливу любовної цикути — радій, лікарю у чорному халаті! — питання лише об тім, через скільки років (іноді і місяців) наступить витверезуюче-занижена температура вашої персональної пристрасті. Пам'ятаючи про це, можливо, ліпше розходитися, коли ваша персональна температура кохання ще висока — буде менш болючим падіння у холоднечу одужання.

Але хто би про таке думав? Принаймні вам, Микито і Владиславо, ще скількись там літ не загрожують подібні дилеми. Бо вами ще опікується метафізична принцеса, а не м'ясник-чорнохалатник. І поки що вам не треба труїтися припущенням, що у кожных закоханих очах — тотем не прощає вибіркового фанатизму — присутній глибокозаचाєний відлиск в'янення. Тотем випромінює пустку, а його руки сіють зерна паралічу любові. Адже тотем — найрозбещеніший нарцис і цензурує всяку любов, не зв'язану із поклонінням йому, найвін-ценоснішому...

Недавно ви хвилювалися (відповідно до різностатевої правди), яким буде ваш перший інтим. Але антитотемна природа не терпить порожнечі. І так любо вам кохатися; відкриває нові власні можливості Владислава, скидає налиплі як чужорідний наріст півтора десятка літ Микита. Ваше кохання набирає сили, гармонізує і стабілізує вас.

Коли Владиславі було необхідно відвідати батьків і у зв'язку з певними причинами розлука затяглася на два тижні, Микита відчув, як насправді може бути боляче без своєї половини — не юридичної, а фактичної.

93

тужиш за нею значить ти пацанюра а не муж, але скільки і як не медитуй що жодна жінка не заслуговує на страждання офіровані її лону не допомагає

може у момент чергового випадку твого вертеризму для дорослих вона кохається із невідомим тобі представником класу маскулінусів

всі вони акторки вона думає про тебе лише тоді коли бачить

напевне жінки не здатні до любовних переживань адже їм допомагає звільнитися від зайвого накопичення енергії навіть менструальна кровотеча як пародія на катарсис

якщо ти сумніваєшся микито значить не її насправді любиш а власні доркоеротичні неврози адже жінка кохаючи часто проявляє чудеса стоїцизму і відданості непритаманні маскулінусам пам'ятаєш як твоя ровесниця красуня вийшла заміж за безрукого і безногого з огидою відкинувши кілька пристойних пропозицій і любить його дотепер а він її не варто і говорити і мають двох дітей сім'я у них чудова хай позаздрять багато дворуких і двоногих

щастя не зв'язане ні з нормальністю ні з каліцтвом

кохання не дидактичні посібники для абітурієнтів любити це не розв'язувати найскладніші математичні завдання це значно важче це значно легше є або нема

ти знаходиш волосину частинку що відокремилася від її тіла і належить космосу можеш викинути цю волосину через вікно або в унітаз а можеш замовити медальйон і помістивши туди цю крихту її тіла носити на грудях

а носити на грудях медальйон із її волосиною означає завжди бути із символом її тіла або означає лише сентиментальне збочення ти вільний у виборі як поступити із її знайденою волосиною

бо що ліпше романтично тужити із її волосиною в нагрудному медальйоні потайки мастурбуючи під ковдрою чи знатися на груповому бісексі і ходити на прийоми до психоаналітика мовляв я лікарю душевно спустошений

ти вибираєш тугу із волосиною а може владислава теж мастурбує уявляючи ваші любові адже жіноча мастурбація не видається тобі ні смішною ні гидкою ні вульгарною хоча знайдуться такі що думають навпаки хирляві одописці рукоблудства

можна відчувати любовну тугу сидячи на унітазі і бути черствим і цинічним під час кількомісячного морського круїзу для багатих на щастя кохання ще не зважає на суспільну ієрархію колір шкіри чи національність

навряд чи кохання можна назвати красивим це лише у порнофільмах красиво трахаються красиві тіла над красою яких їхні власники кожноденно не красиво пітніють працюючи роками адже специфіка професії зобов'язує

напевне микито ти нікого не любиш

бо гіпертрофовані почуття із нахилом до фетишизації та апостолізації навдивовижу близькі до межі за якою лише байдужість і нездатність любити когось окрім упевненості що ти когось любиш а можливо все навпаки і фальшиві казочки про вузьку межу між апостолізацією і байдужістю видумали емоційно малообдаровані бо їм так зручніше адже ще ніхто не сотворив терези якими можна виміряти відсоток чистоти закоханості але якщо такі любовні ваги і існували б то справжній відсоток пересварив би майже усі пари закоханих

93-а

...чому? саме вона? саме ця? прицвяхована попереднім досвідом? чому я повинен підбирати огризки після чужого бенкету плоті?..

...завжди мріяв закохатися у чорноволосу жінку злегка демонічної вроди, щоб на її обличчі була відбита оргіастична печать і тавро блудниці...

...а Влада — шатенка, яка не має матової шкіри із пам'яттю про стародавні возлиття

і старовинні еротичні молитви... вона така перелякана, зі специфічними внутрішніми неврозами...

...для чого ці думки про неї? ця стороння воля, що винайняла квартиру у моєму мозкові?..

...може, я боюся кохати? маю досить сексу із соратницями?..

...будь-які прив'язаності обмежують, будь-яке кохання є прокрустовою постіллю...

...а якщо все промине, як із Христиною? Я вперше не знаю, чого хочу...

...вона каже, що зі мною дуже затишно і чомусь плаче; хіба плачуть від затишності?..

...жіночі і дитячі сльози нічого не означають, хто би дошукувався у них якихось сенсів?..

...іноді припускаю, що це вистава однієї акторки, із корисливою метою, але щоб аж так талановито?..

...наш інтим пов'язав мене шовковими кайданами... ...вчора прокинувся і одразу подумав про кружечок її волосся біля лівої скроні...

...я не хочу знати деталей її попередньої історії, бо мене відлякує деталізація, яка нищить ніжність...

...що би я робив, якби Владислава зараз чекала мене біля дверей під'їзду, напевно, всі теорії розлетілися би до дідьчої матері...

...немає сенсу, Микито, у жодних рефлексивних повітряних замках чи перестраховальницьких обладунках, бо життя сильніше від людини...

...досить прикидатися, я люблю навіть її прищик на правій руці; іноді вона заковтує деякі закінчення фраз...

...це так мило, бо фрази і слова неважливі, якщо любиш...

94

Я жне люблю її

з надмірної любови...

(І. Франка)

Ох, Михайле, Михайле, якісь чари оповили твою країну. І вона вже не нагадує тобі юного принца чи цнотливу інфанту, а лише немовлятко, вражене церебральним паралічем.

...Може, слід вдаватися до стародавнього знахарства, зібравши всеукраїнське ворожбитське рушення в Марійському палаці? Нехай викочують яйце, зливають віск на ритуальні тарілки, гадають на чайових зернах і кавовій гущі, б'ють у бубни чи барабани, влаштовують ворожбитські оргії на столичних бульварах, кличуть потворних сибірських шаманів, можливо, їхнє камлання і підвивання, стогони і жертвенні каліцтва допоможуть хворому немовляті?..

Але ці тьмаві князівсько-християнські небеса над сільською stodолою і помпезною столицею відвергнуть як чорномагі, так і біломагі культи. Це архаїчне повітря, настояне церковними дзвонами і недільними літургіями, не приємле чорноти сумнівних ритуалів.

...Зібрати б у великому українському степу священників різних конфесій, протоієреїв та єпископів, ченців та дияконів. Кадитиметься ладан сакральної літургії, піднімаючись до старовинних боярських хмар і ширяючи над водами священної ріки, у пучині якої потонули дерев'яні кумири. Ладану цим відреченим душам, літургійного читання Євангелія, се є кров моя Нового завіту, що за вас і за багатьох проливається на відпущення гріхів, цим спроневіреним серцям, монументального молебня для цієї декадентської території!

Допоможе не допоможе може...

Бо ми всі нагадуємо свою країну. Із гарячковими першопоруками і відсутністю терпіння. Із п'яною мелодраматиною і тверезою розгубленістю. Із еклектичним тавром на депресивному чолі. Із (подекуди) облудливою повагою та (більш поширеною) потаємною ненавистю до власної духовної еліти. Із мазохістським сумом за пружністю замашного канчука.

І це господарство страху, цей халіфат невизначеності, ця оспала ділянка розрихлих лінивих чорноземів, ця гігантська колба ювенальної крові, ця гермафродитна царівна, що здатна полюбити лише трансвестита-царевича — це ти, Михайле Юркевичу. І ми.

94-а

А може, я, Михайло, син Івана, із роду Юркевичів, даремно трачу найкращі роки в гонитві за тим, чого немає і ніколи не було? Може, я закоханий у зловісну пустелю, чорну фею-невидимку і метафізику молекулярних порожнин? Бо звідки інакше стільки ходячих мерців, кастрованих душ і стандартних тіл, спраглих лише комфорту?

Чому переслідуює видиво ходульної руки? Скульптурної голови? Манекенного серця? Клонованої нирки? Іграшкових очей? Музейних пальців? Механічної, території? Застиглої думки? Статичної любові? Мертвого розуму?

Я вже нікому і нічому не вірю. Мені байдуже, слабкий я чи сильний, людина чи клон. Тільки перевтома моя реальна і невблаганна. Лише клубок нервів нагадує, що я ще живий.

...Якщо живий, на місяць вий або з шакалом воду пий, лягай під кий чи лімфу лий, чи власні кості перемий, доки працює чорторий; ти ще живий? то ний і гний чи вовкулакою завий...

Забитися б у якийсь куток — і знову почати бавитися дошкільними іграшками...ссати материні груди, а потім стати ембріоном її дітородного лона...зробитися зародком із мікроскопічними кінцівками і неотруєним серцем...бути не виплодом ненависті, а плодом любові...

95

Усе життя нас мордують фіктивні пристрасті.

Іграшка, яку забула купити мама. Незаслужена двійка клімактеричної педагогічки. Розчарування чи захоплення храмом науки, куди ми всі приходимо як здобувані на професію. Гримаси кохання. Ой, чи добре пройде наше весілля, чи будуть задоволені п'яні гості?

Неслухняні діти. Якогога-га-га більше грошей, бо не виживе сім'я, підемо

простягати руку! Болячки і неврози — власні та близьких (у післясовдепівських країнах не прийнято говорити про неврози, хоча ними страждає більше три чверті населення; адже ми люди-цвяхи, люди-термінатори, слов'янське залізо! Напевно, у зв'язку з цим парадоксом слов'янські культури — одні з найдепресивніших у світовому контексті).

Але іграшки, закинуті на горище, покриваються іржею. Хлоп'ячі велосипеди стають дідами, а дівочі ляльки — бабами. Так.так, десь у паралельному просторі існує царство старечих іграшок; мавр зробив свою справу, мавр може піти. Правильна педагогічка, поставивши нам двійку, одразу забуває про це, у кращому випадку, має на короткий час дрібну утіху, також страждаючи пристрастю за міражами. Дрібніє і забувається як розчарування, так і захоплення нашими храмами науки. Гримаси нашого кохання — ну ж бо, скажімо нарешті правду! — заспиртовуються і муміфікуються відповідно до зростання кількості наших літ. Пам'ять про наше весілля давно розпалася на фрагменти: блідуваті щоки нареченої чи недорікуватий від хвилювання сміх жениха, забльований ранковий родич-алкоголік, тяжа матеріальних збитків, про яку за першої-ліпшої нагоди не проминуть сказати ваші родичі. Діти стали дорослими, виборовши право на власне життя і переступивши через наш сліпий материнсько-батьківський егоцентризм. Грошей не було достатньо ніколи, а їхню левову пайку з'їли речі та унітаз, який майже не змінився за останніх тридцять-сорок років. Болячки та неврози стають все вередливішими та невблаганнішими — і нарешті починають володіти нами, а не ми ними.

Наші діти та внуки занурені у веремію власних фіктивних пристрастей. І однієї ночі скальпелем проріже думка: "Ми постійно сподівалися на чудодійні зміни, які нам покладе під дорослу подушку Миколай-бородач. Ми вірили, що... Що? — і самі невиразно уявляли... а наше життя минало, витікаючи крізь пальці часу із маніакальною методичністю".

І нам захочеться скаржитися, по-дитячому ридати, битися у пароксизмі незрозумілого жалю за невідбулим...

А десь — на небі чи біля нас — сумно посміхається перевтомлений Христос.

96

...він, напевно, думає, що мене надто цікавить його соціальний статус. Я розумію, бо це комплекс багатьох заможних чоловіків, наче для знаменитих митців — тягар імені, що, роздвоївшись, вислизає з-під впливу його фізичного носія...

...Микита такий смішний, завжди щось недоказує, забуваючи, що має персональну чародійку, яка інтуїтивно зчитує всі пристрасті на його обличчі...

...я почала боятися снів, адже кілька днів тому приверзлося, що я кохаюся із Віктором; навіть відчула неконтрольоване збудження впереміш з огидою...

...невпевнена, що Микита може настільки сильно мене любити, як люблю його я... у нього менші енергетичні запаси і більше досвіду, що поволі труїть пристрасть...

...але нехай думає, мовляв, наша сила любові є рівновеликою, з мене уже достатньо садомазохістських перехнябів...

...чоловіки самовпевнені і самозакохані; можливо, він перелякався би, дізнавшись,

як насправді я його люблю?... його переляк міг би переродитися у манію безкарної всездозволеності щодо мене, хоча він не знає — о Боже! — він не підозрює, що я могла би пробачити йому майже все...

...бо чоловіки мріють про таку любов, а коли вона обдаровує декого із них своєю присутністю, то слабкі мені і супермени сахаються її, саморуйнуючи...

...можливо, полігамна чоловіча природа невдатна до довгого, як пустеля, монокохання? Я не знаю цих чоловіків, здається, я вже нічого не розумію на світі і нічого не хочу, окрім того, щоб Микита був завше поруч...

...люблю батьків, але так нудно мені зараз із ними, я, напевне, якась ненормальна егоцентричка, адже вони готові всю свою душу віддати мені без останку...

...а чи існує хоч єдиний чоловік, готовий заради коханої пожертвувати душею?..

...я так боялася, що після Віктора секс буде прісним і рутинним, яка ж я була тоді дурна і недосвідчена...

...близькість із Ним, а в думках я саме так його іменую, із тотемічної великої літери, занурює мене у якусь любовну прірву, веде за руку до чарівливої галявини тілоєднання, галявини із паралельного світу...

...мій хлопчику і мій повелителю! Я так називаю тебе лише у думках, якби ти знав, як я за тобою скучила...

...якби мені сказали, що організують блискучу кар'єру, котра вплине на моє майбутнє, але з однією умовою: ще три місяці, тільки три місяці не бачити Микиту, то я би плюнула на їхні пропозиції...

...якщо ти відчуваєш мене у цю хвилину, дорогий, то знай, що я вже їду, спішу, лечу назустріч нам, двоєдиним...

...а може, він охолонув до мене? Може, він уже не любить мене? може... не вірю і не повірю!..

...я вже близько, найближче. Якнайближче, вже побіля тебе...

97

А сіра, казарменної форми будівля (вочевидь, заклади для душевнонездорових слід замальовувати назелено чи насиньо, бо кольорова сірість викликає у зраних лише безпричинний — і причинний? — жаль) єдина, що радісно розпростерла Вікторові свої обійми-пастку. Підеш ліворуч — коня втрапиш, праворуч — перестрінеш вогнедишного дракона, підеш прямо — не повернешся ніколи...

На місці був і "князь Володимир", і Микола-"варвар", і друзі-санітари, і Верховне Божество, що дозує маленькі пігулки. Нехай змінюються уряди і устрої, перекроюються державні кордони — це аж ніяк не вплине ні на князя, ні на варвара, що врешті знайшли тут власну незалежну державу-домівку.

Кілька днів Віктор спав, непорушний і паралельний, наче рослина. Що ж, у сірій державі збочених дзеркал заохочуються флористичні культи...

Йому важко пригадати мішки з камінням, дивні старі газети, порізані ножом сусідські двері, і аж дві бригади рятувальників. Стає дедалі важче думати про Владиславу. Та й чи взагалі була така?

Нещодавно приходило двоє сірих, в унісон навколишній кольористиці, людей. Вони щось белькотіли, нарікаючись рідними дядьками. І лише порожні Вікторові очі трохи витверезили їх від чергового поносу претензій. Раптом хлопець щось згадав, очі ледь віджевріли. Сіпнувся до них, безладно змахуючи руками, невідомо лише задля того, щоб обняти чи вдарити...

Але двометрові здоров'яги у білих халатах підвищену платню відробляли справно і, керовані вказівками Основного ("тільки почне сіпатися і крутитися, галоперидолом його, галоперидолом, щоб остаточно притлумити шизоїдні бажання"), заганяють під смугасту хлопцеву роботу кубик препарату, що здатен підкосити ярмового вола.

Рідні дядьки в унісон зневажливо махають рукою, забігають до Основного, щось кладуть йому у кишеню халату (лікарське обличчя трохи лагідніше) і вибігають, гнані неусвідомленим утробним жахом.

98

У сірій будівлі дні накладаються на тижні, тижні — на місяці. Місяці дорівнюють дням, а галоперидол — життю. Віктора уже немає, залишається лише неймовірно вихудле і спотворене болем тіло.

Сьогодні знову хтось прийшов до рослини, яка найменована ім'ям-насмійкою над долею власника. Його підводять до заґратованої віконниці. Він бачить якогось пана середніх років і дівчину. Порожні Вікторові очі не знають ні смутку, ні радощів. Вони відмежовані від добра чи зла. Вони ніякі. Дівчина (він наче бачив її колись, може, це... може, Марія... він не знає... знову порожнеча) постійно рухає губами, вона, напевно, щось каже йому, але звідки він може про це знати?

Дівчина пробує невміло усміхатися — о наївна! — навіть якби ти зараз займалася психо— чи тілостріптизмом, у кращому разі об'єкт навпроти міг би, борючись із тінню невиразного спогаду, кілька разів сіпнутися, щоб через пару хвилин бути підданим вівісекції власного тіла із речовиною, котра здатна підкосити ярмового вола.

Проте об'єкт не сіпався. Не кричав. Не буянив. Тільки, коли пан середніх років і дивна дівчина зникли за тим боком ґратованого простору, на лівій вилиці об'єкта появилася тоненька смужка рідини. Один із санітарів, іржучи, наче жеребець, сказав, дивися, мовляв, воно ще і плакати здатне.

Проте об'єкт не розумів, про що йдеться у професійній розмові медичної обслуги, і слухняно дав допровадити себе до палати чи то номер п'ять, чи то номер сім...

Пан середніх років і дівчина зайшли до важливого кабінету і довго розмовляли з лікарем. Якщо можна було би підслухати цю бесіду, то ми почули б лише розрізнені уривки фраз: "Може, спробувати нетрадиційне лікування... Ціною не журіться... це наші проблеми... чи можливо повернути його до життя?.. все можливо, пані, хоча у психіатрії чудеса трапляються нечасто... будемо намагатися... дякую за гонорар... зробимо усе можливе... хоча..."

Коли відвідувачі пішли, лікар у кабінеті криво і недобре осміхнувся. Потім довго тарабанів пальцями по столу, механічно шепочучи: "так, так, так, так", наче дбав не про власний довготривалий меркантильний інтерес, а дарував об'єкту за іменем Віктор

шанс-примару на бодай часткове одужання.

Дорогою назад Владислава заплакала. Микита заспокоював її, шепочучи до вухаті найніжніші слова-паролі, про які знали лише вони удвох.

99Можливо, спокій дорожчий від щастя, є ним. Решта —химерики, лунатичні транс, психоделійні стани, які ніколи не ведуть до здоров'я. Нещасливі — завжди нездорові. Але і щасливі також перебувають у стані безперервної історії хвороби.

Тільки спокій вільний від хворизни. Але не як гідотне філістерське болото, не спокій нічогості. Спокій — це переможені пристрасті і законсервовані суєтливі бажання.

Спокій. Спокій. Спокій.

Напевне, мудрість цінніша від кохання. Воно веде до перевитрати мук, ритуальних танців страждання та вишкіреної пашеки неврозів, які лише чекають свого часу, зачаївшись у кожному з нас. Кохання і мудрість-малосумісні, хоча мудрість здається нецікавою та аромантичною.

...ось вона, велетенська кімната кохання. Там згорають кадильні палички, але не ті, що розносять миро і ладан. Опіумокурильня кімнати кохання поширює екстракт неконтрольованого гону, винайдений у тихій хімічній лабораторії послідовниками йожефа менгеле. Метаються кімнатою спітнілі, по-своєму прекрасні і потворні тіла, хаотично зливаючись у похитливих спазмах. Стогін оргазму висить над велетенською кімнатою кохання, де згорають кадильні палички.

Стогін і сплетені у любовних конвульсіях тіла, запах ароматичних паличок, тінь промокуїтету, судомне поклоніння еротичному напівбоженяті...

Мудрість. Мудрість. Мудрість.

Вочевидь, віра важливіша від переконань. Всі переконання ґрунтуються на ідеях, сотворених людиною, тобто є кривобокими. Людська історія є суцільним фальсифікатором переконань і безперервною зміною тотемної шкіри.

Лушиться змертвіле покриття колись культових ідей, скиглять у куточку архаїчні тотеми минулого. Незримий вірус точить привабливі тотеми сьогодення, щоб завтра закинути їх, хворобливих і безпотрібних, у куток. У тому магічному кутку вже вилуплюються личинки майбутніх тотемів, але ми ще не знаємо про них. Личинки ще невинні.

І лише віра воздвигається над занадто людським, надаючи сенсу навіть цьому постійному вбиранню у молоду шкіру щойнозачатих фетишів, цій вічній зміні поклонільних об'єктів, цій безперервній жабо-мишодраківці тотемів.

Віра. Віра. Віра.

100

Така гостра праісторична тиша висить над твоїм містом, Микито. Такий дикий туман, така родова темінь глухої крові зависли над твоєю країною...

Тобі душно і парко. Владислава заснула, усміхаючись, неначе після хрестильної купелі або колискової для малюків. Ти виходиш на балкон.

Загадковий місяць-шаман сяє самотнім смолоскипом посеред цієї важкої

варварської темряви. І ти, спокійний і просвітлений, уже не боїшся вдихнути безпросвітню глухоту венозного кров'яного шуму. Ти довго вдивляєшся у далекі самотні вогники, які поборюють чорну тоскноту ночі. І деś ізсереди́ни проростає твоя спокійна впевненість і тиха медитативна радість.

І ти, наповнений мелосом умиротворення, усміхаєшся. В унісон тобі усміхаються місяць і зорі, і навіть твоє, окутане саваном ночі, місто.

Тиша. Мовчання. Спокій.

Спокій. Мовчання. Тиша.

2003-2004 рр.